

Joris Cuppen, Daniëlle van Helvoirt,
Rita Kennis, Bianca Leest, Eline Luyten,
Ardita Muja & Tessa Termorshuizen

Monitor Werkagenda Mbo 2023-2027 en Stagepact 2023-2027: Prioriteit 1 – Kansengelijkheid: Analyse kwaliteitsplannen

Monitor Werkagenda Mbo 2023-2027 en Stagepact 2023-2027:

Prioriteit 1 - Kansengelijkheid: Analyse kwaliteitsplannen

Joris Cuppen, Daniëlle van Helvoirt, Rita Kennis, Bianca Leest, Eline Luyten, Ardita Muja,

Tessa Termorshuizen

November 2024

© 2024 ResearchNed Nijmegen in opdracht van Ministerie van OCW

Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen NEN-EN-ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagementsystemen, NEN-ISO 20252:2019 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek en NEN-ISO 27001:2017 voor informatiebeveiliging

Managementsamenvatting

Centraal in dit rapport staat de vraag wat de ambitie en inzet is van de bekostigde mbo-instellingen op de prioriteit Kansengelijkheid binnen de Werkagenda mbo. Instellingen hebben dit beschreven in hun Kwaliteitsagenda's, die de kern vormen voor dit deelonderzoek. Binnen de Werkagenda hebben instellingen deels de ruimte om, binnen de kaders van de Werkagenda, zelf te kiezen voor prioriteiten en doelstellingen waarop zij denken dat ze moeten inzetten. Deze keuzes zien we in dit onderzoek terug als doelstellingen waarvoor ze meer of minder financiële middelen inzetten, hogere of lagere streefwaarden noemen, en maatregelen die ze beschrijven.

Financiële inzet

De financiële inzet voor prioriteit 1 bedraagt voor alle instellingen (ongewogen) gemiddeld 36%. Meer dan de helft hiervan (19% van de totale middelen) is bestemd voor doelstelling 1.3 (begeleiding/vsv). Met name voor de doelstellingen gelijkwaardige behandeling (1.1) en verminderen van laaggeletterdheid (1.5) zijn minder middelen bestemd. Er is veel variatie tussen instellingen in hun inzet per doelstelling; zo bedraagt het verschil tussen de hoogste en laagste financiële inzet voor doelstellingen 1.2 en 1.3 beide ruim 30 procent. Instellingen variëren dus in hun financiële inzet. We zien hierin echter geen duidelijk verband met hun ambities: instellingen die méér verbetering nastreven, zetten daar niet duidelijk meer financiële middelen op in. Wel geldt dat instellingen waar op dit moment meer voortijdig schoolverlaten (vsv) voorkomt onder niveau 4 bol-studenten, en waar meer niveau 3- en 4-studenten ontevreden zijn over de begeleiding, meer geld besteden aan doelstelling 1.3.

Ambities van instellingen

Instellingen zijn gevraagd om streefgetallen op te nemen in hun kwaliteitsplannen; wat willen zij in 2027 hebben bereikt? Het behalen van deze streefgetallen heeft geen consequenties voor de financiering. Waar algemene indicatoren zijn afgesproken hebben instellingen deze streefwaarden deels opgenomen. Voor een aanzienlijk aantal instellingen geldt dat de streefwaarden ontbreken (regelmatig bij meer dan 20% van de instellingen¹), of niet bruikbaar zijn voor analyses (bijvoorbeeld omdat het gaat om doelstellingen als 'onder/boven het landelijk gemiddelde blijven'). Voor de instellingen die wel bruikbare streefwaarden hebben opgenomen, geldt over het algemeen dat deze vrij conservatief zijn. Zo is voor de mentale gezondheid van mbo-studenten de streefwaarde al bereikt in 2024 (waarbij het huidige niveau dan uiteraard moet worden vastgehouden tot 2027). Voor vsv geldt dat, volgens de streefwaarden van de sector, het landelijke streven om vsv terug te brengen naar 18.000 vsv'ers, niet zal worden behaald volgens de opgegeven streefwaarden (waarbij geldt dat deze waarden gebaseerd zijn op de instellingen met bruikbare gegevens en niet de gehele sector).

Er zijn veel verschillen tussen instellingen wat betreft hun ambities. Voor verschillende indicatoren geven instellingen die het relatief slechter doen, hogere streefwaarden op dan instellingen die al relatief goed presteren. Er zijn echter ook instellingen die, op het eerste gezicht, onlogische streefwaarden aangeven. Naast niet-gevraagde uitsplitsingen² kan dit komen doordat instellingen andere informatiebronnen gebruiken³, of deze informatie anders hebben geïnterpreteerd.

---

1 Waarbij dit veelal om verschillende groepen instellingen gaan met ontbrekende waarden

2 Instellingen geven dan 'generieke' streefwaarden op, bijvoorbeeld dat instellingsbreed de tevredenheid over de begeleiding voor studenten gemiddeld 50% moet zijn, terwijl die tevredenheid voor de entreestudenten op dat moment al hoger is.

3 Hoewel instellingen wel informatie via DUO informatie hebben ontvangen over de indicatoren.

Maatregelen van instellingen

De maatregelen die instellingen nemen om de situatie voor mbo-studenten te verbeteren, lopen sterk uiteen. Instellingen worden enigszins gestuurd in hun keuzes voor maatregelen, maar kunnen ervoor kiezen om bepaalde (typen) maatregelen niet in te zetten. Over het algemeen geldt dat meer dan 75 à 80 procent van de instellingen aangeeft de voorgestelde maatregelen toe te passen. Het merendeel van de instellingen gaat dus aan de slag met alle doelstellingen; er worden geen duidelijke keuzes gemaakt om slechts op één of twee doelstellingen te focussen. De concrete uitwerking van maatregelen verschilt echter sterk qua inhoud: het varieert van voornemens om een bepaalde analyse te maken tot concrete plannen. Ook zien we dat instellingen bestaande initiatieven uitbreiden of intensiveren, of nieuwe initiatieven starten. Vaak is het echter onduidelijk of het gaat om nieuwe activiteiten of om al bestaande initiatieven. Wat betreft de inhoud van de maatregelen valt op dat professionalisering vaak onderdeel is van de verbeteringen, bijvoorbeeld bij het verbeteren van welzijn, veiligheid, begeleiding en het verminderen van laaggeletterdheid. Het aantal instellingen dat aangeeft een maatregel niet toe te passen is telkens klein. Als dit gebeurt, is de meest genoemde reden dat er al activiteiten op dat gebied plaatsvinden.

Tot slot valt op dat, hoewel de prioriteit 'Kansengelijkheid' is, dat er in de plannen weinig expliciete aandacht is voor specifieke groepen studenten. Binnen het thema kansengelijkheid zou het veelal ook moeten gaan om verschillen *tussen* groepen studenten, zoals studenten met een minder gunstige thuissituatie. In de maatregelen en genoemde ambities van instellingen, gaat het vrijwel nergens over het verkleinen van deze verschillen. Uiteraard kunnen maatregelen toch deze gevolgen hebben; er lijkt echter, op basis van deze plannen, niet in het bijzonder aandacht voor te zijn.

Monitoring

De mbo-instellingen zijn om veel informatie gevraagd over hun inzet voor de Kwaliteitsagenda. De informatie voor de in dit rapport beschreven analyses was niet altijd duidelijk uit de Kwaliteitsplannen te halen; dit geldt zowel voor de gevraagde kwantitatieve gegevens over hun ambities als voor de beschreven maatregelen. Dit wil uiteraard niet zeggen dat de acties van instellingen onvoldoende zijn, maar het betekent wel dat er ruis zit in de analyse van deze plannen. Dit komt deels doordat het beleid zelf nog in ontwikkeling is, wat we met name zien bij de thema's laaggeletterdheid en gelijkwaardige behandeling van studenten. Voor het monitoren van de voortgang op de Werkagenda wordt in het vervolgonderzoek gekeken naar de startsituatie van instellingen op de indicatoren uit de Werkagenda en de daaropvolgende ontwikkeling. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de jaarlijks aangeleverde toelichtingen van instellingen.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Doel monitor en onderzoeksvragen	1
1.3	Methode	3
1.4	Leeswijzer	5
2	Doelstelling 1: Bijdragen aan gelijkwaardige behandeling alle studenten	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Deelname aan het studentenleven	6
2.3	Buitenlandervaring	10
2.4	Overkoepelend doelstelling 1	11
3	Doelstelling 2: Verbeteren welzijn, veiligheid op school en leerbedrijf en vergroten toegankelijkheid	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Welzijn en mentale gezondheid	15
3.3	Veiligheidsbeleving	21
3.4	Ondersteuning voor studenten met ondersteuningsbehoefte	24
3.5	Overkoepelend doelstelling 2	25
4	Doelstelling 3: Verbeteren begeleiding, verminderen aantal VSV'ers	30
4.1	Inleiding	30
4.2	Voortijdig school verlaten	30
4.3	Uitstroom naar werk	42
4.4	Begeleiding van studenten	48
4.5	Overkoepelend doelstelling 3	51
5	Doelstelling 4: Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom	54
5.1	Inleiding	54
5.2	Succesvolle doorstroom in het mbo	54
5.3	Succesvolle doorstroom naar het hbo	59
5.4	Overkoepelend doelstelling 4	62
6	Doelstelling 5: Verminderen laaggeletterdheid	65
6.1	Inleiding	65
6.2	Laaggeletterdheid	65
6.3	Overkoepelend doelstelling 5	66
7	Overkoepelend beeld prioriteit 1: kansengelijkheid	69
7.1	Financiële inzet	69
7.2	Toepassing van maatregelen	72
7.3	Startsituatie en ambities van instellingen	72

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De Rijksoverheid zet met de landelijke Werkagenda Mbo 2023-2027 in op het versterken van het mbo. In overleg met diverse stakeholders is deze agenda tot stand gekomen, waarin drie prioriteiten zijn aangebracht: 1) het vergroten van kansengelijkheid; 2) verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt; 3) geven van een impuls aan de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Naast de Werkagenda is het Stagepact 2023-2027 opgesteld, waarmee wordt ingezet op het verbeteren van het leren in de praktijk. Deze prioriteiten uit de Werkagenda en het Stagepact zijn verder uitgewerkt in doelstellingen en maatregelen om deze doelen te bereiken. In Maart 2023 is de Regeling kwaliteitsafspraken mbo 2024-2027⁴ gepubliceerd. Mbo-instellingen hebben vervolgens aanspraak gemaakt op de beschikbaar gestelde gelden om vooruitgang te boeken op de in de werkagenda geformuleerde doelstellingen. Voor 2024 is hiervoor € 704 miljoen euro gereserveerd: voor 2025 t/m 2027 gaat het om jaarlijks ca. € 540 miljoen euro. De instellingen hebben hiervoor kwaliteitsagenda's opgesteld waarin zij uitleggen hoe, en met wie, ze de situatie willen verbeteren. De inhoud van deze kwaliteitsagenda's staat centraal in deze rapportage. We bekijken hierin welke maatregelen mbo-instellingen nemen, wat zij willen realiseren tot en met 2027, en welke financiële middelen ze hiervoor inzetten.

1.2 Doel monitor en onderzoeksvragen

Dit deelonderzoek richt zich op prioriteit 1 uit de Werkagenda: het vergroten van kansengelijkheid. Binnen deze prioriteit zijn de volgende vijf doelstellingen uitgewerkt.

Doelstellingen Kansengelijkheid uit Werkagenda Mbo

1. We dragen bij aan het gelijkwaardig behandelen van alle studenten in Nederland
2. We verbeteren het studenten-welzijn en versterken van de (integrale) veiligheid op scholen en leerbedrijven. We vergroten de toegankelijkheid van het mbo voor studenten, met een ondersteuningsbehoefte. We maken het mbo inclusiever.
3. We versterken de begeleiding in het onderwijs en bij de stap van school naar werk of vervolgopleiding (met name voor niveau 2 studenten). We zetten ons maximaal in om de stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters, die nu ontstaat na jarenlange daling, af te remmen en om te buigen. We werken toe naar minder dan 18.000 nieuwe vsv'ers in 2026.
4. We versterken de beroepsgerichte route. Dit doen we door het faciliteren van vmbo, mbo en hbo-scholen om zorg te dragen voor een naadloze aansluiting wanneer studenten verwant doorstromen. We stimuleren in-en doorstroom in de beroepskolom, zodat iedereen de kans krijgt hun leerpotentieel optimaal te benutten. Het volgen van beroepsonderwijs is een positieve keuze. Er ontstaat maatschappelijke herwaardering voor het beroepsonderwijs.
5. Het mbo draagt bij aan het verminderen van laaggeletterdheid door te investeren in scholingsprogramma's voor laaggeletterden.

Om de vooruitgang op het gebied op de prioriteit Kansengelijkheid uit de Werkagenda te monitoren wordt ingegaan op de landelijke ontwikkelingen die zich voor en tijdens de Werkagenda Mbo voordoen op een selectie van indicatoren. Daarnaast moet de Monitor instellingen helpen om inzicht te krijgen in deze

4 Staatscourant 2023, 8133, zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-8133.html>

ontwikkelingen, om zo hun kwaliteitsagenda's op te stellen en eventueel plannen bij te stellen. Hiervoor worden jaarlijks (tot en met 2027) instellingsrapporten opgesteld waarin instellingen hun eigen ontwikkeling zien en dat kunnen afzetten tegen landelijke ontwikkelingen. In een latere fase van het onderzoek worden deze ontwikkelingen ook gerelateerd aan de ondernomen plannen van mbo-instellingen; zo wordt inzicht opgedaan in de vraag in hoeverre de eventuele ontwikkelingen, te relateren zijn aan de ondernomen acties vanuit mbo-instellingen en partners van de werkagenda.

De onderzoeksvragen die we binnen deze monitor willen beantwoorden zijn als volgt. De centrale onderzoeksvragen zijn:

- In hoeverre worden de doelstellingen uit de werkagenda, behorende tot de prioriteit Kansengelijkheid, behaald?
- In hoeverre hebben de inspanningen vanuit de mbo-instellingen en partners van de werkagenda hieraan bijgedragen?

Om deze hoofdvragen te beantwoorden zijn er enkele deelvragen gesteld, die per doelstelling als volgt zijn:

Doelstelling 1: Gelijkwaardige behandeling alle studenten:

1. In hoeverre voelen mbo-studenten zich **gelijkwaardig behandeld** ten opzichte van hbo- en wo-studenten en hoe ontwikkelt dit gevoel zich over de tijd?

Doelstelling 2: Verbeteren studentenwelzijn, veiligheid en inclusiviteit

2. Hoe oordelen mbo-studenten over hun **welzijn**? Hoe houden instellingen vinger aan de pols als het gaat om studentenwelzijn?
3. Welk percentage van de mbo-studenten geeft aan een **slechte mentale gezondheid** te ervaren?
4. Hoe ontwikkelt de **veiligheidsbeleving** van studenten op de instelling en de bpv-plek zich over de tijd?

Doelstelling 3: Verbeteren begeleiding en verminderen aantal VSV'ers

5. Hoe tevreden zijn studenten over de **begeleiding in het onderwijs** en over de begeleiding bij de **stap van school naar werk** of naar vervolgopleiding? Zijn daarin ontwikkelingen over de jaren te zien?
6. Hoe ontwikkelt het aantal **voortijdig schoolverlaters** (vsv) zich? Hoe verhoudt zich dit tot de landelijke streefcijfers, zoals genoemd in de werkagenda?
7. Wat is het aandeel gediplomeerde **uitstromers** uit entree-opleidingen en niveau 2-opleidingen dat een jaar na afstuderen **werk** heeft?

Doelstelling 4: Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom

8. Hoe ontwikkelt zich het **studiesucces** van de mbo'ers die **doorstromen naar het hbo**?
9. Hoe ontwikkelt zich het succes in het eerste jaar van het mbo (**startersresultaat**) en het succes in het eerste jaar van het hbo onder doorstromers uit het mbo?
10. Hoe ontwikkelt zich de aantallen **doorstromers** van vmbo - mbo en van mbo - hbo?

Doelstelling 5: Verminderen laaggeletterdheid

11. Hoe ontwikkelt zich de **laaggeletterdheid** in Nederland? En hoe ontwikkelt zich de **deelname** aan programma's/cursussen om laaggeletterdheid tegen te gaan?

Hierbij wordt in het onderzoek tevens ingegaan op de inzet van instellingen op deze thema's in het kader van de Kwaliteitsagenda.

Voorliggend rapport

In dit deelrapport ligt de nadruk op de inzet van de mbo-instellingen. We bekijken hierin:

- Welke maatregelen instellingen inzetten;
- Wat hun financiële inzet is;
- Welke ambities instellingen hebben voor het einde van de Werkagenda (in 2027).

Daarbij bekijken we wat voor keuzes instellingen maken, onder andere door te kijken in hoeverre het ambitieniveau verschilt voor de diverse doelstellingen en hoe het ambitieniveau zich verhoudt tot de ingezette middelen.

1.3 Methode

In dit rapport is van verschillende bronnen gebruik gemaakt. Bronnen over de ontwikkelingen tot nog toe zijn:

1. DUO onderwijsregistraties
2. JOB-Monitor
3. Studentenpeiling NPO
4. Polisadministratie-gegevens

Deze gegevens laten voor verschillende indicatoren de ontwikkeling zien van studenten; hoe zij over bepaalde zaken, zoals begeleiding, oordelen, of wat zij doen, zoals succesvol doorstromen. In onderstaande tabel zijn de onderzochte indicatoren weergegeven.

Tabel 1.1: Overzicht te onderzoeken indicatoren voor ontwikkelingen

Doelstelling	Indicator	Bron
1.1 Gelijkwaardige behandeling van mbo-studenten	% studenten bekend met beginnen studievereniging	JOB-Monitor (extra modules*)
	% studenten dat zich net zoveel student voelt als student op hbo of universiteit	
	% studenten dat aangeeft door anderen net zoveel als student gezien te worden als hbo'ers of wo'ers	
1.2 Verbeteren studentenwelzijn, versterken integrale veiligheid op school en leerbedrijf en vergroten toegankelijkheid	% mentaal gezonde studenten	Studentenpeiling NPO
	% studenten dat zich veilig voelt op bpv	JOB-Monitor (extra modules)
	% studenten dat zich veilig voelt op school	JOB-monitor
	% studenten dat hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor ondersteuningsbehoefte als (heel) goed beoordeelt	JOB-Monitor (extra modules)
1.3 Verbeteren begeleiding (op school en bij overgang naar werk/vervolgstudie), verminderen aantal VSV'ers	Aantal nieuwe vsv'ers per jaar	DUO
	Het aandeel studenten dat tevreden is over de begeleiding tijdens de opleiding (met en zonder functiebeperking)	JOB-monitor
	Aandeel uitstromers entree en niveau 2 met werk 1 jaar na afstuderen (> 12u p. week)	CBS
1.4 Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom	Doorstroom vmbo-mbo en mbo-hbo (in omvang)	DUO
	Eerstejaarssucces in het mbo (startersresultaat)	DUO
	Eerstejaarssucces van doorstromers vanuit het mbo in het hbo	DUO
	% studenten dat LOB als (heel) goed beoordeeld	JOB-monitor (extra modules) *
1.5 Verminderen laaggeletterdheid	-	-

* Vragen uit de extra modules van de JOB-Monitor zijn aan een selectie van de deelnemers gevraagd. Instellingen konden er ook voor kiezen om deze vragen aan alle studenten te stellen.

Daarnaast zijn de Kwaliteitsagenda's van mbo-instellingen geanalyseerd. Deze gegevens worden voor verschillende analyses gebruikt. De volgende vragen zijn hierin centraal:

1. Wat zijn de bestedingen per prioriteit en doelstelling?
2. Wat is de ambitie van de mbo-sector en individuele mbo-instellingen?
3. Welke maatregelen nemen mbo-instellingen om de doelstellingen uit de Werkagenda te bereiken?

1.3.1 Bestedingen

Informatie over de bestedingen is afkomstig uit de financiële paragrafen behorende bij de Kwaliteitsagenda's. Voor de bestedingen is gekeken naar de geplande uitgaven (voor de duur van de Werkagenda), waarbij bestedingen per doelstelling zijn gepercenteerd op de totale geplande uitgaven. Deze uitgaven zijn deels geoormerkt; mbo-instellingen hebben dus niet de volledige keuzevrijheid bij het bepalen van hun bestedingen. Voor latere metingen worden deze bedragen, indien mogelijk, uitgesplitst zodat ook inzichtelijk hoe de vrij te besteden middelen verdeeld zijn. Naast deze inzet kunnen instellingen natuurlijk (extra) middelen inzetten vanuit de lumpsum-bekostiging of andere regelingen. In dit onderzoek wordt daar niet naar gekeken.

1.3.2 Ambities voor 2027

Mbo-instellingen moesten in hun Kwaliteitsagenda's streefwaarden opnemen, per indicator uit de Regeling Kwaliteitsafspraken 2024-2027, voor wat zij in 2027 willen realiseren. Niet alle streefwaarden zijn geschikt voor analyses: het komt voor dat instellingen geen streefwaarde hebben genoemd, dat ze geen concrete waarde opgaven ('aansluiten bij de landelijke trend'), of dat ze een andere soort waarde opgaven (bv. een gemiddelde score van een tevredenheidsschaal i.p.v. een percentage tevreden studenten). Ook komt het voor dat gevraagd is naar uitgesplitste streefwaarden (b.v. percentage vsv per niveau en leerweg), maar instellingen een instellings-, of niveau-gemiddelde opgeven. Dit kan leiden tot vertekeningen op lager niveau: als een startwaarde bv. op niveau 2-bol aanzienlijk lager is dan het instellingsgemiddelde, en niveau 2-bbl juist hoger is, kan dat bij een niveau 2-streefwaarde er uit zien dat niveau 2-bbl juist gestreefd wordt naar een lagere waarde dan de situatie nu. Voor deze uitgesplitste indicatoren geldt dat als we deze gegevens buiten beschouwing laten, er dusdanig weinig gegevens over blijven dat ze een kleine groep vertegenwoordigen van het geheel, die telkens verschilt (verschillende instellingen hebben weer voor andere waarden ontbrekende waarden).

Voor de startwaarden is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Tabel 1.2: Overzicht gebruikte bronnen berekening startwaarden mbo-instellingen

Doelstelling		Bron en meetmoment
1.2	Veiligheid op de instelling	JOB-Monitor 2022
	Studenten met een slecht welzijn	NPO Peiling 2023
1.3	VSV	DUO ROD (ingeschreven studenten '22/'23)
	Studenten met werk, >12u	CBS Microdata (uitstromers 2021/2022)
	Studenten tevreden over begeleiding	JOB-Monitor 2022
1.4	Doorstroomsucces hbo	DUO ROD (mbo-diplomacohort '21/'22)
	Starterresultaat	DUO ROD

De streefwaarden die geschikt zijn voor verdere analyses zijn gerelateerd aan de startwaarde van mbo-instellingen, om zo te kijken naar het verschil tussen deze twee waarden. Ook zijn de streefwaarden gebruikt om de impact voor de gehele sector in 2027 te bepalen. Hiervoor zijn de streefwaarden per instelling gewogen naar de grootte van instelling (gebaseerd op het aantal hoofdinschrijvingen in 2023/2024). Bij deze analyse wordt geen rekening gehouden met veranderende instellingsgrootten in deze periode.

1.3.3 Maatregelen

In de kwaliteitsagenda's hebben instellingen beschreven welke maatregelen zij inzetten om de doelstellingen te bereiken. Deze maatregelen zijn eerder beschreven door de opstellers van de Werkagenda. Mbo-instellingen hebben vervolgens in de Kwaliteitsagenda's opgenomen of ze deze voorgestelde maatregelen toepassen met een 'pas toe/leg uit' principe: Mbo-instellingen kunnen het *toepassen*, waarbij dan concrete maatregelen zouden worden aangegeven, zo was de verwachting. Of instellingen kunnen *uitleggen* waarom ze de maatregel niet toepassen. In de praktijk hebben niet alle mbo-instellingen deze tweedeling gebruikt. In die gevallen hebben onderzoekers de inschatting gemaakt of de mbo-instelling de maatregel toepast of niet. Deze cijfers dienen dan ook met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Ook is het per maatregel niet altijd duidelijk of dit een continuering is van bestaand beleid, of dat er daadwerkelijk nieuwe initiatieven zijn gestart, of beleid is geïntensiveerd, of dat het gaat om een combinatie.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt per doelstelling een kort overzicht van de inhoud van de Werkagenda gegeven. Per thema binnen de doelstelling wordt eerst de relevante ontwikkelingen laten zien, gevolgd door het streven van de instellingen. Dit wordt gevolgd door een overkoepelende beschrijving van de financiële inzet, maatregelen die mbo-instellingen inzetten en ambitieniveau over de doelstellingen heen.

2 Doelstelling 1: Bijdragen aan gelijkwaardige behandeling alle studenten

2.1 Inleiding

De eerste doelstelling binnen de prioriteit Kansengelijkheid heeft betrekking op het gelijkwaardig behandelen van alle studenten in Nederland. In de Werkagenda mbo worden in dit kader de volgende zaken genoemd:

- de mogelijkheden voor mbo-studenten tot deelname aan het studentenleven bijvoorbeeld via introductieweken, toegang tot horeca, studentenverenigingen of sportverenigingen;
- de mogelijkheden van mbo-studenten tot buitenlandervaring en het opdoen van internationale competenties.

Er zijn geen verplichte indicatoren opgesteld bij deze doelstelling.

In de *Regeling Kwaliteitsafspraken* worden een aantal (niet-verplichte) maatregelen voor mbo-instellingen benoemd binnen deze doelstelling:

- gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-studenten;
- creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven, zoals studieverenigingen, te ondersteunen en begeleiden;
- een fysieke studentenkaart introduceren;
- afspraken maken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport.

In hun kwaliteitsplannen moeten instellingen tevens het beschikbare internationaliseringsaanbod voor studenten beschrijven (type aanbod en voor welke opleidingsdomeinen en doelgroepen is het aanbod beschikbaar).

Deels gaat het binnen deze doelstelling om acties die nodig zijn vanuit de andere partijen (en ondertekenaars van de Werkagenda), zoals gemeenten en SBB. De inzet van deze andere partijen is niet in dit rapport opgenomen.

2.2 Deelname aan het studentenleven

Er zijn geen verplichte indicatoren, maar wel bepaalde ontwikkelingen die relevant zijn voor deze doelstelling. Deze gegevens waren bij de vorige meting nog niet voorhanden, daarom wordt hier eerst de situatie rondom de deelname aan het studentenleven geschetst. Vervolgens wordt de inzet en maatregelen vanuit de instellingen op dit thema beschreven. De nieuwe gegevens zijn afkomstig uit de JOB-monitor 2024: hierin is een extra module aan studenten voorgelegd met het thema 'Positie mbo-studenten'. In deze module is (o.a.) gevraagd over enkele zaken gerelateerd aan het studentenleven en positie van mbo-studenten:

- of studenten op de hoogte zijn van de mogelijkheid om zelf een studievereniging te beginnen op hun instelling;
- in hoeverre studenten zich *zelf* net zo veel student voelen als een student in het hbo of wo;
- in hoeverre studenten het gevoel hebben dat *anderen* hen als mbo'er net zoveel als student zien, als een student in het hbo of wo.

Omdat er voor dit thema geen verplichte indicatoren zijn, hebben instellingen ook niet eenduidige doelstellingen hierop geformuleerd. Sommige instellingen hebben wel eigen indicatoren genoemd in hun plannen. Deze gaan veelal over de internationaliseringsmogelijkheden, maar ook over sociale veiligheid.

Dergelijke indicatoren worden gemonitord met bijvoorbeeld eigen monitoronderzoek onder studenten en/of medewerkers (bijvoorbeeld streven naar een bepaald aandeel studenten dat zich veilig voelt, of deelneemt aan (internationale) activiteiten), en relevante vragen uit de JOB-monitor (bijvoorbeeld streven naar een gemiddelde van minimaal 3,5 op de vijfpuntschaal bij de vraag “Wat vind je van hoe jouw school luistert naar jouw mening?”).

2.2.1 Bekendheid met de mogelijkheid om een studievereniging te beginnen

Over het algemeen gezien blijkt dat slechts veertien procent van de mbo-studenten bekend is met de mogelijkheid om een studievereniging te beginnen. Studenten met een ondersteuningsbehoefte zijn hier iets vaker van op de hoogte (16%) dan studenten zonder deze behoefte (13%).

Uitgesplitst naar niveau en leerweg zien we een verdeling zoals getoond in tabel 2.1. Hier zien we dat entreestudenten vaker aangeven op de hoogte te zijn van de mogelijkheid een studievereniging te beginnen, dan studenten in andere niveaus.

Tabel 2.1: Percentage studenten bekend met mogelijkheid oprichten studievereniging, naar niveau en leerweg (JOB-monitor 2024)

	bol	bbl
Entree	27%	21%
Niveau 2	17%	12%
Niveau 3	13%	13%
Niveau 4	13%	12%

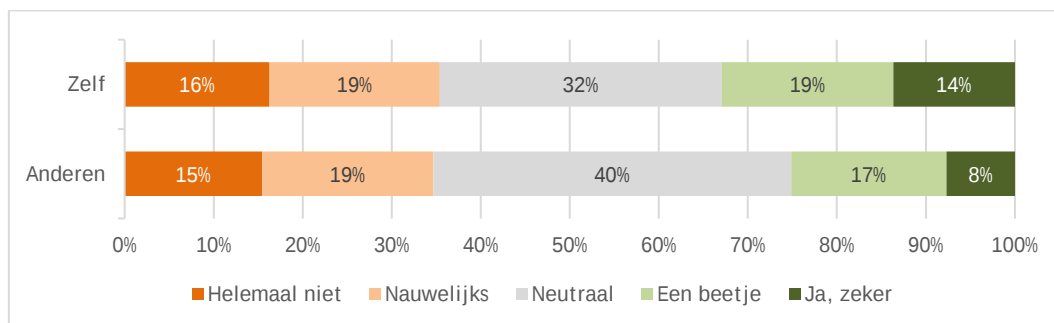
Bron: JOB-monitor 2024

2.2.2 Mbo-studenten net zoveel student als studenten in hbo en wo: eigen ervaring en inschatting beeld anderen

In de genoemde extra module van de JOB-monitor 2024 hebben mbo-studenten op een vijfpuntschaal aangegeven in hoeverre zij zichzelf net zoveel student voelen als studenten in het hoger onderwijs, en ook in hoeverre zij denken dat *anderen* dit zo zien. In figuur 2.1 staan de antwoorden op beide vragen weergegeven: te zien is dat studenten zichzelf vaker evenveel student voelen dan dat zij ervaren dat anderen dit doen. Over beide is een grote groep neutraal, en eveneens een grote groep geeft aan dat zij niet of nauwelijks evenveel student zijn (of zo gezien worden).

Voor het vervolg nemen we de ‘positieve’ antwoorden (overwegend en ja, zeker) samen: 33 procent van de mbo-studenten voelt zichzelf dus evenveel student, en 25 procent denkt dat anderen hen zo zien.

Figuur 2.1: In hoeverre voelen mbo-studenten zich net zoveel student als een student in hbo/wo, en in hoeverre worden zij door anderen zo gezien?

Bron: JOB-monitor 2024

Studenten met een ondersteuningsbehoefte zijn iets minder vaak positief op deze vragen dan studenten zonder ondersteuningsbehoefte: zelf voelen studenten met een ondersteuningsbehoefte zich in 31 procent van de gevallen (een beetje of zeker) net zoveel student als ho-studenten (versus 34% van de studenten zonder ondersteuningsbehoefte), en wat anderen betreft denkt 24 procent van degenen met ondersteuningsbehoefte dat dat (een beetje of zeker) zo is (versus 26% van de studenten zonder deze behoefte).

De verdeling uitgesplitst naar niveau en leerweg zien we in tabel 2.2. Alle groepen zijn zelf positiever dan dat ze denken dat anderen dat zijn. Entreestudenten zijn telkens positiever dan studenten op andere niveaus.

Tabel 2.2: In hoeverre voelen mbo-studenten zich net zoveel student als een student in hbo/wo, en in hoeverre worden zij door anderen zo gezien? Naar niveau en leerweg

	Zelf			Anderen	
	bol	bbl		bol	bbl
Entree	38%	40%		37%	32%
Niveau 2	36%	37%		30%	27%
Niveau 3	37%	37%		27%	27%
Niveau 4	30%	34%		23%	25%

Bron: JOB-monitor 2024

2.2.3 Maatregelen

Om verbetering op deze doelstelling te bereiken hebben instellingen in hun kwaliteitsagenda's beschreven welke maatregelen zij inzetten uit de Regeling Kwaliteitsafspraken. Hieruit blijkt het volgende.

M1.1.1 Gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-instellingen

De meeste instellingen geven in hun kwaliteitsagenda aan dat zij werken aan een gelijkwaardige positionering van het mbo en de mbo-instellingen. Sommige instellingen hebben hier nieuw beleid op geformuleerd, anderen verstevigen hun bestaande beleid of zijn voornemens dat te doen. De invullingen van deze maatregel zijn in veel gevallen gericht op het organiseren van of aanhaken bij een

introductieperiode, het faciliteren van studentenraden en andere studenteninitiatieven. Ook zijn er instellingen die zich inzetten om het belang van mbo'ers voor de regio en Nederland te onderstrepen. Instellingen die voornemens zijn om beleid op te stellen ter bevordering van het gelijkwaardig positioneren van het mbo en mbo-studenten doen in veel gevallen eigen onderzoek om te bepalen waar hun studenten behoefte aan hebben op dit gebied.

In acht instellingsplannen werd uitgelegd waarom er *niet* op deze maatregel wordt ingezet. Zo wordt aangegeven dat een instelling op dit gebied weinig kan bereiken, door de kleinschaligheid van de instelling. Ook komt voor dat een instelling al tevreden is met hun huidige beleid op dit gebied. Dat kleinere instellingen algemeen minder op deze maatregel inzetten, blijkt niet uit de instellingsplannen (de meeste kleinere instellingen zetten wél in op deze maatregel, en kleinschaligheid wordt verder niet benoemd als factor) en ook niet uit de financiële inzet op deze doelstelling (zie ook Figuur 2.3).

M1.1.2 Creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven te ondersteunen en begeleiden

Het merendeel van de instellingen benoemt in hun kwaliteitsplannen dat ze bezig zijn met het creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven te ondersteunen en begeleiden. Voor sommige instellingen zijn dit volledig nieuwe maatregelen. Voor andere instellingen gaat het om een uitbreiding van wat ze al deden, eventueel in combinatie met nieuwe interventies. Ook zijn er instellingen die nieuwe plannen hebben gemaakt die ze nog moeten gaan uitvoeren.

Wat betreft studenteninitiatieven zetten de instellingen bijvoorbeeld in op het beter begeleiden en ondersteunen van studentenraden. Ook is er aandacht voor de mogelijkheid om studie- en studentenverenigingen op te richten. Bij veel instellingen wordt gepeild in hoeverre de mbo-studenten behoefte hebben aan meer participatie en wordt er gekeken in hoeverre er aangesloten kan worden bij bestaande initiatieven.

Een aantal instellingen leggen uit waarom ze deze maatregel niet toepassen. Dit kan wederom te maken hebben met de beperkte reikwijdte van een kleinere instelling. Ook gaf een instelling aan dat hun studenten hier (op een uitzondering na) geen behoefte aan hebben en dat er geen actief studentenleven is in het werkgebied van de school.

M1.1.3 Een fysieke studentenkaart introduceren

Bijna alle instellingen hebben sinds kort of al langere tijd geleden een studentenkaart geïntroduceerd, of zijn dit van plan te gaan doen. Het is daarmee voor een deel van de instellingen geen nieuwe maatregel, maar een voortzetting van bestaand beleid, waarbij in sommige gevallen nog wordt gewerkt aan uitbreiding, door het onderzoeken van meer manieren waarop de studentenkaart kan worden ingezet. Een enkele instelling legt uit dat ze de maatregel niet inzetten omdat er geen behoefte naar is vanuit de studenten: *“We zullen geen verdere stappen ondernemen in het introduceren van een fysieke studentenkaart zolang hier geen actieve vraag naar is. Uit eerder onderzoek is gebleken dat onze studenten hier tot dusverre nog geen behoefte aan hebben. Zodra dit verandert, spelen we hierop in.”*

M1.1.4 Afspraken maken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport

Voor deze maatregel komt uit de kwaliteitsplannen minder duidelijk naar voren in hoeverre instellingen hier beleid op inzetten. Deels komen afspraken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport, terug in de voorgaande maatregelen van doelstelling 1.1. Afspraken met specifieke partijen (hierboven opgesomd) worden in veel gevallen niet expliciet benoemd, waardoor niet vastgesteld

kan worden of het bij deze maatregelen om 'pas toe' of 'leg uit' gaat (wel geen interventie geformuleerd). Afspraken over een gemeenschappelijke introductieperiode met andere instellingen worden het vaakst wél benoemd. De meerderheid van de instellingen hebben afspraken met andere instellingen, of gaan die maken, over de introductieperiode. Instellingen in of dichtbij grotere steden kunnen aansluiten bij bestaande introductie activiteiten. In kleinere steden is het voor mbo-instellingen die een introductieperiode willen organiseren noodzakelijk om meer zelf op te zetten, mogelijk in samenwerking met andere lokale instellingen en in overleg met gemeenten. Afspraken over toegang tot studentenhuysvesting worden het minst vaak expliciet benoemd in de kwaliteitsplannen. Voor een groot deel van de instellingen is niet duidelijk of hier wel of geen afspraken over zijn/worden gemaakt.

Andere acties/maatregelen

Extra maatregelen die instellingen beschrijven in hun kwaliteitsplannen zijn deels aanvullingen op de verplichte maatregelen, maar er worden ook uiteenlopende nieuwe initiatieven beschreven. Een greep hieruit: *"Sinds 2018 kosteloos onderwijs (o.a. boeken en leermiddelen gratis, laptops in bruikleen)" "Uitbreiding en meer zichtbaar maken van excellentiemogelijkheden" "Evaluaties van de huidige programma's" "Alle studenten kunnen met ingang van het schooljaar 2027-2028 gebruik maken van een aanbod in het kader van een gezonde leefstijl."*

2.3 Buitenlandervaring

Naast het bevorderen van het studentenleven voor mbo-studenten richt doelstelling 1.1 zich op het verbeteren van mogelijkheden voor het opdoen van buitenlandervaring.

In de JOB-monitor 2024 zijn in een extra module enkele vragen gesteld over buitenlandervaring. Uit de antwoorden blijkt het volgende:

- 56 procent van de mbo-studenten geeft aan dat zij via de opleiding stage kunnen lopen in het buitenland; 30% weet niet of dat mogelijk is (zie tabel 2.3);
- slechts zeven procent heeft al stage gelopen in het buitenland (tabel 2.4).

Er is dus zowel ruimte te winnen op het verruimen van het internationale stageaanbod (waarbij geldt dat mbo-instellingen hierbij ook afhankelijk zijn van de erkenning van leerbedrijven door SBB), als op de informatievoorziening over de mogelijkheid om in het buitenland stage te lopen. Verder geeft de helft van de studenten aan dat zij wel stage willen lopen in het buitenland, en 55 procent zou breder gezien meer ervaring op willen doen in het buitenland. Belangrijkste reden om *niet* voor de opleiding naar het buitenland te gaan zijn praktische redenen (bijvoorbeeld: te duur, dan raak ik mijn (bij)baan in Nederland kwijt, dat kan niet op mijn opleiding, bang voor studievertraging, ik weet niet of het kan op mijn opleiding, bang dat bijvoorbeeld een woning regelen lastig is).

Tabel 2.3: In hoeverre kunnen mbo-studenten via hun opleiding stage lopen in het buitenland?

Kun je via jouw opleiding stage lopen in het buitenland?	
Ja	56%
Nee	14%
Weet ik niet	30%

Bron: JOB-monitor 2024

Tabel 2.4: Welk deel van de mbo-studenten heeft al stage gelopen in het buitenland via school?

Heb je via jouw school stage gelopen in het buitenland?	
Ja	7%
Nee	93%

Bron: JOB-monitor 2024

2.3.1 Streven van instellingen

Instellingen hebben geen vaste indicator gebruikt over internationalisering. Een enkeling noemt concrete ambities, zoals:

- “Een buitenlandervaring is mogelijk voor iedere student aan de instelling”
- “25 procent van de opleidingen heeft Wereldburgerschap opgenomen in het curriculum”
- “Het aanbod tweetalige opleidingen stijgt met twintig procent”
- “Het aantal studenten op niveau 1 en 2 dat internationaliseringservaring in het buitenland heeft opgedaan met Erasmus+ verdubbelt”

2.3.2 Maatregelen

Iets meer dan de helft van de instellingen geeft in hun kwaliteitsplan aan dat ze, in het kader van de Werkagenda, werken aan een internationaliseringsaanbod, door bijvoorbeeld het promoten van studiebeurzen voor buitenlandse stages (waarbij wel geldt dat instellingen afhankelijk zijn van het aanbod van bedrijven). Maar ook met kleinschaliger aanbod zoals projecten of excursies. Internationalisering wordt dus op verschillende manieren ingevuld.

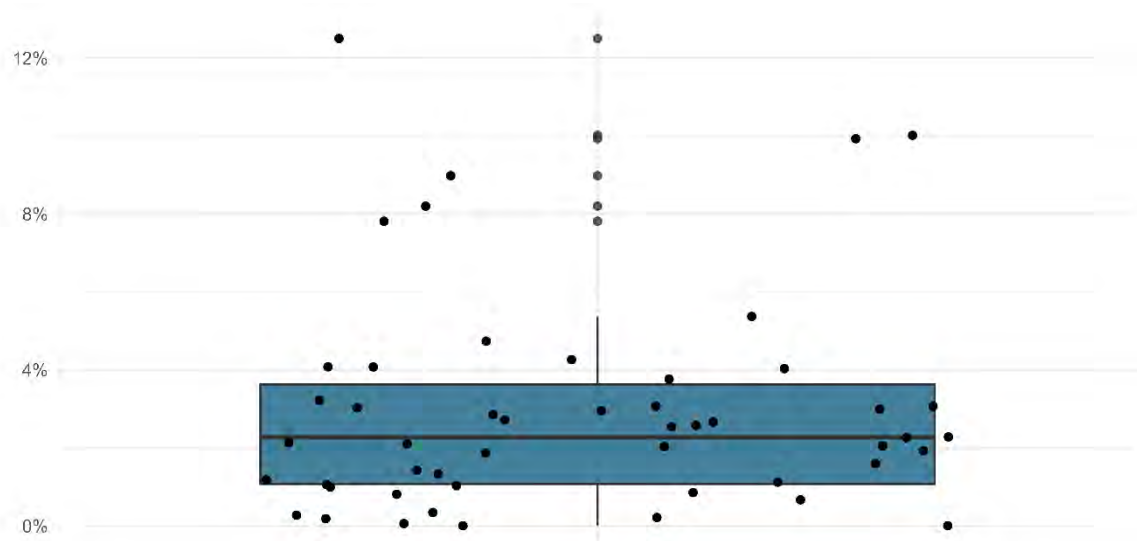
2.4 Overkoepelend doelstelling 1

In onderstaande paragraaf wordt de financiële inzet beschreven (waarbinnen het niet mogelijk is om dit uit te splitsen naar maatregelen), en wordt overkoepelend gekeken naar de maatregelen.

2.4.1 Financiële inzet

Figuur 2.2 toont de spreiding van onderwijsinstellingen op de financiële inzet op doelstelling 1.1 als proportie van het totale budget voor de Kwaliteitsagenda op de y-as (verschillen op de x-as zijn betekenisloos). De middelste vijftig procent van de instellingen (het donkerblauwe gedeelte) zet ongeveer één tot vier procent van het totale budget in op doelstelling 1.1. Een kwart van de onderwijsinstellingen zet minder dan 1,1% in op deze doelstelling (waarvan twee instellingen 0 euro). Instellingen met de 25 procent hoogste inzet, zetten tenminste 3,6 procent van hun budget in op doelstelling 1.1. De hoogste inzet op deze doelstelling is 12,5 procent. De gemiddelde financiële inzet op de doelstelling komt daarmee uit op ongeveer drie procent.

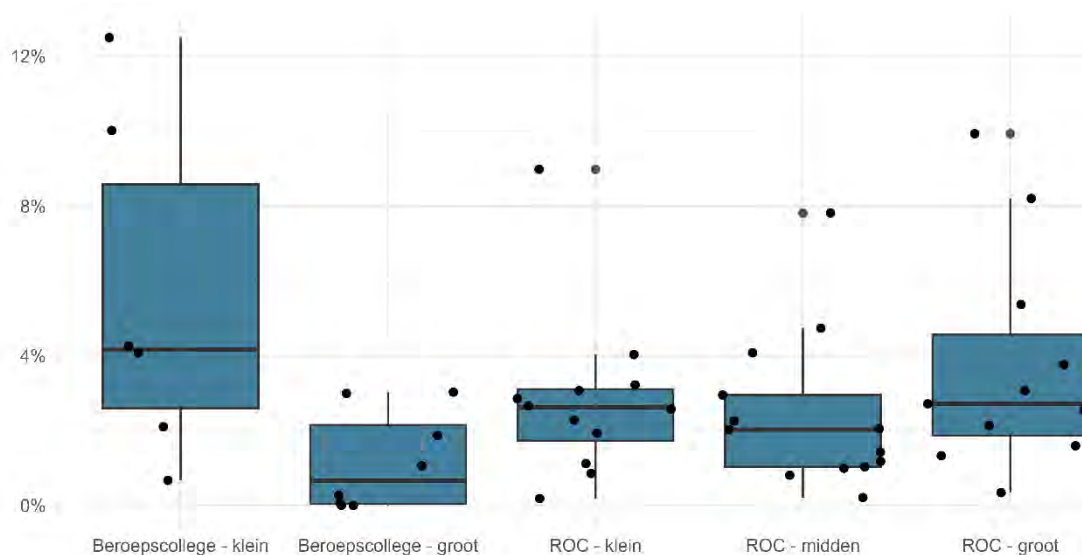
Figuur 2.2: Inzet op doelstelling 1.1 als proportie van het totale budget

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Er zijn nauwelijks regionale verschillen in de inzet op doelstelling 1.1 (niet in figuur). Er zijn wel verschillen zichtbaar naar type instelling, te zien in figuur 2.3. De gemiddelde inzet is het hoogst bij kleine beroepscolleges (6 instellingen), namelijk 5,6 procent van het totale budget. Grote beroepscolleges zetten gemiddeld het minst in op doelstelling 1.1 (1,1%; 8 instellingen), de andere typen instellingen liggen hier tussenin. Het is op dit moment niet duidelijk waarom de typen instellingen hier verschillen.

Figuur 2.3: Inzet op doelstelling 1.1 als proportie van het totale budget; naar type instelling.

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

2.4.2 Welke maatregelen nemen instellingen?

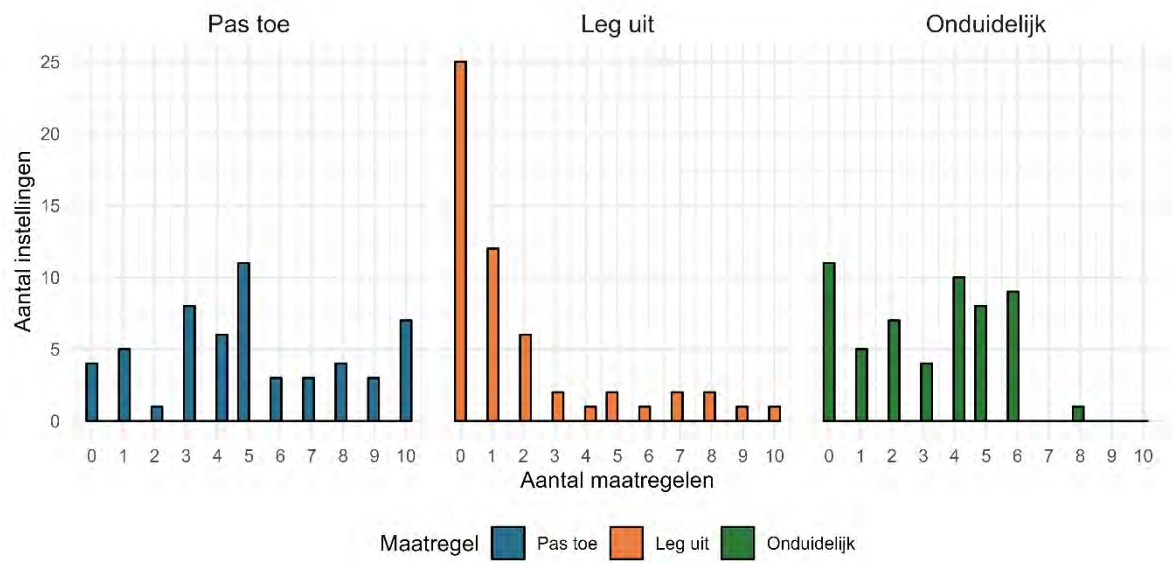
De afzonderlijke maatregelen zijn hierboven beschreven. Overkoepelend ziet het beeld er over de maatregelen er als volgt uit.

Tabel 2.5: Inzet op maatregelen doelstelling 1.1

Maatregelen doelstelling 1.1: Gelijkwaardige behandeling van alle studenten		Pas toe	Leg uit	Onduidelijk
M1.1.1 Gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-instellingen		79%	15%	6%
M1.1.2 Creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven te ondersteunen en begeleiden		83%	15%	2%
M1.1.3 Een fysieke studentenkaart introduceren		70%	26%	4%
M1.1.4 Afspraken maken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport	a) Over mogelijkheden voor lidmaatschap van studentensportverenigingen	45%	19%	36%
	b) Over mogelijkheden voor gebruikmaking van studentensportfaciliteiten	42%	19%	40%
	c) Over toegang voor mbo-studenten tot studentenhoreca	26%	13%	60%
	d) Afspraken over gemeenschappelijke introductieperiode met andere instellingen	58%	25%	17%
	e) Over studentenkortingen voor toegang tot evenementen of bepaalde winkels	30%	19%	51%
	f) Over toegang tot studentenhuysvesting	19%	15%	66%
M:1.1.5 Internationaliseringsaanbod		57%	21%	23%

In figuur 2.4 is ten slotte weergegeven hoe vaak instellingen een maatregel van doelstelling 1.1 toepassen (pas toe), niet toepassen (leg uit) of dit niet duidelijk beschrijven in hun plan (onduidelijk). In de grafiek is te zien dat het aantal maatregelen dat instellingen toepassen uiteenloopt (de blauwe balken): zes instellingen geven aan alle maatregelen toe te passen, 4 instellingen hebben voor geen enkele maatregel nieuwe inzet beschreven. Het aantal instellingen dat voor 'leg uit' kiest is kleiner: 25 instellingen geven dat in geen enkel geval aan. In veel instellingsplannen blijft de inzet op (een of meerdere) maatregelen onduidelijk: slechts twaalf instellingen hebben in geen geval een onduidelijk beschreven maatregel; het merendeel heeft bij meerdere maatregelen niet duidelijk aangegeven wat hun beleid hierop is.

Figuur 2.4: Aantal ingezette maatregelen per instelling binnen doelstelling 1.1

3 Doelstelling 2: Verbeteren welzijn, veiligheid op school en leerbedrijf en vergroten toegankelijkheid

3.1 Inleiding

De tweede doelstelling van de Werkagenda zet in op het verbeteren van het welzijn van studenten, het verbeteren van de (integrale) veiligheid van studenten op school en in leerbedrijven en op het vergroten van de toegankelijkheid voor studenten met een ondersteuningsbehoefte⁵. Met deze doelstelling wordt gestreefd naar een inclusiever mbo. In de *Regeling Kwaliteitsafspraken* worden daarbij een aantal volgende (niet-verplichte) maatregelen voor mbo-instellingen benoemd:

- Uitbreiding sociaal veiligheidsplan
- Aandacht, kennis en kunde in de ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten
- Aansluiten bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school
- Inzet op de vier thema's uit de verbeteragenda passend onderwijs

De voortgang van deze doelstelling wordt gemonitord aan de hand van de volgende indicatoren:

- Het aandeel studenten dat aangeeft een slechte mentale gezondheid te ervaren;
- Het aandeel studenten dat zich veilig voelt op school en op de stage/leerwerk plek;
- Het aandeel studenten dat hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor ondersteuningsbehoefte als goed beoordeelt.

3.2 Welzijn en mentale gezondheid

3.2.1 Mentale gezondheid van mbo-studenten

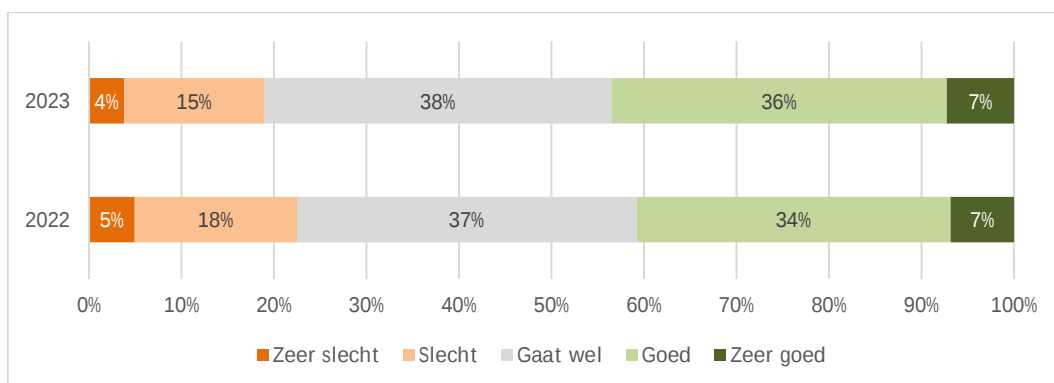
Figuur 3.1 toont de trendcijfers van de mentale gezondheid van mbo-studenten. Dit beeld lijkt in 2023 iets positiever dan in 2022. Waar in 2022 23 procent van de mbo-studenten aangaf een slechte tot zeer slechte gezondheid te hebben, was dat in 2023 nog 19 procent. Het aandeel mbo-studenten dat aangeeft een goede tot zeer goede mentale gezondheid te hebben, was 41 procent in 2022 en 43 procent in 2023. Het gaat dus om een kleine verschuiving.

Het is (nog) niet te zeggen in hoeverre deze dalende trend komt door de inspanningen van instellingen of door andere externe factoren (in iemands leven of in de samenleving).

---

⁵ Tenzij dat leidt tot een onevenredige belasting voor de school, conform de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte.

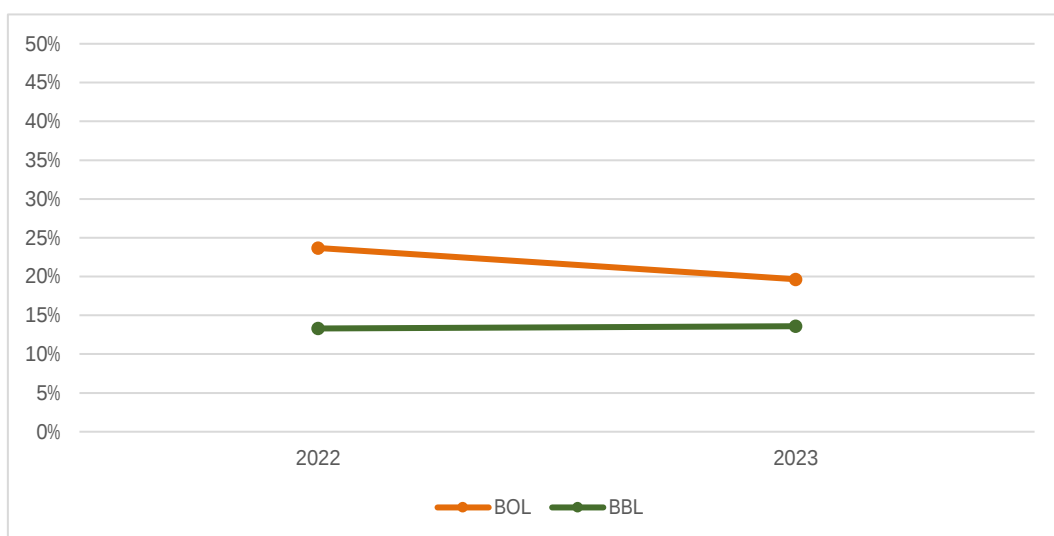
Figuur 3.1: De mentale gezondheid van mbo-studenten naar jaar

Bron: Studentenpeiling NPO 2022-2023

Studenten die een bol-opleiding doen (oranje lijn; figuur 3.2), hebben over het algemeen een slechtere mentale gezondheid dan studenten die een bbl-opleiding doen. Bij de bol-studenten is het aandeel met een (zeer) slechte mentale gezondheid in 2023 met 4 procentpunt gedaald ten opzichte van 2022, terwijl dit bij BBL-studenten nagenoeg hetzelfde is gebleven (stijging van 1 procentpunt), waardoor de verschillen in mentale gezondheid tussen de groepen kleiner is geworden (bol: 20%, bbl: 14%).

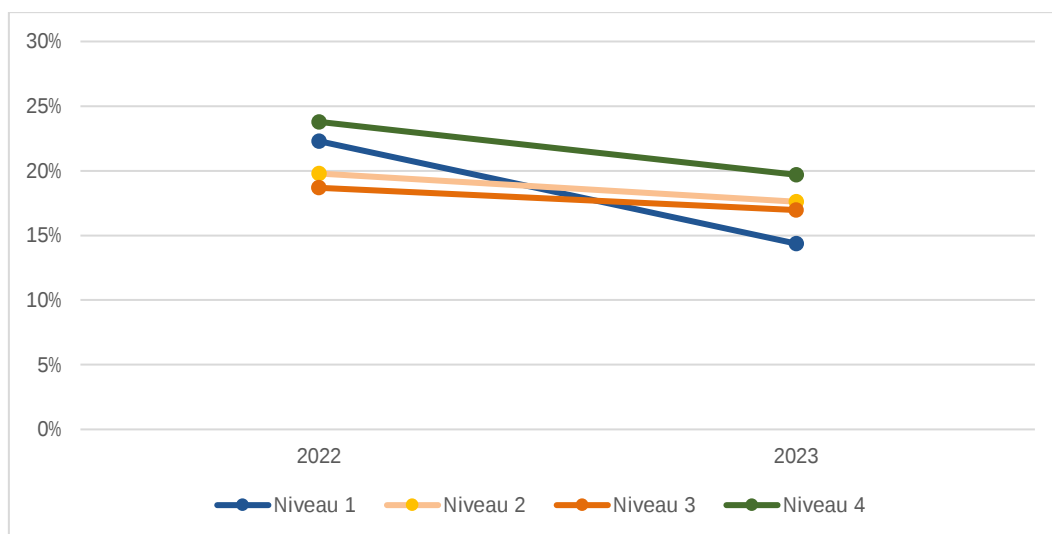
Figuur 3.2: Het aandeel studenten met een (zeer) slechte mentale gezondheid, uitgesplitst naar leerweg (Bron: Studentenpeiling NPO 2022-2023)

Bron: Studentenpeiling NPO 2022-2023

Verder zijn er ook verschillen in de mentale gezondheid van mbo-studenten naar onderwijsniveau (figuur 3.3). In beide meetjaren is het aandeel studenten met een slechte mentale gezondheid het hoogst onder studenten van niveau 4. In alle vier de niveaugroepen is sprake van een daling in het aandeel met een slechte mentale gezondheid. De daling is het grootst onder studenten van niveau 1.

Figuur 3.3: Het aandeel studenten met een (zeer) slechte mentale gezondheid, naar jaar en niveau

Bron: Studentenpeiling NPO 2022-2023

Tot slot blijken er ook verschillen tussen verschillende groepen studenten (percentages niet weergegeven in rapport). Vrouwelijke studenten, studenten met een migratieachtergrond (zowel westers als niet-westers), en studenten met laagopgeleide ouders geven gemiddeld vaker aan een slechte mentale gezondheid te hebben dan hun medestudenten (mannelijke studenten, studenten zonder een migratieachtergrond en studenten met midden- en hoogopgeleide ouders). Wel is onder al deze groepen studenten sprake van een dalende trend, waarbij de verschillen in 2023 tussen de groepen iets kleiner geworden zijn.

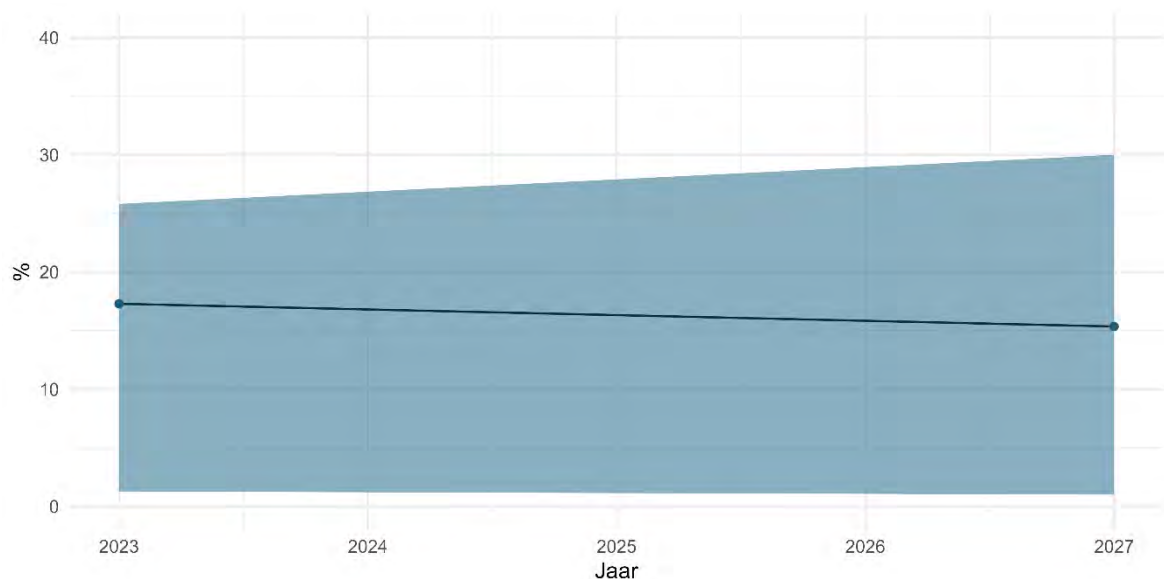
3.2.2 Streven van instellingen

In de onderstaande tabel is het gewogen gemiddelde (instellingen naar hun instellingsgrootte) weergegeven van de streefwaarden voor welzijn. Omdat dit gaat om een gedeelte van de instellingen (die kunnen afwijken van andere instellingen), is voor deze instellingen apart naar de 'startwaarde' gekeken. Wat betreft aandeel slecht welzijn is de gemiddelde startwaarde (gemeten voorjaar 2023) van alle instellingen 17 procent. De gemiddelde streefwaarde is zo'n 15 procent en ligt dus 2 procentpunt lager dan de gemiddelde startwaarde. Deze gemiddelde start- en streefwaardes geven een algemeen beeld van de ambities van instellingen voor deze indicatoren. Instellingen kunnen echter aanzienlijk van elkaar verschillen in hun start- en streefwaardes; de onderstaande figuur geeft hier meer zicht op. In deze figuur wordt duidelijk dat de bandbreedte groter wordt. Bij nadere analyse wordt, met Figuur 3.5, duidelijk dat deze bandbreedte vertekend wordt doordat één instelling een hogere streefwaarde heeft opgegeven, wat een verslechtering van de situatie zou betekenen.

Tabel 3.1: Start- en streefwaarde voor mentale gezondheid, voor de mbo-sector (gewogen gemiddelde)

	Startwaarde	Streefwaarde	N
% slecht welzijn	17,3	15,3	37

Figuur 3.4: Start- en streefwaarde voor het percentage studenten met een slechte mentale gezondheid, voor de mbo-sector (gewogen gemiddelde)

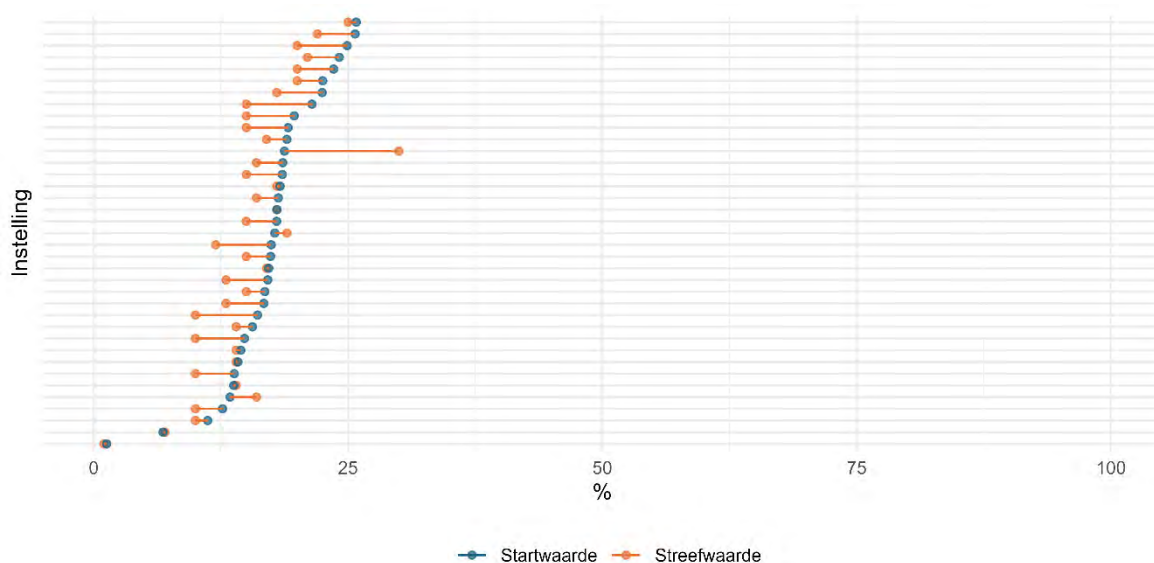

Bron: Studentenpeiling 2023 /kwaliteitsagenda's onderwijsinstellingen (N=37)

Figuur 3.5 toont de start- en streefwaarden van het aandeel studenten met een slechte mentale gezondheid per onderwijsinstelling. De ambitie is om het aandeel studenten met een slechte mentale gezondheid te verminderen. Te zien is dat de meeste streefwaarden lager/gunstiger zijn dan de startwaarden in 2023, met uitzondering van vijf instellingen. Een verklaring hiervoor is dat instellingen mogelijk over geen of oudere bronnen beschikten ten tijde van het opstellen van de kwaliteitsagenda. Dit kan tot vertekeningen leiden bij de ambitie van 2027. De gemiddelde startwaarde van alle instellingen is 17 procent. Te zien is dat het aandeel studenten dat een slechte mentale gezondheid heeft varieert van 1 tot 26 procent tussen instellingen. Op een paar van deze instellingen heeft een kwart van de studenten een slechte mentale gezondheid. Deze instellingen (maar niet alle) proberen dit aandeel terug te brengen naar ongeveer 20 procent. Op het eerste gezicht lijkt het dat de ambitie van instellingen met hogere startwaarden, en dus slechtere mentale gezondheidspercentages, iets groter is dan instellingen met lagere percentages. Dat geldt echter niet voor alle mbo-instellingen. De correlatie tussen deze twee kenmerken is dan ook niet significant⁶. Voor twaalf (van de 37) instellingen geldt dat zowel de start- als streefwaarde gelijk is aan of hoger is dan de gemiddelde startwaarde van 17 procent. Voor deze instellingen is het de vraag of zij hun ambities onderschatten (m.a.w. of hun streefwaarden voldoende ambitieus zijn). De waarden van de komende jaren zullen een antwoord geven op deze vraag.

6 0,25, $p > 0,05$

Figuur 3.5: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor % slechte mentale gezondheid

Bron: Studentenpeiling NPO 2024/kwaliteitsagenda's onderwijsinstellingen

3.2.3 Maatregelen van de instellingen

Om de bovenstaande ambities te bereiken zetten instellingen verschillende maatregelen in. Hieronder volgt een beschrijving van de maatregelen die genoemd zijn in de Regeling Kwaliteitsafspraken.

M.1.2.1. In gesprek gaan met studenten over mentaal welzijn en (integrale) veiligheid om taboe te doorbreken

Bijna alle onderwijsinstellingen (48 van de 53; 90%) geven aan het gesprek aan te gaan met studenten over mentaal welzijn en (integrale) veiligheid. Bij het lezen van de kwaliteitsagenda's is het veelal onduidelijk of het gaat om een nieuwe aanpak of om een uitbreiding of een versteviging van de bestaande aanpak. Het lijkt in de meeste gevallen *niet* te gaan om een volledig nieuwe aanpak. De meeste instellingen proberen op verschillende manieren in gesprek te gaan met studenten. Om te zorgen dat het onderwijspersoneel hier voldoende op toegerust is, worden verschillende acties ondernomen. Professionalisering is in dit kader verreweg het vaakst genoemd door de onderwijsinstellingen, onder andere door scholing van personeel en het organiseren van trainingen en studiedagen. Ook geven instellingen aan de Studentenraad actief te willen betrekken bij het in gesprek gaan met studenten, en in het algemeen over de thema's veiligheid en welzijn.

Een veelgenoemde manier om in gesprek te gaan met studenten is door het thema mentaal welzijn (verder) te integreren in het curriculum, met name in het burgerschapsonderwijs (genoemd door negen instellingen). Het inzetten van Testjeleefstijl.nl is ook een veelgenoemde manier door instellingen om het gesprek met studenten aan te gaan, waarbij resultaten bijvoorbeeld worden besproken tijdens burgerschapslessen of SLB. Verder wordt veel nadruk gelegd op meer communicatie en het inzetten van meer campagnes omtrent het onderwerp, voorzieningen meer kenbaar te maken en/of laagdrempeliger te maken onder studenten.

Naast concrete voorstellen zoals de bovenstaande, staat in sommige instellingsplannen dat er eerst nader onderzoek zal worden gedaan om te kijken wat studenten ervaren en nodig hebben, en *hoe* er ingezet kan worden op deze maatregel.

Bij sommige instellingen wordt er niet op deze maatregel ingezet en wordt hiervoor een uitleg gegeven. Instellingen geven dan bijvoorbeeld aan dat er geen nieuwe aanpak nodig is, omdat het een kleinschalige instelling is die alle studenten goed in beeld hebben en studenten al goed ondersteuning bieden. Ook wordt aangegeven om bewust hiervoor geen centrale aanpak te ontwikkelen, maar om als aandachtspunt mee te geven in de begeleidingsstructuur.

M.1.2.3. Aandacht, kennis en kunde in de ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten

De meeste onderwijsinstellingen (42 van de 53; 79%) spreken van een uitbreiding of herziening van hun huidige ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten (vsv). Dit kan gaan om bijvoorbeeld uitbreiding van de ondersteuningsexpertise, al dan niet met externe expertise. Ook hier gaat het om deels concrete voorstellen, maar ook om (nog) minder concrete maatregelen, zoals het voornemen om eerst te onderzoeken wat de behoefte is onder studenten en onderwijsteams aan ondersteuning, en welke aanpassingen vervolgens nodig zijn in de ondersteuningsstructuur.

Deze uitbreiding of verdere actualisering wordt onder andere gerealiseerd door in te zetten op verdere professionalisering van het personeel. In veel instellingsplannen wordt ook ingezet op de *preventie* en op het vroegtijdig signaleren en doorverwijzen van dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten, bijvoorbeeld met verwijskaarten voor mentale klachten. Zo noemt een instelling het volgende: *“Er wordt toegewerkt naar preventieve ondersteuning i.p.v. reactief doordat de werkwijze verandert naar direct benaderbaar zijn door teams voor consultatie of ondersteuning. Preventiewerkers werken binnen de pijlers van het lokaal preventie-akkoord”*.

Samenwerking met externe partijen of de inzet van hun expertise is in veel instellingsplannen een belangrijk onderdeel van deze maatregelen. Genoemde externe partijen zijn bijvoorbeeld de GGZ, gedragsdeskundigen, buurtteams en schoolmaatschappelijk werk.

Tot slot geven sommige instellingen aan waarom er op deze maatregel sprake *geen* sprake is van vernieuwing, uitbreiding of versteviging. Er wordt dan bijvoorbeeld aangegeven dat er al externe deskundigheid is binnengehaald, en dat er al brede activiteiten zijn ter ondersteuning van het welzijn.

M.1.2.4. Aansluiten bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school

Veel instellingen (39 van de 53; 74%) geven aan zich te gaan aansluiten, of zijn al aangesloten, bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school. Zo geven instellingen bijvoorbeeld aan dat ze het predicaat 'Gezonde school' voor alle onderwijslocaties te willen stimuleren, en dat ze specifieke certificaten willen behalen.

Een aantal instellingen geeft aan nog niet bij aangesloten te zijn bij de Gezonde School en de programma's nog nader te willen onderzoeken. Tot slot zijn er ook instellingen waarbij enkel sprake is van continuering. In die gevallen geval wordt dan benoemd dat er geen nieuwe maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld omdat alle certificaten van de Gezonde School al behaald zijn.

M1.2.5. Inzet op de vier thema's uit de verbeteragenda passend onderwijs

Instellingen is ook gevraagd in hoeverre ze inzetten op de vier thema's uit de verbeteragenda passend onderwijs (of uitleggen waarom ze dit niet doen). Deze thema's zijn:

- inzet intake van aspirant-studenten en betrokkenheid van ouders;
- inzet kwaliteit van ondersteuning door onderwijsteams;
- inzet verbeteren samenwerking mbo, jeugdhulp en volwassenenzorg;
- inzet begeleiding van studenten met ondersteuningsbehoefte.

In de instellingsplannen zien we dat de verbeteragenda vaak benoemd wordt. Precieze invulling hiervan per thema is niet altijd expliciet uitgewerkt; de thema's worden benoemd als aandachtspunten zonder concretisering, of relevante inzet komt bijvoorbeeld reeds elders aan bod (soms zonder duidelijke koppeling met de verbeteragenda).

Waar wel expliciet besproken, komt over de intake van aspirant-studenten en betrokkenheid van ouders onder andere naar voren dat het huidige intakeproces wordt geëvalueerd en herzien (expliciet aandacht voor maatwerk), dat er bij behoefte aan begeleiding een speciaal team wordt betrokken voor advies en om afspraken goed vast te leggen, dat ouders worden betrokken bij de ondersteuning via gesprekken en bijv. ouderavonden. Ook wordt genoemd dat de link tussen intake en LOB verstevigd zal worden.

Inzet op kwaliteit van ondersteuning door onderwijsteams wordt bijvoorbeeld ingevuld door het betrekken van experts (onderwijskundig medewerker, dyslexie coach, schoolcoach etc.), en door meer zichtbaar te maken voor studenten/ouders welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn. Er wordt ook ingezet op professionalisering van de onderwijsteams op het gebied van basis- en extra ondersteuning (zoals werken aan mentale- en seksuele weerbaarheid) en LOB/SLB.

Het verbeteren van de samenwerking met mbo, jeugdhulp en volwassenenzorg wordt door instellingen ingevuld door bestaande samenwerkingen te versterken, meer informatie te delen, en samen met partners te onderzoeken hoe studenten sneller kunnen worden geholpen bij bepaalde problematiek.

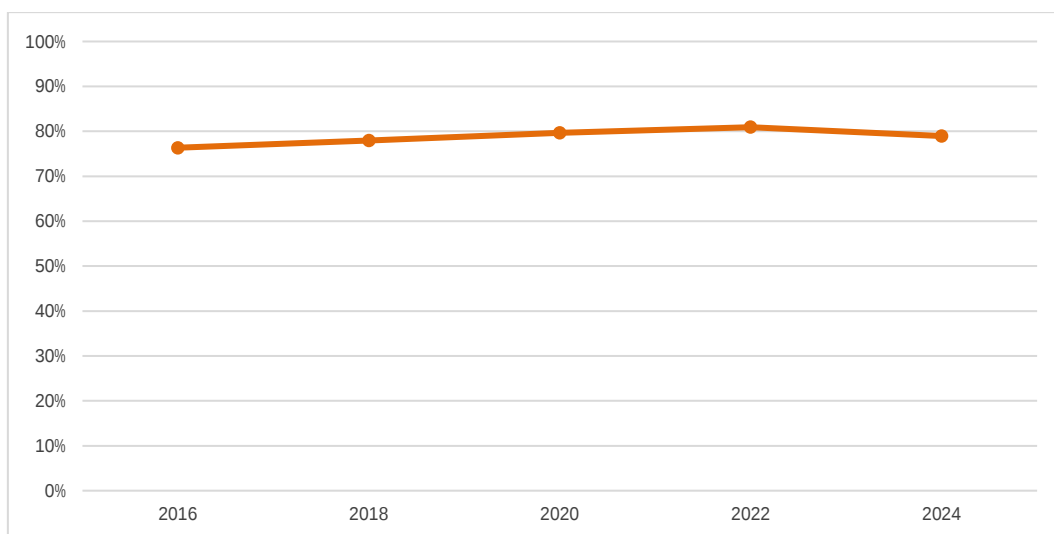
Inzet op de begeleiding van studenten met een ondersteuningsbehoefte wordt ten slotte ook vaak beschreven in het kader van stages en de overstap naar de arbeidsmarkt. Instellingen onderzoeken bijvoorbeeld mogelijkheden om met bepaalde bedrijven afspraken te maken over meer 'sociale stageplekken' voor studenten die dat nodig hebben, zetten extra in op begeleiding van studenten met een ondersteuningsbehoefte bij stages door bijvoorbeeld betere/bredere afstemming, en bieden ondersteuning bij de eerste stappen op de arbeidsmarkt.

3.3 Veiligheidsbeleving

3.3.1 Veiligheidsbeleving op school

Figuur 3.6 toont de trendcijfers van het aandeel mbo-studenten dat zich veilig voelt op school. Voor de periode 2016 t/m 2024 geldt dat minstens drie kwart van de studenten zich veilig voelt op school. Tot en met 2022 is sprake van een lichte stijging in dit aandeel, waarna een kleine afname in 2024 te zien is (van 2 procentpunt). Het gevoel van veiligheid op school blijkt niet sterk te verschillen naar leerweg of onderwijsniveau. Wel zien we dat studenten met een beperking of ondersteuningsbehoefte zich gemiddeld minder veilig voelen (gemiddeld 75% in 2024; 6 procentpunt verschil t.o.v. studenten zonder functiebeperking).

Figuur 3.6: Het aandeel mbo-studenten dat zich veilig voelt op school, naar jaar

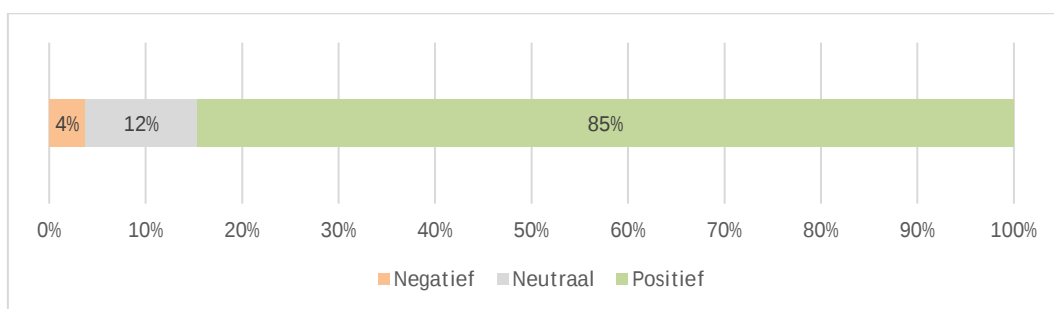

Bron: JOB-monitor 2016-2024

3.3.2 Veiligheidsbeleving stage of leerwerkplek

Figuur 3.7 laat zien dat het grootste deel van de studenten (85%) zich veilig voelt op stage of de leerwerkplek in 2024. In dit jaar geldt dat studenten zich iets veiliger lijken te voelen op stage of leerwerkplek dan op school (85 versus 79% in figuur 3.6). Er zijn geen grote verschillen zichtbaar naar leerweg of niveau. Bbl-studenten voelen zich iets veiliger dan bol-studenten (86 vs 84%; niet in figuur weergegeven). Studenten van Entree-opleidingen voelen zich iets onveiliger dan studenten van niveau 2 tot en met 4 (82% ten opzichte van 83, 85 en 85%). Tot slot voelen studenten zonder een ondersteuningsbehoefte zich over het algemeen iets veiliger dan studenten met een ondersteuningsbehoefte (86 vs. 81%; verschil van afgerond 4 procentpunt).

Figuur 3.7: De mate waarin studenten zich veilig voelen op stage of leerwerkplek

Bron: JOB-monitor 2024

3.3.3 Streven van instellingen

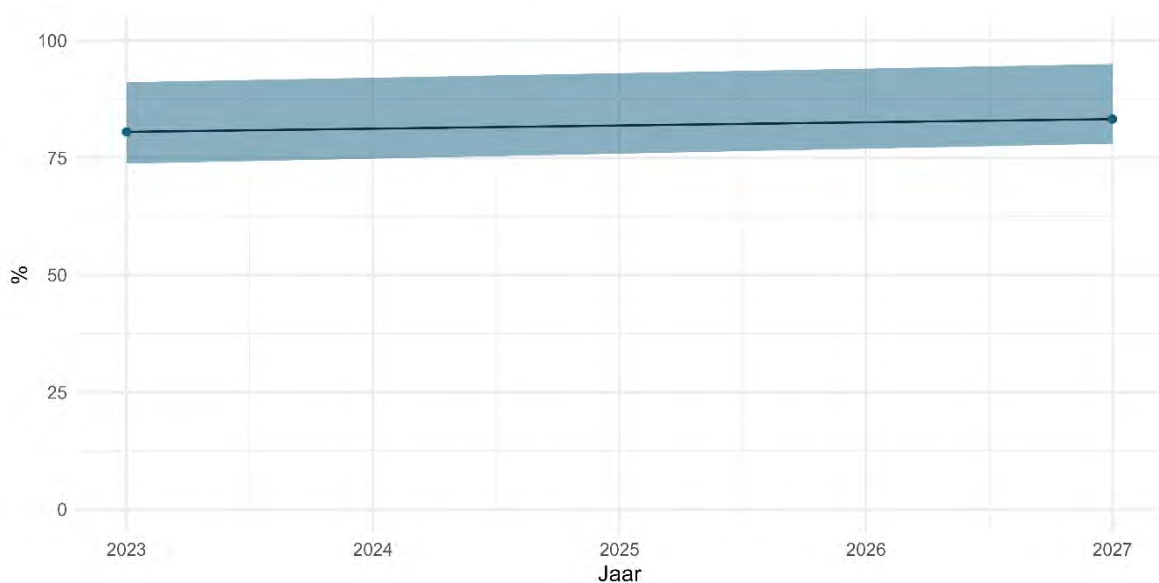
Voor de instellingen met een bruikbare start- en streefwaarde zien we dat het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de instelling relatief hoog is: vier op de vijf studenten voelt zich veilig. De gemiddelde streefwaarde ligt bijna 3 procentpunt hoger.

Tabel 3.2: Start- en streefwaarde voor veilig voelen op school, voor de mbo-sector (gewogen gemiddelde)

	Startwaarde	Streefwaarde	N
% veilig op school	80,5	83,3*	38

*Noot. Exclusief twee instellingen die 100% ambiëren

Figuur 3.8: Start- en streefwaarde voor veilig voelen op school, voor de mbo-sector (gewogen gemiddelde)

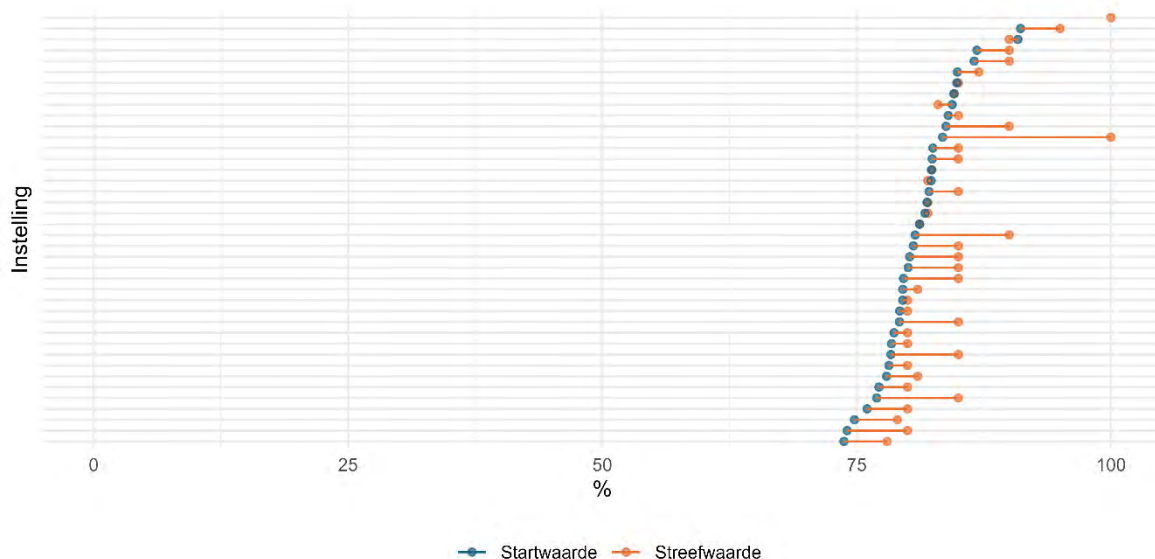

Bron: Job-monitor 2022/kwaliteitsagenda's onderwijsinstellingen (N=38; exclusief 2 instellingen die 100% ambiëren)

Hoe dit er uit ziet voor individuele instellingen is weergegeven in figuur 3.9. Over het algemeen is te zien dat het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de instelling al relatief hoog is en varieert van 73 tot 91 procent tussen de instellingen. De meeste streefwaarden liggen gemiddeld zo'n 3 procentpunt hoger dan de startwaarden. Instellingen hebben dus wel degelijk ambities om de ervaren gevoelens van veiligheid te verbeteren, maar lijken – gemiddeld genomen – ook al redelijk tevreden hierover. Uit de samenhang tussen het startniveau en het ambitieniveau blijkt niet dat instellingen met een lagere startsituatie ook een hogere ambitie hebben. ⁷Voor een paar onderwijsinstellingen zijn de start- en streefwaarden identiek; deze instellingen zijn tevreden met de ervaren veiligheid op school en lijken dit op peil te willen houden. Twee instellingen geven aan dat ze willen dat 100 procent van de studenten zich veilig voelt, maar geven in een toelichting ook aan dat ze realiseren dat dat niet haalbaar is. Voor enkele instellingen is de startwaarde gunstiger dan de streefwaarde; mogelijk verklaringen hiervoor zijn hierboven ook kort genoemd (gebruik oudere bronnen/geen beschikking over bronnen start- en streefwaarden).

⁷ De correlatie bedraagt -0,22, n.s.

Figuur 3.9: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor aandeel studenten dat zich veilig voelt op school

Bron: Job-monitor 2022/kwaliteitsagenda's onderwijsinstellingen

In de Regeling Kwaliteitsafspraken is ook het aandeel studenten dat zich veilig voelt bij het leerbedrijf opgenomen, maar de indicator hiervoor was ten tijde van het opstellen van de plannen nog in ontwikkeling. Het merendeel van de instellingen heeft hier (vooralsnog) geen streefwaarde voor opgenomen.

3.3.4 Maatregelen van de instellingen

In de Regeling Kwaliteitsafspraken is het uitbreiden van het sociaal veiligheidsplan genoemd als concrete maatregel. De meeste onderwijsinstellingen (41 van de 53; 77%) geven in hun kwaliteitsagenda aan te werken aan de uitbreiding van hun sociaal veiligheidsplan. De meeste instellingen lijken voort te bouwen op hun bestaande beleid en activiteiten of breiden deze verder uit. Verschillende instellingen benoemen expliciet dat het om een vernieuwing of herziening van het sociale veiligheidsplan gaat.

Naast uitbreiding of versteviging van het sociaal veiligheidsplan wordt professionalisering omtrent het thema veiligheid ook vaak genoemd in de plannen, bijvoorbeeld door het zorgen voor toegankelijke informatie- en trainingsaanbod, het professionaliseren van voorzieningen en protocollen, ombudsman en de vertrouwenspersoon.

Tevens geven instellingen aan (meer) te gaan samenwerken met andere partijen, waaronder de politie en gemeente.

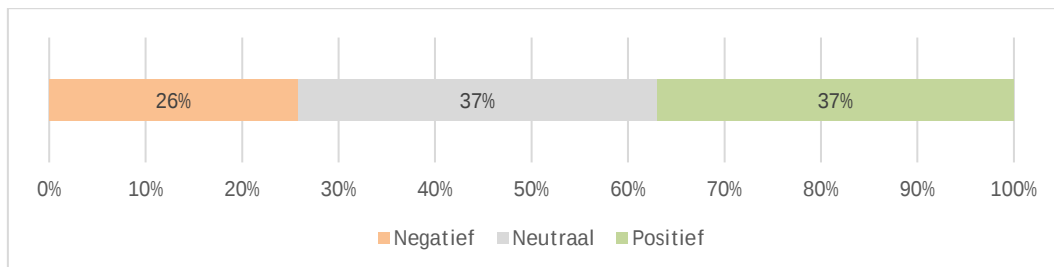
Een paar instellingen geven daarentegen een continuering van het huidige veiligheidsplan aan en leggen uit waarom er geen sprake is van een vernieuwing of uitbreiding. Voorbeelden van toelichtingen zijn dat het sociaal veiligheidsplan al volledig is en al recent is vastgesteld.

3.4 Ondersteuning voor studenten met ondersteuningsbehoefte

Onder mbo-studenten (met een ondersteuningsbehoefte) is zo'n 37 positief over de geboden ondersteuning vanwege hun ondersteuningsbehoefte door de onderwijsinstelling in 2024 (figuur 3.10). Een even grote

groep is neutraal over de ondersteuning en een kwart is ontevreden. Er valt op dit gebied dus nog winst te behalen.

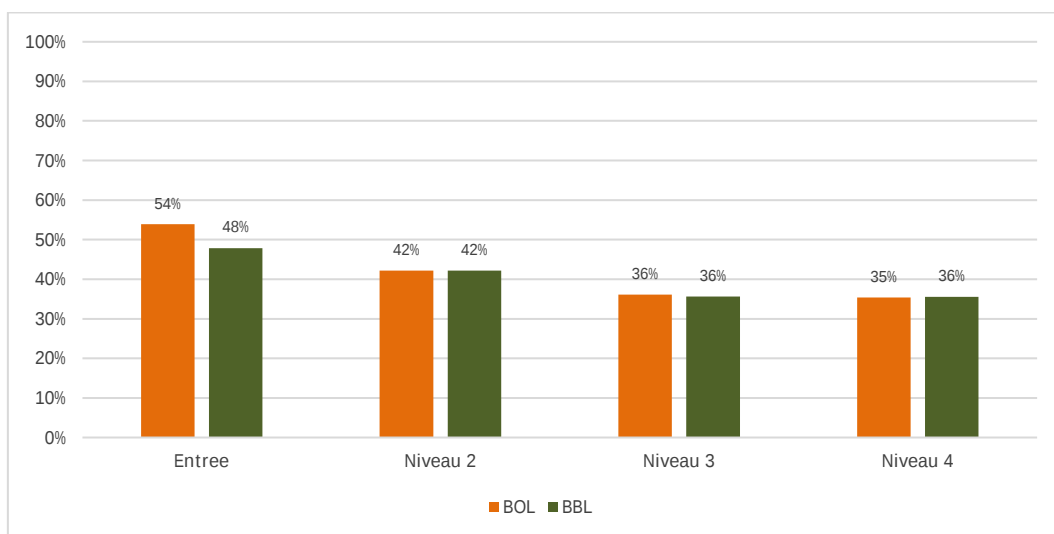
Figuur 3.10: Mate van tevredenheid over geboden ondersteuning vanwege ondersteuningsbehoefte

Bron: JOB-monitor 2024

Figuur 3.11 toont de mate van tevredenheid uitgesplitst naar leerweg en niveau. Studenten van Entree-opleidingen zijn over het algemeen het meest tevreden (gemiddeld bijna de helft), gevolgd door studenten van niveau twee (iets meer dan twee op vijf) en tot slot zijn studenten van niveau drie en vier het minst tevreden (gemiddeld iets meer dan een op drie). Binnen de Entree-opleidingen zijn er ook verschillen: bol-studenten zijn vaker tevreden. Binnen de andere onderwijsniveaus zien we geen verschillen naar leerweg.

Figuur 3.11: Mate van tevredenheid over geboden ondersteuning vanwege ondersteuningsbehoefte, uitgesplitst naar leerweg en niveau (Bron: JOB-monitor 2024)

Bron: JOB-monitor 2024

Instellingen is in de Regeling Kwaliteitsafspraken niet gevraagd om streefwaarden op te geven over de tevredenheid van studenten over hun steun voor vanwege hun ondersteuningsbehoefte.

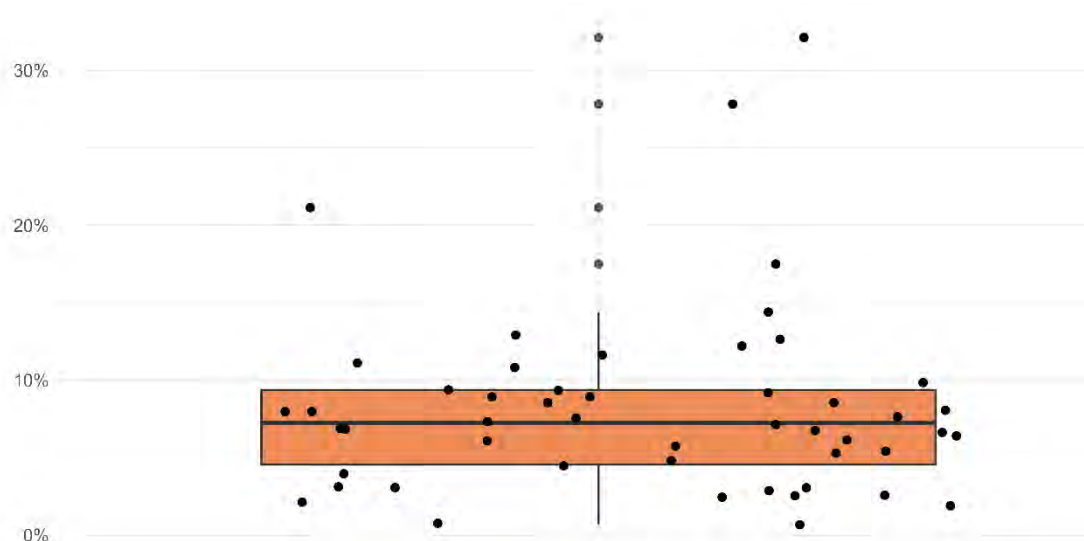
3.5 Overkoepelend doelstelling 2

In onderstaande paragraaf worden de financiële inzet beschreven (waarbinnen het niet mogelijk is om dit uit te splitsen naar maatregelen), en wordt overkoepelend gekeken naar de maatregelen.

3.5.1 Financiële inzet

Figuur 3.12 toont de spreiding van onderwijsinstellingen op de financiële inzet van doelstelling 1.2 als proportie van het totale budget. De helft van de onderwijsinstellingen zet zo'n 4,6 tot 9,3 procent van het totale budget in op doelstelling 1.2. Gemiddeld genomen zetten instellingen 8 procent van het totale budget in op deze doelstelling. Een kwart van de instellingen zet minder dan 4,6% van hun budget in op doelstelling 1.2, en een kwart juist minstens 9,3 procent. Zes instellingen uit de laatstgenoemde groep zetten tussen de 20 en 35 procent van hun totale budget in op deze doelstelling.

Figuur 3.12: Inzet op doelstelling 1.2 als proportie van het totale budget; spreiding van 54 instellingen.

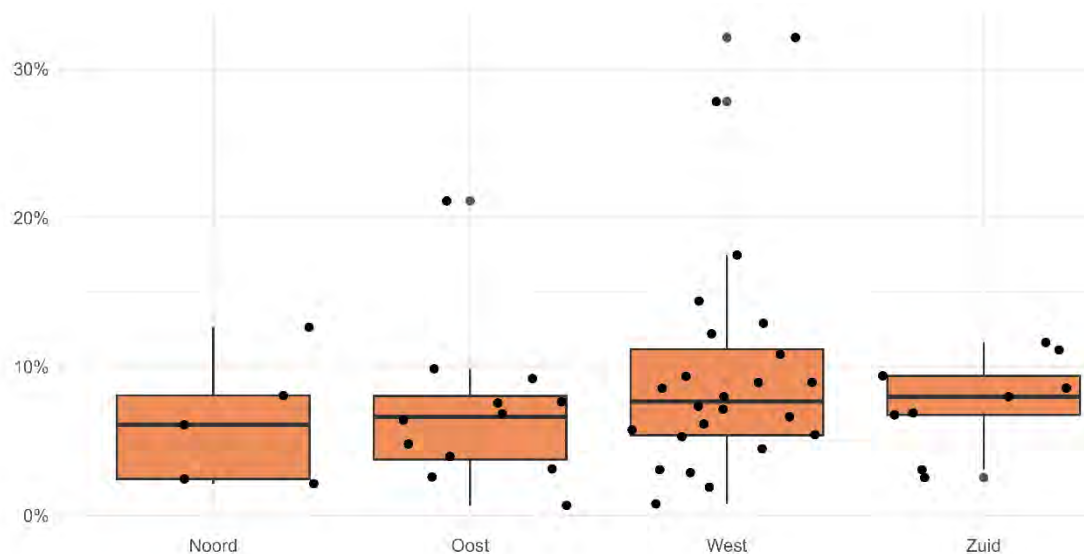

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

De financiële inzet van instellingen op doelstelling 1.2 ten opzichte van het totale budget is gemiddeld iets groter in het westen van het land ten opzichte van het noorden, oosten en zuiden (10% vs. respectievelijk 6, 7 en 8%) (figuur 3.13)⁸. Het verschil tussen het westen en noorden van het land is het grootst (4 procentpunt). Binnen de instellingen in het westen zien we tevens de grootste spreiding met uitschieters met een inzet van boven de 25 procent.

⁸ Hoewel studenten in West-Nederland gemiddeld een iets lager veiligheidsgevoel hebben, is dat niet het geval voor een lager welzijn (komt vaker voor in Noord-Nederland); het lijkt er dus niet op dat het hogere budget hiervoor in West-Nederland verklaard wordt door het feit dat de uitgangspositie minder gunstig zou zijn.

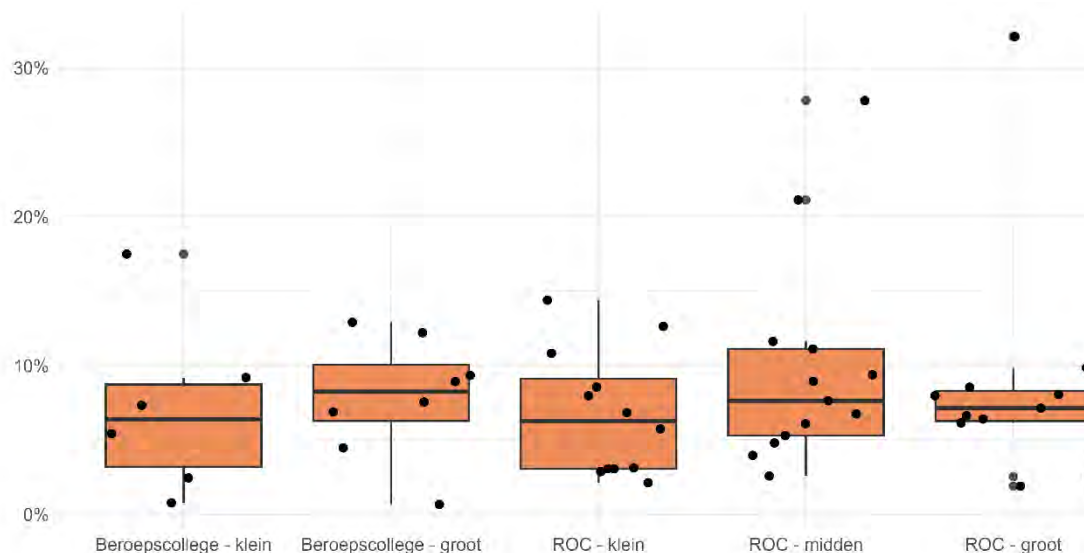
Figuur 3.13: Inzet op doelstelling 1.2 als proportie van het totale budget; spreiding van 54 instellingen naar regio

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Verder toont figuur 3.14 dat de inzet op doelstelling 1.2 verschilt afhankelijk van de grootte van de onderwijsinstellingen, waarbij middelgrote en grote ROC's gemiddeld (gemiddeld ca. 10% en 9%) een groter deel van het budget besteden aan deze doelstelling dan kleinere beroepscolleges en ROC's (beide 7%). Deze verschillen in gemiddelden worden vooral bepaald door enkele middelgrote en grote ROC-instellingen met meer dan 20% van hun Kwaliteitsgelden ingezet op doelstelling 1.2.

Figuur 3.14: Inzet op doelstelling 1.2 als proportie van het totale budget; spreiding van 54 instellingen naar type instelling

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Financiële inzet in relatie tot start- en streefwaarden

Een volgende stap is vaststellen in hoeverre de financiële inzet van mbo-instellingen verband houdt met de door geformuleerde start- en streefwaarden. De verwachting is dat instellingen met lagere startwaarden of hogere ambities (het verschil tussen de startwaarde en de streefwaarde) meer budget voor deze indicatoren inzetten. Dit zien we niet terug in de cijfers; voor veiligheid en welzijn gaat het om zwakke correlaties (kleiner dan 0,2/-0,2). Instellingen met relatief meer mentaal ongezonde studenten, of minder veilige studenten, zetten dus niet duidelijk een groter deel van hun middelen in op deze doelstelling. Hetzelfde geldt voor instellingen die meer ambitieus zijn; ook daar zien we niet dat instellingen die aangeven meer te willen bereiken in 2027 t.o.v. anderen, ook meer middelen inzetten op doelstelling 1.2.

3.5.2 Welke maatregelen nemen instellingen?

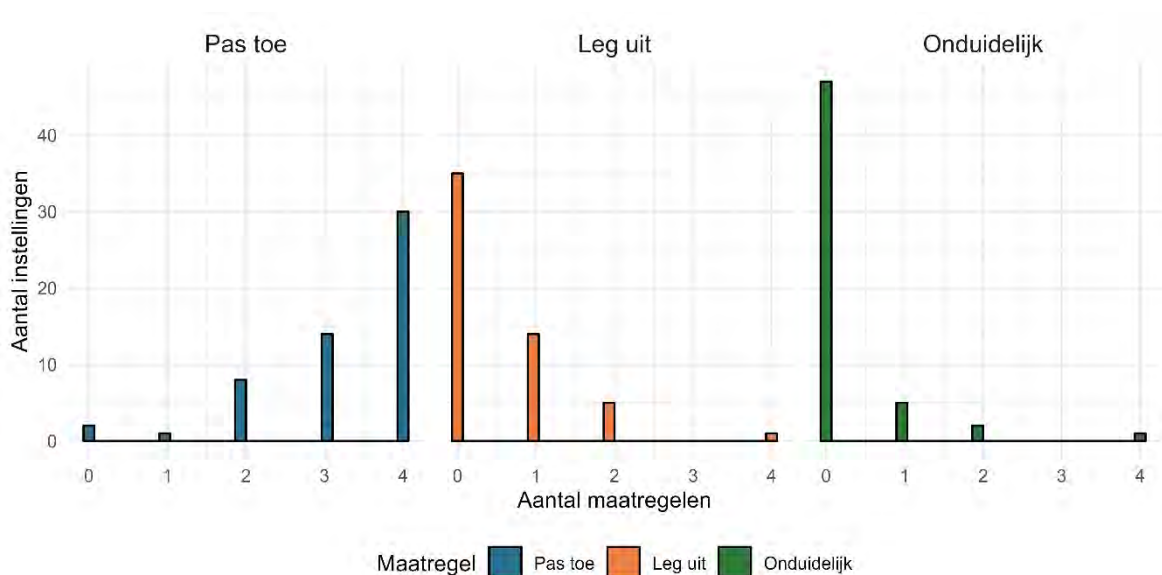
Uit de 53 instellingsplannen blijkt de inzet ('pas toe', 'leg uit' of 'onduidelijk') op de maatregelen van doelstelling 1.2. als volgt. Ook is weergegeven of instellingen verwijzen naar de verbeteragenda passend onderwijs, op de vier afzonderlijke verbeterpunten.

Tabel 3.3: Inzet op maatregelen doelstelling 1.2

Maatregelen doelstelling 1.2	Pas toe	Leg uit	Onduidelijk
M.1.2.1. In gesprek gaan met studenten over mentaal welzijn en (integrale) veiligheid om taboe te doorbreken	90%	6%	4%
M.1.2.2. Uitbreiding sociaal veiligheidsplan	77%	17%	6%
M.1.2.3. Aandacht, kennis en kunde in de ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten	79%	13%	8%
M.1.2.4. Aansluiten bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school	74%	19%	7%
<i>Maatregelen/acties inzet verbeteragenda passend onderwijs</i>			
	Ja, duidelijk genoemd	Nee, niet genoemd	Onduidelijk
Inzet intake van aspirant-studenten en betrokkenheid van ouders	68%	17%	15%
Inzet kwaliteit van ondersteuning door onderwijsteams	64%	15%	21%
Inzet verbeteren samenwerking mbo, jeugdhulp en volwassenenzorg	57%	15%	26%
Inzet begeleiding van studenten met ondersteuningsbehoefte	68%	9%	23%

In figuur 3.15 is ten slotte weergegeven hoe vaak instellingen een maatregel van doelstelling 1.2 toepassen (pas toe), niet toepassen (leg uit) of dit niet duidelijk beschrijven in hun plan (onduidelijk). In de grafiek is te zien dat ruim de helft van de instellingen aangeeft alle maatregelen toe te passen. Twee instellingen hebben voor geen van de maatregelen nieuwe inzet beschreven. Minder instellingen gaven een uitleg waarom ze geen (nieuw) beleid toepassen, of hadden niet duidelijk aangegeven wat hun beleid op de maatregel was. 35 instellingen hebben geen enkele keer 'leg uit' gekozen.

Figuur 3.15: Aantal ingezette maatregelen per instelling, voor doelstelling 1.2

Overkoepelende maatregelen

In de meeste kwaliteitsplannen (35 van de 53) staat duidelijk genoemd dat instellingen streven naar meer samenwerking met andere partijen ten aanzien van studentenwelzijn en sociale veiligheid. In de meeste gevallen worden hierbij geen specifieke doelgroepen genoemd. Wel wordt samenwerking met de volgende partijen expliciet genoemd: de gemeente, zorgpartijen en lokale politie (in volgorde van meer naar minder genoemd; waarbij ook voor lokale politie geldt dat de meeste instellingen dit noemen). Andere partijen waar (meer) samenwerking mee gezocht wordt zijn: leerplicht/RMC, reclassering, leerbedrijven, brancheorganisaties en ouders.

Tot slot hebben enkele instellingen eigen indicatoren gekozen voor gezondheid, welzijn en veiligheid gerelateerde indicatoren, inclusief concrete start- en streefwaarden. Dit zijn:

- Ambitie studiesucces: daling aantal onvoldoende (volgens studenten) opleidingen. Startwaarde: 24 procent; streefwaarde 16 procent;
- Ambitie aanwezigheid onderwijsinstellingen: stijging aanwezigheid studenten. Startwaarde: 75.5 procent; streefwaarde: 85 procent.
- Bekendheid waar studenten terechtkunnen met klachten/vragen over sociale veiligheid. Startwaarde 60.4 procent; streefwaarde 70 procent.
- Verhoging van de score in de mate waarin studenten betrokken willen worden bij de organisatie. Startwaarde 2.2; streefwaarde: 2.4.

4 Doelstelling 3: Verbeteren begeleiding, verminderen aantal VSV'ers

4.1 Inleiding

Met doelstelling 3 wordt ingezet op het versterken van de begeleiding in het onderwijs en bij de overgang van school naar werk of in de overgang naar een vervolgopleiding. De begeleiding in de stap van school naar werk of vervolgopleiding is primair gericht op studenten die een opleiding volgen op mbo-niveau 2. Mede door de hiervoor genoemde inzet ligt de focus ook op het ombuigen en terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters in het mbo tot 18.000 in 2026. Om de voortgang te meten wordt gekeken naar de volgende indicatoren:

- De aantallen nieuwe voortijdig schoolverlaters per jaar.
- Het aandeel uitstromers entree en mbo niveau 2 dat een jaar na afstuderen werk heeft.
- Het aandeel jongeren dat tevreden is over de begeleiding op school.

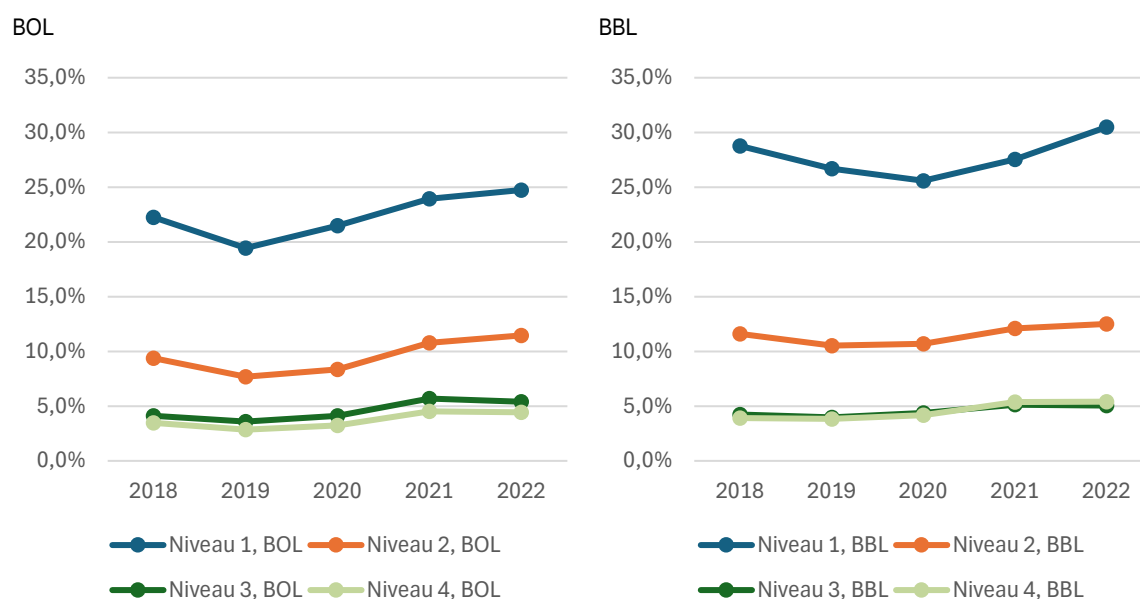
In de *Regeling Kwaliteitsafspraken* worden daarbij een aantal volgende (niet-verplichte) maatregelen voor mbo-instellingen benoemd. Deze maatregelen richten zich (primair) op studenten die een opleiding volgen op mbo-niveau 2:

- Extra inzet van docenten ten behoeve van kleinere klassen
- Extra begeleiding in het onderwijs/bpv
- Inzet op goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt
- Faciliteren en begeleiden van de terugkeer naar school
- Nazorg bieden aan studenten die dat nodig hebben
- Voortzetten en uitbreiden van de bestaande vsv-aanpak. Maken van nieuwe plannen met streefwaarden en monitoring i.s.m. gemeenten/RMC

4.2 Voortijdig school verlaten

Het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters varieert sterk per mbo-niveau. Op mbo-niveau 1 en 2 zijn de vsv-cijfers veel hoger dan op mbo-niveau 3 en 4, al is in *aantallen* het merendeel van de nieuwe vsv'ers afkomstig van mbo-niveau 4 (gevolgd door niveau 2). Tot aan 2020 daalde het aantal vsv'ers landelijk. Sindsdien is op alle niveaus echter weer sprake van een stijging in de vsv-cijfers. Om naar de doelstelling van 18.000 vsv'ers toe te werken in 2027, hebben veel instellingen hun streefcijfers zodanig geformuleerd, dat deze aansluiten op de landelijke norm / doelpercentages. Later in deze paragraaf gaan we op basis van de door de instellingen geformuleerde streefwaarden in op de vraag in hoeverre de ambities op de verschillende niveaus en leerwegen voor de mbo sector als geheel leiden tot het behalen van de landelijke doelstelling van 18.000 vsv'ers in 2027.

Figuur 4.1: Ontwikkeling van percentage nieuwe vsv'ers, naar niveau en leerweg

Bron: DUO (bewerkingen ResearchNed/KBA Nijmegen)

In de bbl ligt het percentage vsv'ers doorgaans hoger dan in de bol, behalve voor mbo-niveau 3. Ook tussen opleidingsrichtingen (sectorkamers) zitten verschillen in vsv-cijfers. Zo is het percentage nieuwe vsv'ers afkomstig uit de sectorkamer specialistisch vakmanschap veel lager (2022: 4,6%) dan in de sectorkamer handel (2022: 8,41%) en Entree (2022: 25,86%). Die verschillen tussen sectorkamers kunnen ten dele verklaard worden doordat het opleidingsniveau van de opleidingen die vallen binnen deze sectorkamers verschillen. Dat wil zeggen dat in sommige sectorkamers relatief veel mbo-2 opleidingen horen, of bijvoorbeeld veel BBL-opleidingen. In vrijwel alle sectorkamers is het vsv-percentage de afgelopen jaren gestegen, met uitzondering van de sectorkamer specialistisch vakmanschap, de bovensectorale opleidingen en de opleidingen die niet naar sector gespecificeerd zijn. Deze verschillen tussen leerwegen en opleidingsrichtingen in vsv-percentages krijgen vrijwel geen doorvertaling in de kwaliteitsagenda van mbo-instellingen: veruit de meeste instellingen (>85%) hebben geen aparte streefwaarden geformuleerd voor bol en bbl en geen enkele mbo-instelling heeft in de kwaliteitsagenda aparte cijfers opgenomen voor bepaalde opleidingen, opleidingsrichtingen of sectoren.

4.2.1 Streven van instellingen

Het landelijke streven is om het aantal voortijdig schoolverlaters in het mbo terug te dringen tot 18.000 in 2026. Mbo-instellingen moeten in de kwaliteitsafspraken streefwaarden opnemen voor het percentage vsv'ers, uitgesplitst naar niveau en leerweg. Anders dan op de meeste andere doelstellingen, zijn streefwaarden voor voortijdig schoolverlaten *lager* geformuleerd dan de startwaarden. Voortijdig schoolverlaten moet immers dalen.

We gaan hieronder in op deze streef- en startwaarden en doen dat ook per niveau en leerweg. In de praktijk zien we dat een deel van de instellingen geen onderscheid heeft gemaakt tussen bol en bbl in de streefwaarden die zij hebben geformuleerd. We zagen eerder dat de uitval in de bbl en daarmee ook het percentage voortijdig schoolverlaters in de bbl verhoudingsgewijs groter is dan in de bol (zie Figuur 4.1). Bij instellingen met één streefwaarde voor bol en bbl (per mbo-niveau) heeft dat tot gevolg dat de huidige vsv-percentages (= startwaarde) voor de bol-opleidingen lager liggen dan de geformuleerde streefwaarden. Met andere woorden: het na te streven percentage voortijdig schoolverlaters ligt dan op een hoger niveau dan

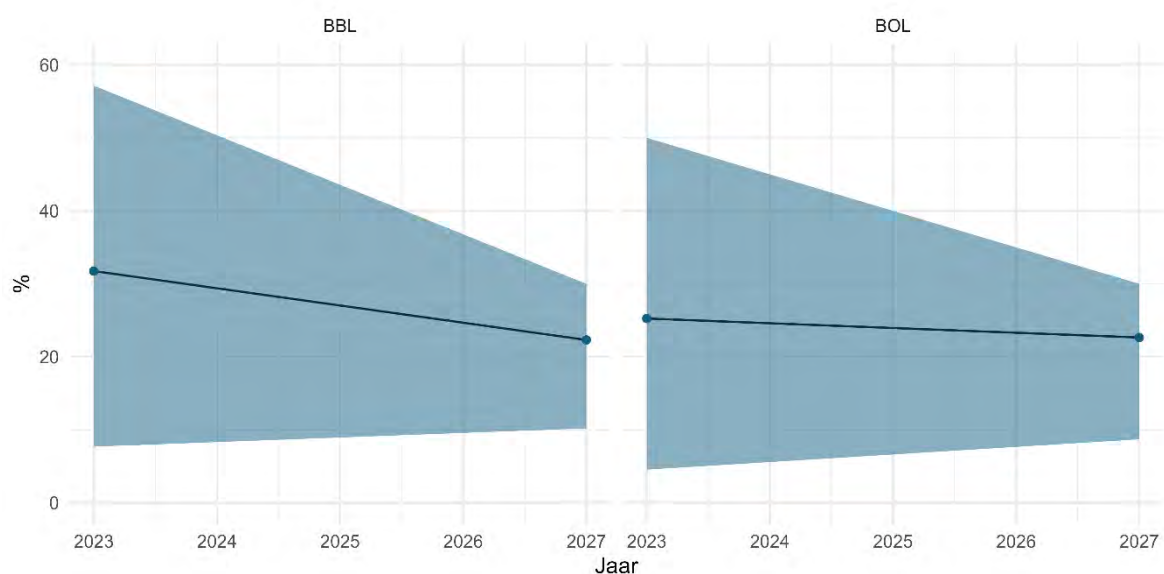
het aandeel vsv'ers in de huidige situatie. Voor het mbo-niveau als totaal (bol + bbl), zijn ambities van mbo-instellingen echter wel altijd groter dan de huidige startwaarden. Onderstaande tabel en figuren geven een overzicht van de start- en streefwaarden voor het mbo als geheel⁹, naar niveau en leerweg.

Tabel 4.1: Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

		Startwaarde	Streefwaarde	N
Entree	bol	24,79	22,65	24
	bbl	32,97	22,31	24
Niveau 2	bol	11,04	9,09	32
	bbl	12,98	9,60	33
Niveau 3	bol	5,54	4,34	35
	bbl	5,40	4,38	32
Niveau 4	bol	4,32	3,46	36
	bbl	5,39	3,42	31

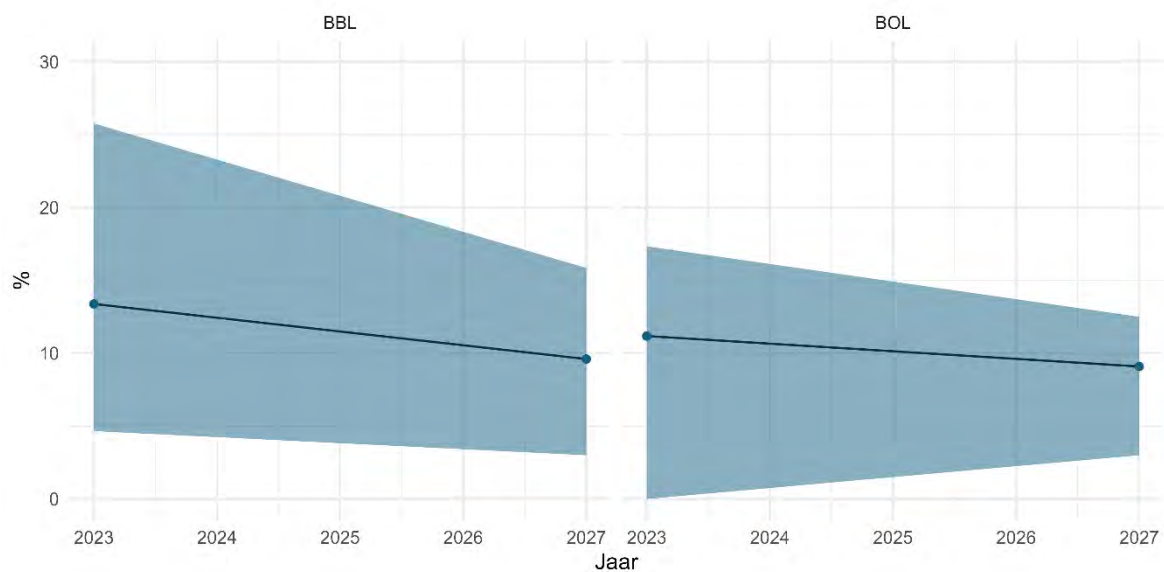
Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Figuur 4.2: Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten, entree (gewogen gemiddelde)

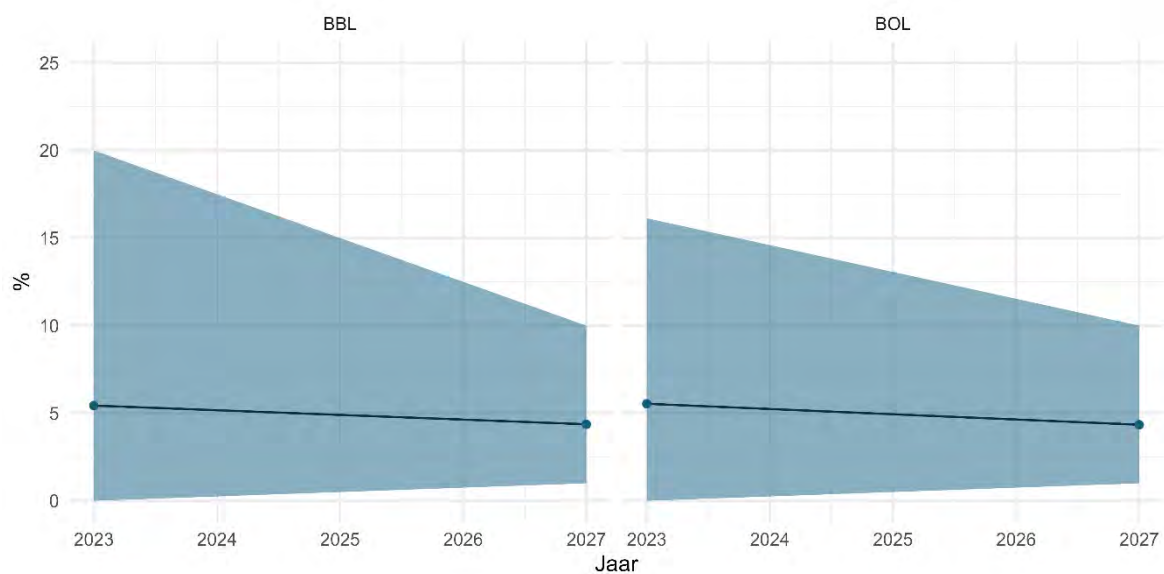

9 Gebaseerd op het deel van de instellingen dat start- en streefwaarden heeft geformuleerd, gewogen gemiddelde.

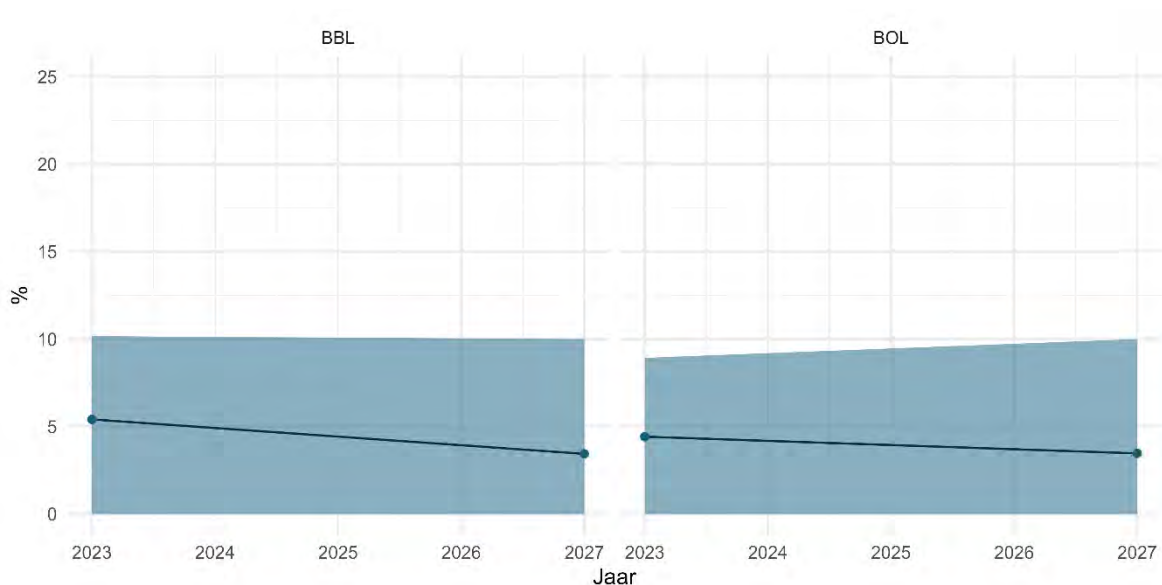
Figuur 4.3: Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten, niveau 2 (gewogen gemiddelde)

Figuur 4.4: Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten, niveau 3 (gewogen gemiddelde)

Figuur 4.5: Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten, niveau 4 (gewogen gemiddelde)

Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten voor Entree

Op basis van de cijfers in Tabel 4.1 is zichtbaar dat de daling van het vsv-percentage in de Entree bijna volledig gerealiseerd zal moeten worden in de bbl. Immers: in de bol benaderen start- en streefwaarde elkaar al. Het behalen van de streefwaarden in zowel de bol als bbl zou in 2027 moeten leiden tot 2.475 vsv'ers.

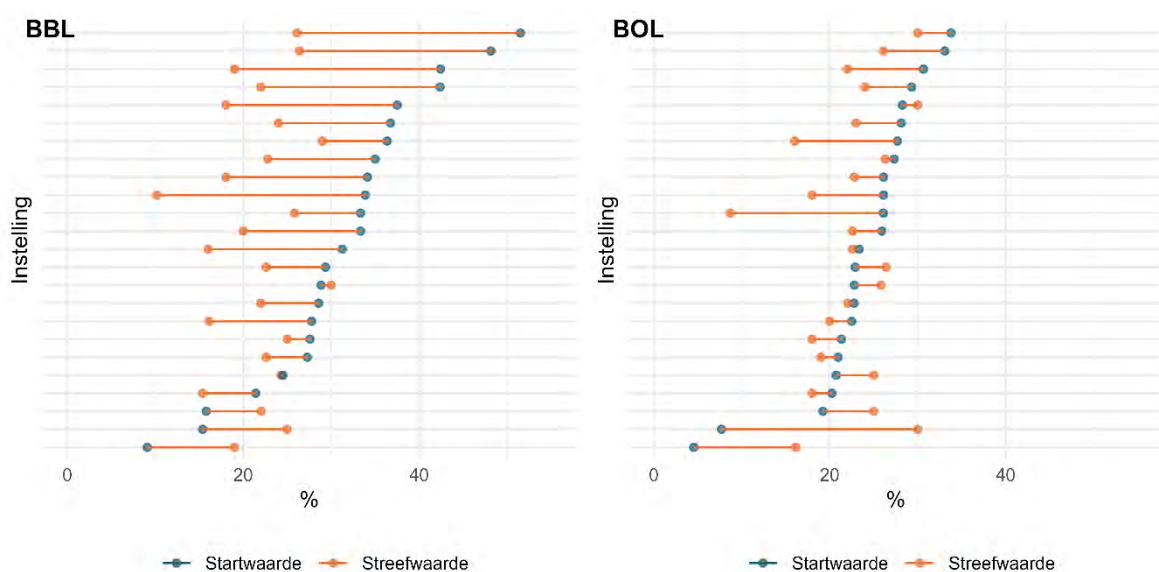
Zoomen we in op het niveau van de individuele mbo-instellingen, dan valt op dat minder dan de helft van de mbo-instellingen (N = 24; 44%) een streefwaarde heeft geformuleerd. Een kleiner deel geeft aan te streven naar het landelijk gemiddelde of de (streef)norm, zonder daarbij expliciet een percentage te noemen. Bijna 25 procent van de mbo-instellingen heeft helemaal geen streefwaarde geformuleerd (voor bol noch bbl); en daarnaast bieden respectievelijk 11 en 10 instellingen geen bol/bbl entree-opleiding aan. In de figuren hieronder presenteren we de start- en streefwaarden voor het percentage vsv'ers binnen de Entree, apart voor bol en bbl.

Voor zeven van de 24 mbo-instellingen die een streefwaarde hebben geformuleerd voor Entree bol, ligt deze waarde *hoger* dan de huidige startwaarde, dat komt doordat deze instellingen één streefwaarde voor bol en bbl hebben geformuleerd. Het beoogde aandeel vsv'ers op Entree in de bol is daarmee nu al behaald. Verder vallen vooral de grote verschillen op tussen mbo-instellingen in hoe hoog de ambitie (streefwaarde) is ten opzichte van de huidige situatie. Waar het streefcijfer bij sommige instellingen enkele procentpunten lager ligt dan de startwaarde, beogen andere mbo-instellingen een grote daling in het percentage vsv'ers in de komende jaren, van bijna tien tot soms wel twintig procentpunt. Voor entree bol geldt dat er een negatieve samenhang is tussen het startniveau en het ambitieniveau, oftewel instellingen met meer vsv, willen dit vaker méér terugbrengen.¹⁰

10 Correlatie van -0,77, $p < 0,05$

Voor Entree bbl liggen de streefwaarden bij vrijwel alle instellingen lager dan de startwaarden. De geformuleerde streefwaarden lopen uiteen van 3,5 procent tot 30 procent in 2027. Een groot deel van de instellingen streeft een daling in het aantal vsv'ers in de bbl na van tien tot wel twintig procentpunt. Bij slechts een klein aantal mbo-instellingen liggen de streefcijfers minder dan tien procentpunt lager dan het huidige vsv-percentage. Voor de bbl volgen deze verschillen ten dele uit de grote variatie in bestaande vsv-percentages tussen mbo-instellingen. Waar op sommige mbo-instellingen het vsv-percentage in de Entree bbl hoger ligt dan 40 procent, is dat op andere instellingen minder dan 30 procent. Instellingen met de hoogste vsv-percentages streven vaak grotere dalingen na in 2027 dan instellingen waar de vsv-cijfers nu al beter zijn¹¹.

Figuur 4.6: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor vsv, entree

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten voor niveau 2

De verschillen in het percentage vsv'ers tussen bol en bbl zijn voor niveau 2 veel kleiner dan in de Entreeopleidingen. In de bol ligt het percentage (startwaarde) op 11,04 procent (N = 32), in de bbl op 12,98 procent (startwaarde; gewogen gemiddelde; N = 33). Op basis van de geformuleerde streefwaarden ten aanzien van voortijdig schoolverlaten op mbo-niveau 2, zou het vsv-percentage in 2027 voor niveau 2 sectorbreed moeten dalen tot 9,09 procent in de bol en 9,60 procent in de bbl (streefwaarde; gewogen gemiddelde). Het aantal vsv'ers vanuit niveau 2 zou in 2027 dan 5.763 zijn.¹²

Net als voor Entree zien we dat voor niveau 2 bol de streefwaarden in enkele gevallen op een hoger niveau liggen dan de startwaarden, en dat het beoogde percentage vsv'ers dus al is behaald. De streefcijfers variëren van drie tot 12,5 procent en de meeste instellingen beogen het percentage vsv'ers in de bol met zo'n 2-3 procentpunt te laten dalen. Bij een klein aantal instellingen zijn de ambities echter veel groter met een beoogde daling op bol niveau 2 tot ruim tien procentpunt. Voor de bbl lopen de streefcijfers uiteen van 3 tot 15,85 procent vsv'ers in 2027. De beoogde daling is over het algemeen iets groter, maar ook hier

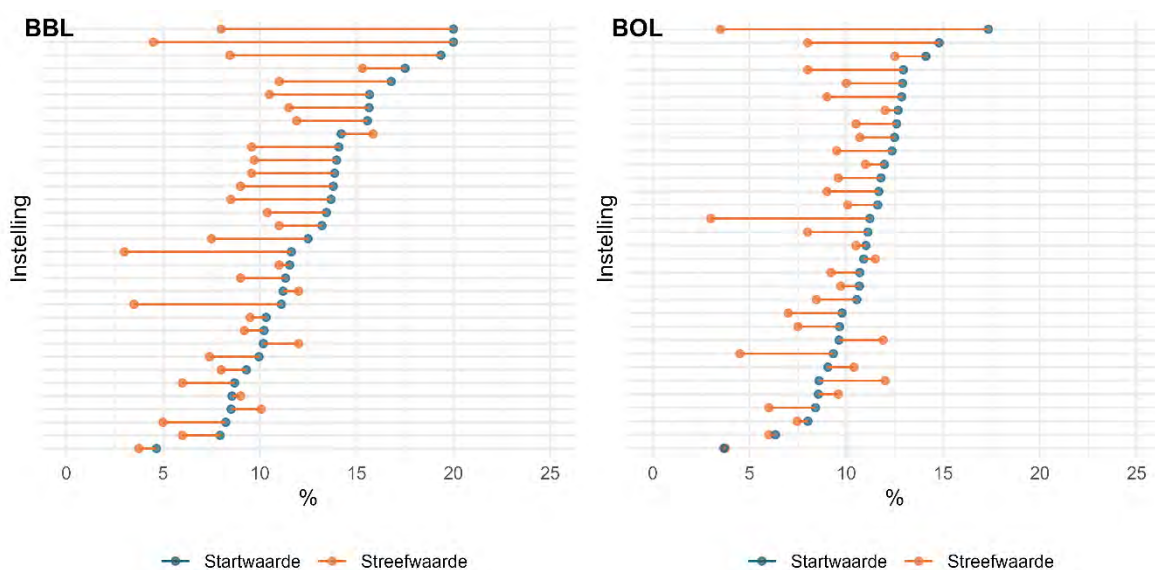
¹¹ Correlatie van -0,89, $p < 0,05$

¹² Berekend op basis van de studentenaantallen in mbo-2 in 2022.

zijn grote verschillen tussen mbo-instellingen waarneembaar. Voor bol en bbl geldt dat de samenhang tussen het startniveau en het ambitieniveau significant is¹³.

Circa 60 procent van de mbo-instellingen heeft concrete streefwaarden geformuleerd voor vsv op mbo-niveau 2 (N = 32 bol, N = 33 bbl). Circa 20 procent heeft geen streefwaarden opgenomen in hun kwaliteitsagenda's, enkele instellingen bieden de combinatie van het niveau en leerweg niet aan (4x bol, 5x bbl) en de overige instellingen hebben ambities opgenomen die niet goed meetbaar zijn. Deze instellingen geven aan het landelijk gemiddelde of de landelijke norm te volgen (5x), geven aan hun cijfers stabiel te houden of te verbeteren (maar noemen daar geen percentages bij) (1x) of noemen een concreet aantal vsv'ers (daarmee waarmee geen streefpercentage berekend kan worden) (2x).

Figuur 4.7: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor vsv, niveau 2

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten voor niveau 3

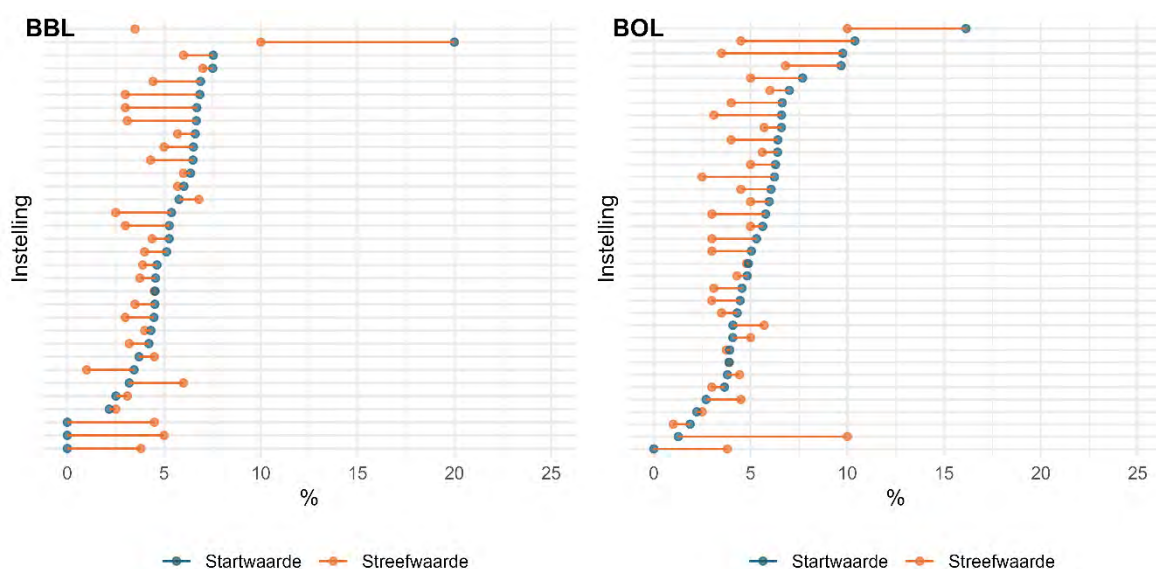
Van 35 mbo-instellingen is bekend wat het huidige vsv-percentage is op niveau 3 bol en van 32 instellingen ook voor de bbl (startwaarden). Gebaseerd op deze instellingen, ligt het vsv-percentage op mbo-niveau 3 voor de sector als geheel op 5,54 procent in de bol en op 5,40 procent in de bbl (startwaarde; gewogen gemiddelde; N = 35 bol, N = 32 bbl). De verschillen in vsv-percentages tussen bol en bbl zijn dus klein. Ook de streefwaarden zijn voor bol en bbl vergelijkbaar. Op basis van het gewogen gemiddelde van de instellingen waarvan een waarde bekend is, zou voor niveau 3, sector-breed, als geheel het percentage vsv'ers in 2027 zijn gedaald tot 4,34 procent in de bol en 4,38 procent in de bbl (streefwaarde; gewogen gemiddelde). In 2027 zou het aantal vsv'ers van niveau 3, bij het behalen van de streefwaarden, 3.202 zijn.¹⁴

¹³ Voor bol -0,62, voor bbl -0,68.

¹⁴ Berekend op basis van de studentenaantallen in niveau 3 in 2022.

Zowel voor bol als bbl variëren de geformuleerde streefwaarden (vsv-percentages) tussen mbo-instellingen van 1 tot 10 procent, waarbij bij enkele mbo-instellingen de geformuleerde streefwaarden op een hoger in plaats van lager niveau liggen dan de startwaarden. Over het algemeen zien we dat de ambitie van instellingen met hogere startwaarden, en dus hogere vsv-percentages, groter is dan instellingen met lagere vsv-percentages op niveau 3 (en is ook statistisch significant)¹⁵. Dat geldt echter niet voor alle mbo-instellingen.

Figuur 4.8: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor vsv, niveau 3

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Circa twee derde van de mbo-instellingen heeft concrete streefwaarden geformuleerd voor vsv op mbo-niveau 3. De meeste andere instellingen (ca 20%) hebben geen streefwaarden geformuleerd (en daarnaast bieden vier instellingen geen opleidingen in de bbl aan op niveau 3) en de overige instellingen hebben ambities opgenomen die niet goed meetbaar zijn.

Start- en streefwaarden voortijdig schoolverlaten voor niveau 4

Voor niveau 4 is van 36 resp. 31 mbo-instellingen bekend wat het huidige vsv-percentage is op niveau 4 bol en niveau 4 bbl (startwaarden). Het sectorbrede vsv-percentage op mbo-niveau 4 ligt op 4,32 procent in de bol en op 5,39 procent in de bbl (startwaarde; gewogen gemiddelde; $N = 36$ bol, $N = 31$ bbl). Ondanks verschillen in de huidige vsv-percentages tussen bol en bbl, zijn de geambieerde vsv-percentages voor bol en bbl in 2027 vergelijkbaar. Op basis van het gewogen gemiddelde van de instellingen waarvan een waarde bekend is, zou voor het mbo als geheel het percentage vsv'ers in 2027 moeten dalen tot 3,46 procent in de bol en 3,42 procent in de bbl (streefwaarde; gewogen gemiddelde). Het behalen van de streefwaarden zou leiden tot 7.871 vsv'ers vanuit niveau 4 in 2027.¹⁶

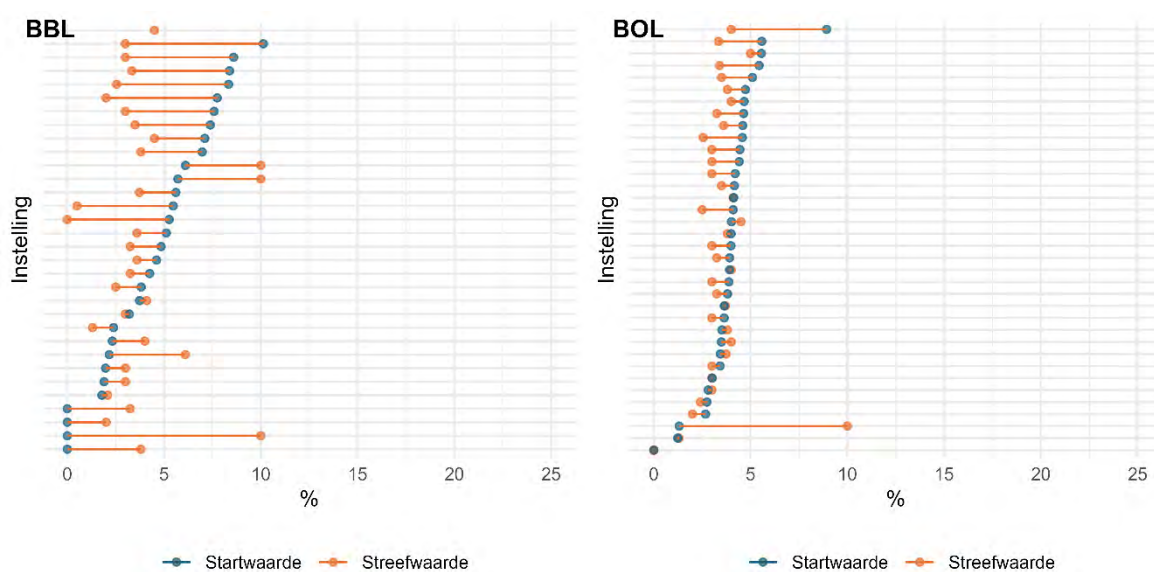
De door de mbo-instellingen geformuleerde streefwaarden variëren voor zowel voor bol als bbl tussen de 0 en 10 procent. Eén mbo-instelling streeft na in 2027 geen vsv'ers meer te hebben op mbo-niveau 4.

¹⁵ Voor bol -0,79, voor bbl -0,82

¹⁶ Berekend op basis van de studentenaantallen in de Entree in 2022.

Opvallend is ook dat er enkele mbo-instellingen zijn waar de streefwaarde behoorlijk veel *hoger* ligt dan de startwaarde waarbij bij enkele mbo-instellingen de geformuleerde streefwaarden op een (veel) hoger in plaats van lager niveau liggen dan de startwaarden. Dat is vreemd, omdat het aantal vsv'ers juist moet dalen. Voor bol niveau 4 zijn de verschillen in start- en streefwaarden tussen de mbo-instellingen relatief klein. Wel zien we dat instellingen met nu nog hogere vsv-percentages vaak ook een grotere ambitie hebben voor 2027. Voor bol en bbl geldt dat dit een significant (negatieve) relatie is¹⁷. Het beeld voor de bbl is anders en veel diverser. Dat komt omdat de huidige verschillen (startwaarden) in vsv-percentages veel meer verschillen. Ook hier is echter wel de lijn zichtbaar dat instellingen met hogere vsv-cijfers een grotere daling nastreven dan instellingen met lagere vsv-percentages. In 2027 zouden verschillen tussen mbo-instellingen daardoor kleiner moeten zijn.

Figuur 4.9: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor vsv, niveau 4

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Circa twee derde van de mbo-instellingen heeft concrete streefwaarden geformuleerd voor vsv op mbo-niveau 2, vaker voor de bol dan voor de bbl (5 instellingen hebben geen aanbod van bbl-opleidingen op niveau 4). Acht instellingen (15%) hebben geen streefwaarden geformuleerd en de meeste andere instellingen geven aan de landelijke norm of het landelijk gemiddelde te volgen (N = 7; 13%).

Streefwaarden en ambitie van 18.000 vsv'ers in 2027

Ten opzichte van de start- en streefwaarden voor entree en niveau 2, zijn de verschillen tussen start- en streefwaarden op niveau 3 en niveau 4 kleiner. Omdat er echter veel meer studenten een niveau 3 en niveau 4 opleiding volgen, moet de absolute daling in het totale aantal vsv'ers vanuit het mbo (en het doel van 18.000 vsv'ers in 2027) wel voornamelijk op niveau 3 en niveau 4 bereikt worden. Het behalen van de door de mbo-instellingen geformuleerde streefcijfers zou voor het mbo als geheel leiden tot ruim 19.300 vsv'ers in 2027¹⁸; iets meer dan de ambitie van 18.000 vsv'ers.

17 Voor bol -0,66, voor bbl -0,79

18 Dit is berekend op basis van het gewogen gemiddelde over het deel van de mbo-instellingen dat in hun kwaliteitsplannen meetbare indicatoren heeft opgenomen ten aanzien van voortijdig schoolverlaten. Daarbij is uitgegaan van de studentenaantallen in 2022.

4.2.2 Maatregelen van de instellingen

Om vsv te verminderen zetten instellingen verschillende maatregelen in, die hieronder zijn beschreven. De maatregelen zijn niet alleen gericht op het verminderen van vsv, maar kunnen bijvoorbeeld ook bijdragen bij een betere begeleiding van studenten in het algemeen.

Maatregel 1.3.1: Extra inzet van docenten ten behoeve van kleinere klassen

Bijna twee derde van de instellingen geeft in hun kwaliteitsagenda aan in te zetten op de extra inzet van docenten ten behoeve van kleinere klassen. Ruim een vijfde doet dat niet, in de meeste gevallen betekent dit dat ze doorgaan met al bestaande inzet en hiervoor geen middelen vanuit de kwaliteitsagenda inzetten. Deels gaat het om instellingen die minder niveau 2-studenten hebben, maar ook instellingen met (bovengemiddeld) meer niveau 2-studenten geven hier aan dat ze geen extra inzet van docenten toepassen. Bij 16 procent van de instellingen is uit de kwaliteitsagenda niet goed op te maken in hoeverre ze inzetten op deze maatregel.

Bij slechts een klein deel van de instellingen die inzet op deze maatregel gaat het om volledig nieuwe inzet. Veel vaker versterken instellingen de bestaande inzet, of breiden ze al bestaande inzet verder uit. Voor 10 instellingen geldt dat zij onder de noemer 'Pas toe' in hun kwaliteitsagenda aangeven dat ze al bestaande inzet blijven continueren.

Instellingen die aangeven klassen te verkleinen, zeggen in meerderheid dit te doen voor de niveau-2 opleidingen. Een kleiner deel van de instellingen doet dat ook voor andere doelgroepen, zoals in de Entree of 'kwetsbare niveau 3 opleidingen'¹⁹. Ook is er een instelling die niet standaard streeft naar het verkleinen van klassen, maar wel meer docenten wil inzetten voor de AVO-vakken. Bij een deel van de mbo-instellingen is uit de kwaliteitsagenda niet op te maken op welke niveaus of voor welke doelgroepen zij inzetten op klassenverkleining.

Vier instellingen geven aan niet te investeren in de extra inzet van docenten voor kleinere klassen. Bij twee is niet duidelijk waarom. Eén instelling geeft aan geen niveau 2-opleidingen te hebben en één instelling geeft aan dat klassen in vergelijking met het landelijk gemiddelde al klein zijn, en dat extra inzet dus niet nodig is.

Maatregel 1.3.2: Extra begeleiding in het onderwijs/bpv

Bijna 80 procent van de instellingen geeft in hun kwaliteitsagenda aan in te zetten op extra begeleiding in het onderwijs of tijdens de bpv. Voor het overgrote deel gaat het om een uitbreiding of versteviging van al bestaande inzet. Voor een klein aantal instellingen (4) is de inzet nieuw en bij twee instellingen betreft het een voornemen. Naast instellingen met nieuwe inzet of verstevigde inzet geven vijf instellingen onder de noemer 'Pas toe' aan bestaande inzet te continueren.

Vijf instellingen (9%) geven middels 'Leg uit' aan niet in te zetten op de maatregel. In praktijk zien we hier echter vergelijkbare motiveringen als instellingen die de maatregel wel toepassen. Slechts één instelling geeft expliciet aan geen inzet te plegen, omdat zij geen niveau 2-opleidingen hebben.

Bij zeven instellingen (13%) is inzet op extra begeleiding niet duidelijk uit de kwaliteitsagenda's te halen.

Er zijn grote verschillen in hoe mbo-instellingen de inzet op extra begeleiding in hun kwaliteitsagenda hebben toegelicht. Dat varieert van 'inzet op extra begeleiding in het onderwijs/bpv' tot uitgewerkte plannen en maatregelen. De maatregelen die instellingen inzetten zijn erg divers en ook de doelgroep varieert.

---

¹⁹ Waarmee bedoeld wordt op economie-opleidingen

Doelgroep

Bij de meeste instellingen is niet expliciet verwoord op welke mbo-niveaus de inzet zich richt. Waar het wel genoemd wordt is dat altijd niveau 2, deels in combinatie met de entreeopleidingen. Enkele instellingen geven ook aan bepaalde maatregelen te richten op niveau 3 en/of niveau 4: *'Klas als werkplaats wordt methodisch ontwikkeld en we breiden dit uit naar niveau 3 en niveau 4, om vsv te voorkomen'*. Sommige instellingen benoemen aanvullend specifieke deelgroepen, zoals studenten met persoonlijke problematiek, studenten met een extra begeleidingsbehoefte, anderstaligen of statushouders: *'Specifiek oor de doelgroep anderstaligen zijn er projecten en extra begeleiding, bijvoorbeeld interculturele opvoedcoaches of buddy's. Ook zijn er voor zowel studenten als stagebedrijven interculturele communicatie trainingen'*.

Inzet

Er is een grote diversiteit in type maatregelen die mbo-instellingen inzetten. Bij veel instellingen gaat het ook om een combinatie van verschillende type inzet. Op de meeste scholen richt de inzet zich op de begeleiding in het onderwijs. Bij minder dan 20 procent van de mbo-instellingen wordt ook extra begeleiding tijdens de bpv benoemd. Vormen van inzet die worden genoemd zijn bijvoorbeeld het uitbreiden van de begeleidingscapaciteit (extra fte's). Het gaat dan om diverse groepen begeleiders. Zowel begeleiding in de klas (door slb'er/coach), als op extra begeleiding (vaak buiten de klas) door bv. trajectbegeleiders of specialisten. De uitbreiding kan zich zowel richten op het individueel begeleiden van studenten als op groepsgerichte ondersteuning. Enerzijds wordt door instellingen ook ingezet op het versterken van loopbaanondersteuning en leer/studievaardigheden, anderzijds zien we dat ook wordt ingezet op extra hulplessen of remedial teaching of dat er extra wordt ingezet op aanpassingen van lesmateriaal of toetsen. Een deel van de instellingen geeft ook aan in te zetten op uitbreiding van maatwerktrajecten. Een aantal instellingen zet middelen in om de begeleidingsstructuur te stroomlijnen of te optimaliseren. Zo wordt aangegeven: *'We realiseren, ontwikkelen en borgen [...] een passende begeleidingsstructuur in de vorm van de begeleidingspiramide [...]. Hierin maken we onderscheid in basisbegeleiding, aanvullende begeleiding en specialistische begeleiding.'*

Ook hebben diverse mbo-instellingen plannen om de begeleiding te professionaliseren, door docenten en slb'ers te scholen. Doel is in de meeste gevallen om het handelingsrepertoire van docenten (dus in de klas) te vergroten en het pedagogisch klimaat te versterken. De focus ligt dan heel sterk op preventie. Eén instelling geeft bijvoorbeeld aan: *'Met het project integrale begeleiding werken we toe naar een begeleidingsmethodiek gericht op het versterken van het pedagogisch klimaat [...]'*. Enkele instellingen benoemen in hun kwaliteitsagenda ook het professionaliseren van de begeleiding tijdens de bpv.

Maatregel 1.3.4: Faciliteren en begeleiden van de terugkeer naar school

Bijna driekwart van de instellingen zet in op het faciliteren en begeleiden van studenten in de terugkeer naar school. Veelal gaat het om een uitbreiding of versteviging van al bestaande inzet. Vier instellingen geven onder de noemer 'Leg uit' af te wijken van deze maatregel, waarvan twee instellingen expliciet aangeven geen inzet te plegen. In beide gevallen geven zij aan dat uit onderzoek in hun regio is gebleken dat deze doelgroep veelal aan het werk is en geen interesse heeft in begeleiding. De doorstroomregio of het jongerenloket heeft een (standaard)aanpak en de mbo-instelling zet om die reden niet (ook) in op deze maatregel. Bij twintig procent van de instellingen is uit de kwaliteitsagenda's niet goed op te maken of en hoe zij inzetten op deze maatregel.

In de kwaliteitsagenda's is lang niet altijd duidelijk hoe de inzet op deze maatregel eruit ziet. Wel wordt er vaak gesproken over dat de inzet in samenwerking met de doorstroomregio('s) wordt vormgegeven. Diverse instellingen willen de samenwerking met doorstroompunten of jongerenpunten ook versterken. De inzet op deze maatregel is divers. Grofweg kan de inzet getypeerd worden als:

- Maatregelen gericht op het voor de student makkelijker maken om weer te starten met een opleiding. Bijvoorbeeld door meerdere instroommomenten te creëren, via flexibele instroom, via een doorstroomklas of door flexroutes om studeren in combinatie met werk makkelijker te maken;
- Het uitbreiden van het bbl-aanbod of aanbod in de derde leerweg, of ontwikkeling van LLO-aanbod
- Het (extra) begeleiden van studenten die willen terugkeren naar school, onder meer via bepaalde projecten/programma's *'Voor studenten die dreigen uit te vallen faciliteren en begeleiden we de terugkeer naar school via het programma Opmaat bij de Pluspunten. Voor studenten die al zijn uitgevallen doen wij dit in samenwerking met de RMC's in het kader van vsv'. '[...] Vanuit dit project worden ook jongeren ondersteund die terug willen naar school door middel van persoonlijke gesprekken, beroepsinteressesetsten, bedrijfsbezoeken en meeloopdagen'*.
- Beter monitoring (bv. door hiervoor een dashboard te ontwikkelen) en daarmee het beter in beeld krijgen van jongeren die terug kunnen (of willen) stromen naar het onderwijs. Een instelling benoemt ook het plan om sneller (direct) contact op te nemen met uitgevallen studenten en hen uit te nodigen voor een gesprek (met doel terugkeer naar school)
- Ontwikkeling van tussenjaar of van oriëntatieprogramma's voor studenten die nog niet goed weten wat ze willen en voor vsv'ers (of het geschikt maken van deze programma's voor vsv'ers). Sommige instellingen willen op dit vlak ook de samenwerking met andere scholen onderzoeken, met het idee dat uitvallers van de ene school kunnen starten met een opleiding op de andere school.

Maatregel 1.3.5: Nazorg bieden aan studenten die dat nodig hebben

Ruim twee derde van de instellingen geeft in hun kwaliteitsagenda aan nazorg te bieden aan studenten die dat nodig hebben. Veelal gaat het om een uitbreiding of versteviging van al bestaande inzet (bv. intensivering). Vijf instellingen willen bestaande inzet continueren. Deze instellingen benoemen ook vaak middelen vanuit de subsidieregeling Nazorg of bijvoorbeeld middelen voor de aanpak van jeugdwerkloosheid die hiervoor nu nog worden ingezet.

16 Procent van de instellingen geeft middels 'Leg uit' aan af te wijken van de inzet op deze maatregel. Veelal wijken de redeneringen echter niet af van instellingen die via 'Pas toe' aangeven bestaande inzet te blijven continueren. Er zijn geen instellingen die helemaal niet inzetten op deze maatregel. Wel geeft één instelling aan de focus te houden op de begeleiding tijdens de opleiding, omdat zij de ervaring hebben dat studenten na uitstroom moeilijk te bereiken zijn en veelal aangeven geen behoefte te hebben aan nazorg. Alleen voor Entreestudenten houdt men nog een jaar lang contact na uitstroom. Bij 15 procent van de instellingen is niet goed duidelijk of en wat zij willen doen op het thema nazorg.

Wat instellingen doen of willen gaan doen op het thema nazorg is niet altijd duidelijk en ook de doelgroep is regelmatig niet geëxpliciteerd. Sommige instellingen benoemen dat de inzetgericht is op niveau 2, andere instellingen spreken over 'studenten die dat nodig hebben', richten de inzet op entree en niveau 2, of geven aan dat de inzet naast niveau 2 óók gericht is op niveau 3 en 4 (al dan niet 'studenten met een ondersteuningsvraag of lastige positie op de arbeidsmarkt'). Hoe lang de nazorg wordt ingezet is veelal ook niet duidelijk. Enkele instellingen zeggen hier wat over en hier varieert de inzet van 'enkele maanden na uitstroom' tot 'zes maanden na diplomering'. Zowel als het gaat om uitbreiding als waar het gaat om continuering wordt regelmatig benoemd dat de inzet is om de aanpak vanuit de subsidieregeling nazorg door te willen zetten. Ook benoemt een aantal instellingen dat zij de inzet zullen vormgeven in lijn met het wetsvoorstel *van school naar duurzaam werk*. Een specifiek plan wordt opgesteld zodra duidelijk is wat er vanuit dit wetsvoorstel precies van scholen wordt verwacht. Als over de inhoud van de nazorg wel meer is opgenomen in de kwaliteitsagenda, dan zien we dat een aantal instellingen benoemt dat zij nazorgprogramma's gaan ontwikkelen (en onderzoeken wat er nodig is om een goed programma vorm te geven). Ook geven instellingen aan het nabellen en daarbij de faciliteiten/mogelijkheden onder de aandacht brengen. Wie nabelt verschilt. Soms is dit een taak van slb'ers, soms van de leerwerkmakelaar,

jobcoaches of jongerenloket. Ook wordt het verstevigen van alumni beleid en de nazorg in samenhang vormgeven genoemd als maatregel.

Andere instellingen noemen het samenwerken met doorstroompunten en andere instanties in de vormgeving en uitvoering van de nazorg als maatregel. Bijvoorbeeld: *'Studenten die dat nodig hebben (in elk geval studenten die uitstromen na entree of bol niveau 2 én studenten passend onderwijs), ontvangen passende ondersteuning bij die vervolgstap via het Loopbaanteam mbo – een interdisciplinair team bestaande uit adviseurs vanuit mbo, RMC en Werk & Inkomen, met een nauwe verbinding met partnerorganisaties als jongerenwerk en schuldhulpverlening.'* Tot slot hebben enkele instellingen, in samenwerking met partners een uitgebreid pakket aan mogelijkheden, zoals coaching op de werkvloer, toeleiding naar scholing en (in samenwerking met partners) aandacht voor bv. support, wonen en schuldhulpverlening opgenomen in hun kwaliteitsagenda.

Maatregel 1.3.6: Voortzetten en uitbreiden van de bestaande vsv-aanpak. Maken van nieuwe plannen met streefwaarden en monitoring i.s.m. gemeenten/RMC

Ruim 90 procent van de instellingen geeft in hun kwaliteitsagenda aan in te zetten op het voortzetten en uitbreiden van de bestaande vsv-aanpak. Het overgrote deel van de instellingen doet dat onder de noemer 'Pas toe', maar een klein deel doet dit met dezelfde argumentatie onder de noemer 'Leg uit'. Er zijn geen instellingen die geen inzet hebben op deze maatregel. Wel is bij vijf instellingen (9%) niet duidelijk in hoeverre ze aandacht besteden aan deze maatregel.

Instellingen geven grofweg aan op de volgende manieren in te zetten op de maatregel:

- Het participeren in of voortzetten van het vsv-programma (ca 15% benoemt dit)
- Het continueren van de vsv-aanpak en verbreden waar mogelijk (ca 30% benoemt dit)
- Het verstevigen van samenwerkingen en het opbouwen van nieuwe samenwerkingen (veelal op het thema overgang naar werk) (ca 15% benoemt dit)
- Het opstellen van een nieuw programma voor de nieuwe planperiode (ca 20% benoemt dit)

Een deel van de instellingen geeft in hun kwaliteitsagenda ook aan wat zij *inhoudelijk* van plan zijn. Die inzet is heel divers, en de meeste instellingen zetten ook in op meerdere actielijnen. Niet altijd is de inzet te typeren, ofwel omdat het niet in de kwaliteitsagenda wordt benoemd, ofwel omdat er bijvoorbeeld specifieke voorzieningen of programma's staan benoemd waarvan niet duidelijk is wat deze omvatten of wat ermee wordt nagestreefd. Een aantal thema's komen vaak of vaker terug. Op volgorde van meest genoemde thema's zijn dat:

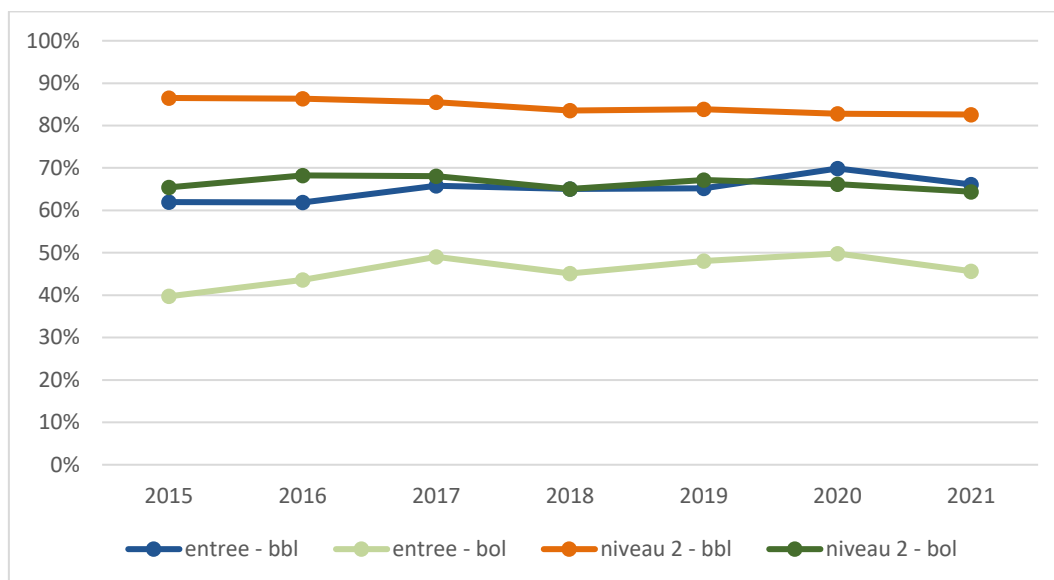
- Inzet op verzuim, met de focus op aanwezigheid (10 x genoemd)
- Inzet op de overgang school naar werk of op nazorg (9x genoemd)
- Inzet op bepaalde opleidingen of doelgroepen (bv. extra inzet op niveau 3 en 4) (6x genoemd)
- Inzet op studieloopbaanbegeleiding of LOB (of: scholing op LOB) (5x genoemd)
- Het vormgeven of doorontwikkelen van oriëntatie of heroriëntatieprogramma's (5x genoemd)
- Inzet op studenten die tijdelijk niet school- of leerbaar zijn (2x genoemd)
- Het meer of beter monitoren van inzet (op effectiviteit) (2x genoemd)
- Inzet op de aansluiting onderwijs-jeugdhulp (2x genoemd)
- Inzet op onderwijs op maat / inclusiviteit (2x genoemd)

4.3 Uitstroom naar werk

Het percentage studenten dat één jaar na afstuderen werk heeft, varieert per mbo-niveau en leerweg, waarbij geldt dat de kans op werk groter is op niveau 2 en bij studenten in een bbl-opleiding. De afgelopen jaren is het percentage studenten dat na één jaar werk heeft bij Entreestudenten met enkele

procentpunten toegenomen (met wel een lichte daling in het laatste meetjaar t.o.v. schoolverlaters in 2020/2021), terwijl bij niveau 2 bbl-studenten er sprake is van een lichte daling. Voor niveau 2-bol fluctueert het rond 65 procent.

Figuur 4.10: Ontwikkeling in percentage studenten met werk één jaar na afstuderen, naar niveau en leerweg

Bron: CBS (bewerkingen SEO Economisch Onderzoek)

Op een aantal kenmerken zijn er opvallende verschillen in de kansen op werk bij studenten:

- Studenten met een migratieachtergrond hebben één jaar na afstuderen minder vaak een baan dan studenten met een Nederlandse achtergrond. Dat verschil is veel groter op mbo-niveau 2 dan bij Entreestudenten. Zo had in 2021 51 procent van de studenten met een migratieachtergrond met een bol niveau 2 diploma na één jaar werk, tegenover 74 procent van de studenten met een Nederlandse achtergrond en een bol niveau 2 diploma. Deze verschillen zijn mogelijk deels verklaarbaar door verschillen in opleidingsrichtingen: Studenten met een migratieachtergrond kiezen vaker voor een opleiding in de sector economie en administratie, waarmee het moeilijker is om (tijdig) werk te vinden na de studie.²⁰
- Vrouwelijke studenten met een Entreediploma hebben minder vaak werk één jaar na afstuderen (40% bol, 61% bbl) dan mannelijke studenten met een Entreediploma (49% bol, 68% bbl). Mogelijk heeft dat te maken met de opleidingsrichting binnen de Entree, maar cijfers hierover ontbreken. Op niveau 2 zijn deze verschillen niet zichtbaar.
- Voor niveau 2 geldt dat de kansen op werk verschillen afhankelijk van de opleidingsrichting van de student, met name in de bol. Zo heeft slechts 54 procent van de studenten met een bol-opleiding binnen de sectorkamer Handel na één jaar werk en 55% van de studenten met een opleiding in de richting ICT en creatieve industrie, tegenover 70% van de studenten met een bol-opleiding in de richting Techniek en gebouwde omgeving.

De ambities van de mbo-instellingen zijn in de meeste gevallen niet gespecificeerd naar leerweg. Omdat studenten met een bbl-diploma vaker werk vinden, moet de 'winst' met name komen vanuit de studenten met een bol-opleiding die één jaar na afstuderen werk hebben. Op een tweetal mbo-instellingen na, zijn er geen instellingen die hun streefcijfers hebben gespecificeerd naar opleidingsrichting of studentkenmerken.

²⁰ SEO Economisch Onderzoek (2020). De overgang van het mbo naar de arbeidsmarkt. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek

4.3.1 Streven van instellingen

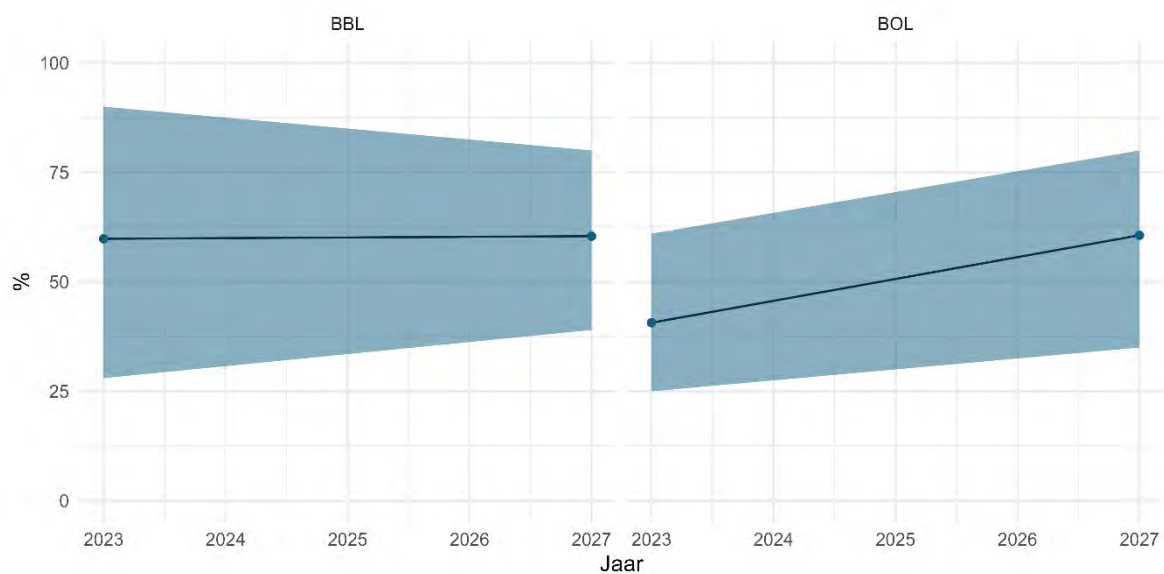
De ambitie is om het aandeel uitstromers vanuit Entree en niveau 2 dat een jaar na afstuderen werk heeft te vergroten. Mbo-instellingen hebben daartoe streefwaarden opgenomen in hun kwaliteitsagenda's. Onderstaande tabel en figuren geven een overzicht van de gemiddelde start- en streefwaarden voor het mbo als geheel, naar niveau en leerweg (gewogen gemiddelde). In de volgende alinea's gaan we dieper in op deze waarden en de verschillen tussen instellingen.

Tabel 4.2: Start- en streefwaarden uitstromers met baan, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

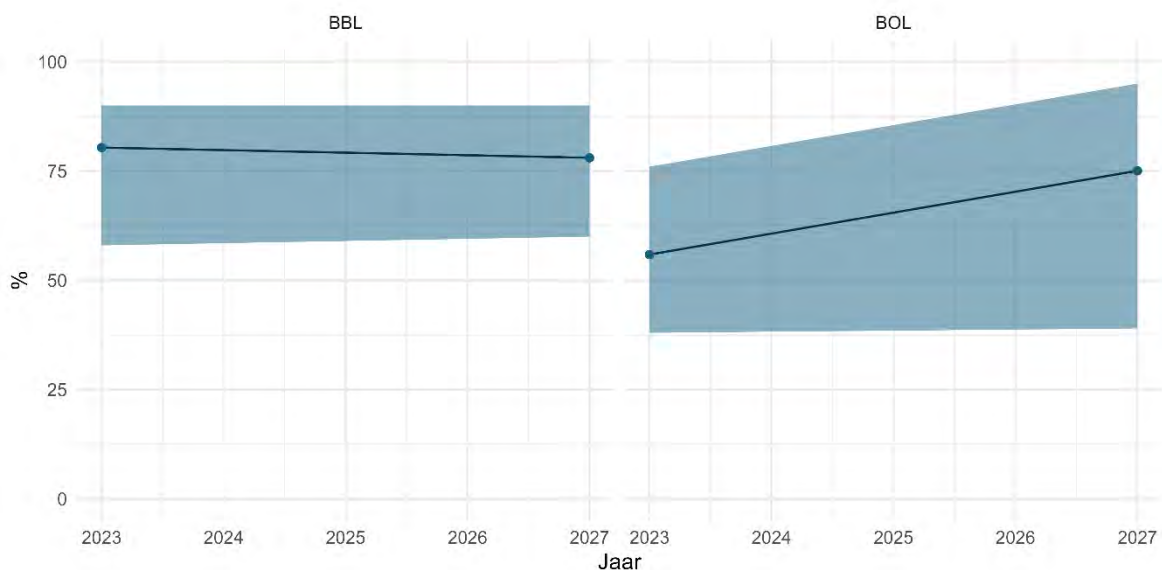
		Startwaarde	Streefwaarde	N
Entree	bol	42,2	60,0	18
	bbl	60,3	60,6	18
Niveau 2	bol	57,1	75,0	31
	bbl	82,8	78,2	30

Bron: Startwaarden CBS, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Figuur 4.11: Start- en streefwaarden uitstroom naar werk, entree (gewogen gemiddelde)

Figuur 4.12: Start- en streefwaarden uitstroom naar werk, niveau 2 (gewogen gemiddelde)

Start- en streefwaarden uitstromers met baan [Entree](#)

Achttien mbo-instellingen hebben in hun kwaliteitsagenda meetbare ambities geformuleerd ten aanzien van het aandeel studenten in de Entree dat een jaar na afstuderen werk heeft. 15 resp. 16 instellingen hebben geen ambities geformuleerd voor bol of bbl, 10 resp. 11 instellingen bieden geen entreeopleiding aan in bol of bbl en bij de overige instellingen zijn ambities niet meetbaar geformuleerd.²¹

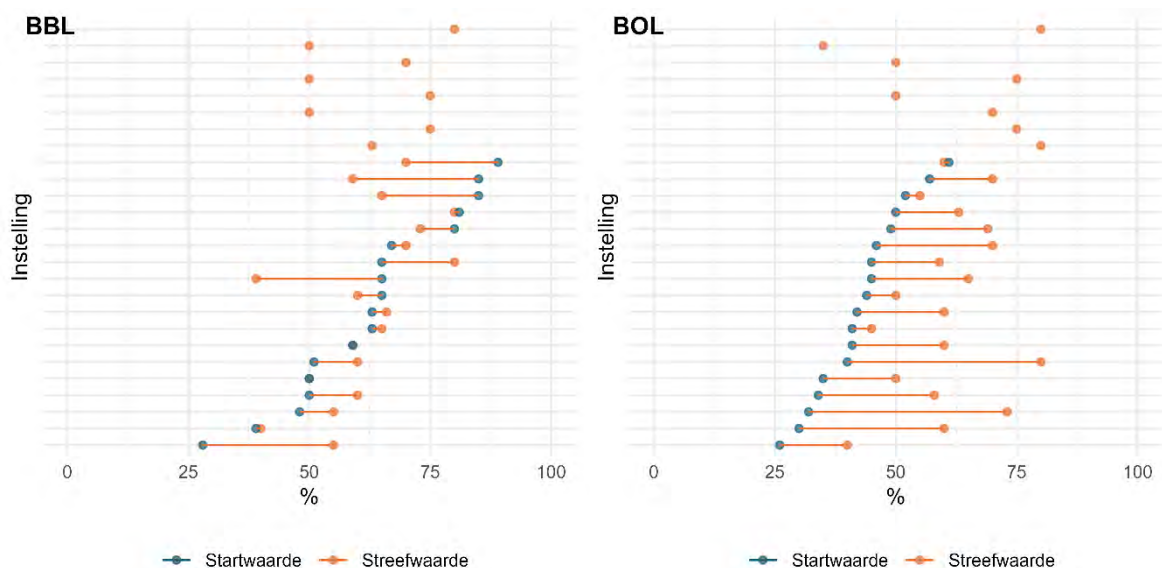
Op basis van het gewogen gemiddelde van de instellingen waarvan zowel start- als streefwaarde bekend is, zou voor het mbo als geheel het percentage Entree-studenten dat een jaar na diplomering werk heeft in 2027 ca. 60 procent moeten zijn. Dat is voor de bol een flink hoger percentage dan de startsituatie waarin 42 procent van de studenten binnen een jaar werk heeft. Voor bbl-studenten in de entreeopleiding wordt gemiddeld genomen nauwelijks een toename in het aantal afgestudeerden met werk geambieerd (van 60,3 naar 60,6 procent). Voor bol en bbl geldt dat de instellingen die er minder gunstig voor staan, meer ambitieuze streefwaarden hebben opgegeven²²

Het valt op dat er voor zowel bol als bbl bij diverse instellingen geen startwaarden bekend zijn. Het is daardoor niet bekend in hoeverre de door deze instellingen geformuleerde streefwaarden ambitieus zijn. De ambities tussen mbo-instellingen verschillen, en lopen uiteen van 35-80 procent voor de bol en 39-80 procent voor de bbl. Er is zeker voor de bbl weinig verband tussen de start- en streefwaardes van instellingen. Bij zeven van de vijftien mbo-instellingen waar zowel start- als streefwaarde bekend is, is de streefwaarde voor de bbl lager dan de startwaarde. Dat heeft ermee te maken dat er voor de entreeopleiding als geheel een streefwaarde is geformuleerd.

²¹ Een deel van de instellingen heeft wel een startwaarde geformuleerd, maar geen streefwaarde, of andersom.

²² Significante correlaties van -0,54 en -0,74 voor resp. bol en bbl.

Figuur 4.13: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor uitstroom naar werk, entree

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Start- en streefwaarden uitstromers met baan [niveau 2](#)

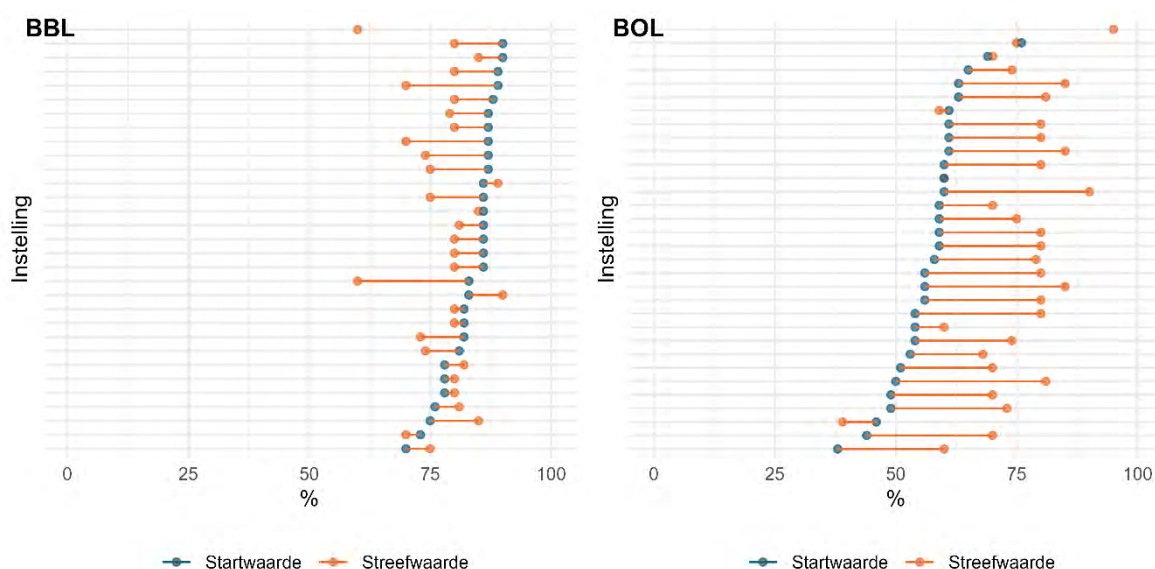
Bijna 60 procent van de instellingen (31 resp. 30 instellingen voor bol en bbl) heeft start- en streefwaarden geformuleerd ten aanzien van het aandeel niveau 2 studenten dat een jaar na afstuderen werk heeft. 13 resp. 14 instellingen (bol en bbl) hebben dat niet, en nog eens 4 resp. 5 instellingen bieden geen opleidingen aan op niveau 2 bol of bbl (en hebben dus ook geen streefwaarden). De overige instellingen hebben wel ambities geformuleerd, maar deze zijn niet goed meetbaar.

Voor het mbo als geheel zou, op basis van het gewogen gemiddelde van de instellingen waarvan een waarde bekend is, het percentage niveau 2-studenten dat een jaar na diplomering werk heeft in 2027 75 procent moeten zijn voor bol-studenten en 78 procent voor bbl-studenten (gewogen gemiddelde; N = 32). Net als voor Entree betekent dit dat vooral voor bol-studenten de situatie beter moet worden. Momenteel heeft namelijk circa 57 procent van de bol-studenten op niveau 2 een jaar binnen afstuderen werk, tegenover bijna 83 procent van de bbl-studenten (gewogen gemiddelde; bol N = 31, bbl N = 30). In de bbl wordt sectorbreed dus geen toename in percentage uitstromers met baan nagestreefd.

Op het niveau van de individuele instellingen variëren de streefpercentages van 39-95 procent voor de bol en van 60-95 procent voor de bbl. Vergelijkbaar met het beeld voor Entree liggen de startwaardes in de bbl vaak al hoger dan de streefwaardes. Dat heeft te maken met ambities die door mbo-instellingen niet zijn uitgesplitst voor bol en bbl. Voor de bol is een redelijk eenduidig beeld zichtbaar, waarbij er tussen instellingen relatief kleine verschillen zichtbaar zijn in zowel start- als streefwaarden²³: twee derde van de 32 instellingen met concrete streefwaarden beoogt dat in 2027 75-85 procent van de bol-afgestudeerden een jaar na afstuderen werk heeft.

²³ De correlatie is dan ook voor bol zeer zwak en niet significant. Voor bbl geldt juist een negatieve relatie, wat in zou houden dat instellingen waar bbl'ers eerder aan het werk zijn, ze dit verder omlaag willen brengen. Dit komt doordat instellingen geen rekening hebben gehouden met de bestaande verschillen tussen bol en bbl.

Figuur 4.14: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor uitstroom naar werk, niveau 2

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

4.3.2 Maatregelen van de instellingen

Om de uitstroom naar werk te verbeteren konden instellingen aangeven welke stappen zij zetten om studenten beter voor te bereiden met onderstaande maatregel. Ook de onder vsv genoemde maatregelen kunnen daar aan bijdragen (beschreven in 4.2.2).

Maatregel 1.3.3: Inzet op goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt

Ongeveer driekwart van de mbo-instellingen zet in op (het verbeteren van een) goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt. Veelal gaat het om een uitbreiding van al bestaande inzet, maar er zijn ook zeven instellingen die hun bestaande inzet zeggen te continueren, drie instellingen met nieuwe inzet en tien instellingen waarbij niet goed duidelijk uit de kwaliteitsagenda is op te maken hoe zij de maatregel willen toepassen.

Vijf instellingen leggen uit de maatregel niet toe te passen, maar slechts één van deze instellingen geeft expliciet aan hier geen inzet op te hebben omdat zij geen niveau 2-opleidingen hebben. De rest geeft met name aan al bestaande inzet te continueren. Bij vijftien procent van de instellingen is inzet op deze maatregel niet duidelijk uit de kwaliteitsagenda te halen.

De inzet richt zich op verschillende elementen en vaak zetten instellingen combinaties van activiteiten/maatregelen in. De inzet van jobcoaching, leerwerkmakelaar of arbeidsmarktspecialist wordt door diverse instellingen genoemd. Deze inzet wordt geïntroduceerd, geïntensiveerd of verbreed. Ook introduceren (of vergroten) diverse instellingen mogelijkheden gericht op het verbeteren van het zoeken naar en vinden van werk. Het gaat bijvoorbeeld om het aanbieden van sollicitatietrainingen, hulp bij solliciteren of het opbouwen van een netwerk. Uit de kwaliteitsagenda's is niet altijd goed op te maken wát instellingen precies willen gaan doen. Er wordt dan bijvoorbeeld alleen gesproken over *'er wordt ingezet op een goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt'*. In de meeste kwaliteitsagenda's is wel (enige) uitwerking gegeven.

Een deel van de instellingen zet in op het doorontwikkelen van het LOB-programma gericht op de overstap naar werk. Er is bijvoorbeeld sprake van uitbreiding van loopbaanlessen, of van het uitbreiden van het aantal bedrijfsbezoeken of het opnemen van gastlessen in de lesplanning. Een aantal instellingen benoemt de regionale afstemming met betrekking tot nazorg, en geeft aan met nieuwe samenwerkingspartners te willen gaan optrekken, afspraken te gaan maken over een regionale werkgeversbenadering en/of gezamenlijk activiteiten te willen gaan organiseren. Enkele instellingen willen het aanbod van onderwijs in de praktijk versterken (vergroten praktijkcomponent in de opleidingen, meer uren voor hybride leeromgevingen in curriculum, inzet van alternatieve leerroutes zoals praktijkleren).

Enkele instellingen benadrukken dat zij hun plannen ten aanzien van voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt sectorspecifiek willen invullen. *‘Per sector is de uitwerking hiervan anders. In de sector Techniek en Media is bijvoorbeeld een techniek brede opleiding voor niveau 2 een interessante mogelijkheid, terwijl in de sector Economie en Ondernemerschap juist een sterke vraag is naar smallere, meer specifieke profielen op niveau 2. Daarnaast moet ook de doorstroom naar niveau 3 en niveau 4 gewaarborgd blijven en willen we tegemoetkomen aan de wensen van onze studenten. Het vraagt daarom een continue dialoog met het werkveld en studenten’.* Andere instellingen geven juist aan breed in te zetten op niveau 2-opleidingen.

Overige punten die worden genoemd zijn: beter monitoren, opzetten van een vacaturebank, organiseren van netwerkevenementen, het versterken van alumniactiviteiten en onderlinge kennisdeling tussen teams in wat effectieve werkwijzen zijn in de overstap naar de arbeidsmarkt.

4.4 Begeleiding van studenten

Uit de JOB-enquête komt naar voren dat circa de helft van alle studenten positief is over de begeleiding die zij ontvangen tijdens de opleiding. Over de periode 2020-2024 is daar nauwelijks verandering in opgetreden. Ook tussen studenten met of zonder ondersteuningsbehoefte en tussen studenten in de bol en inde bbl zijn de verschillen zeer klein. Alleen tussen mbo-niveaus zijn duidelijke verschillen zichtbaar: De tevredenheid is lager bij de hogere mbo niveaus. Zo is circa twee derde van de Entreestudenten tevreden over de begeleiding, tegenover 48 procent van de niveau 4 studenten. Circa een kwart van de mbo-instellingen heeft verschillende streefwaarden voor de verschillende mbo-niveaus opgesteld, de rest heeft dat niet (zij hebben één streefcijfer voor de hele mbo-instelling, ongeacht het mbo-niveau). Dat betekent dat met name op mbo-niveau 3 en 4 dus verbetering nodig is om de streefcijfers te kunnen realiseren.

4.4.1 Streven van instellingen

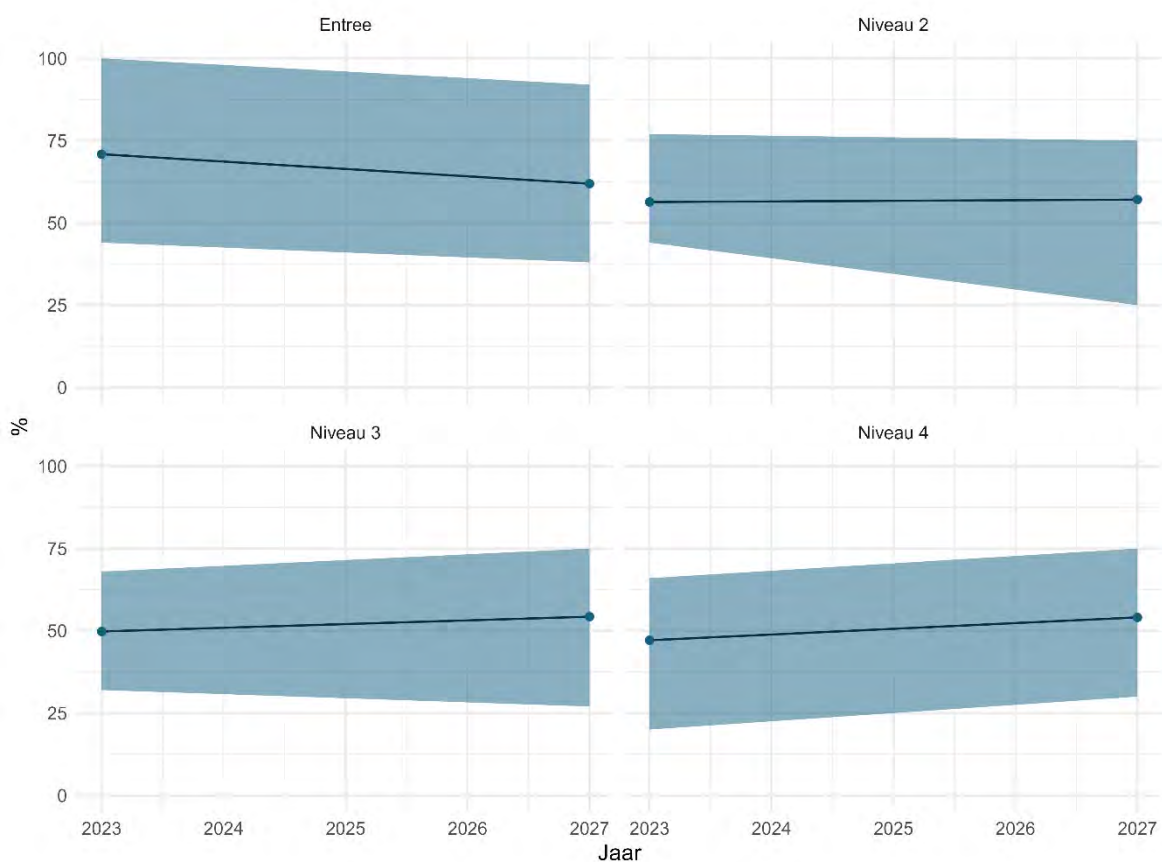
Hoewel in de Regeling Kwaliteitsafspraken instellingen geïnstrueerd zijn om de tevredenheid over begeleiding uit te splitsen naar wel/geen ondersteuningsbehoefte, hebben slechts enkele instellingen dat gedaan. Voor deze analyses is het dan ook niet mogelijk om deze resultaten uit te splitsen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gemiddelde start- en streefwaarden per mbo-niveau (gewogen gemiddelde). Vervolgens is dit visueel weergegeven in onderstaande figuren.

Tabel 4.3: Start- en streefwaarden tevredenheid begeleiding, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

	Startwaarde	Streefwaarde	N
Entree	69,4	62,4	30
Niveau 2	56,3	57,2	35
Niveau 3	49,7	54,2	35
Niveau 4	47,1	54,0	35

Bron: Startwaarden JOB-Monitor, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Figuur 4.15: Start- en streefwaarden tevredenheid over begeleiding, naar niveau (gewogen gemiddelde)

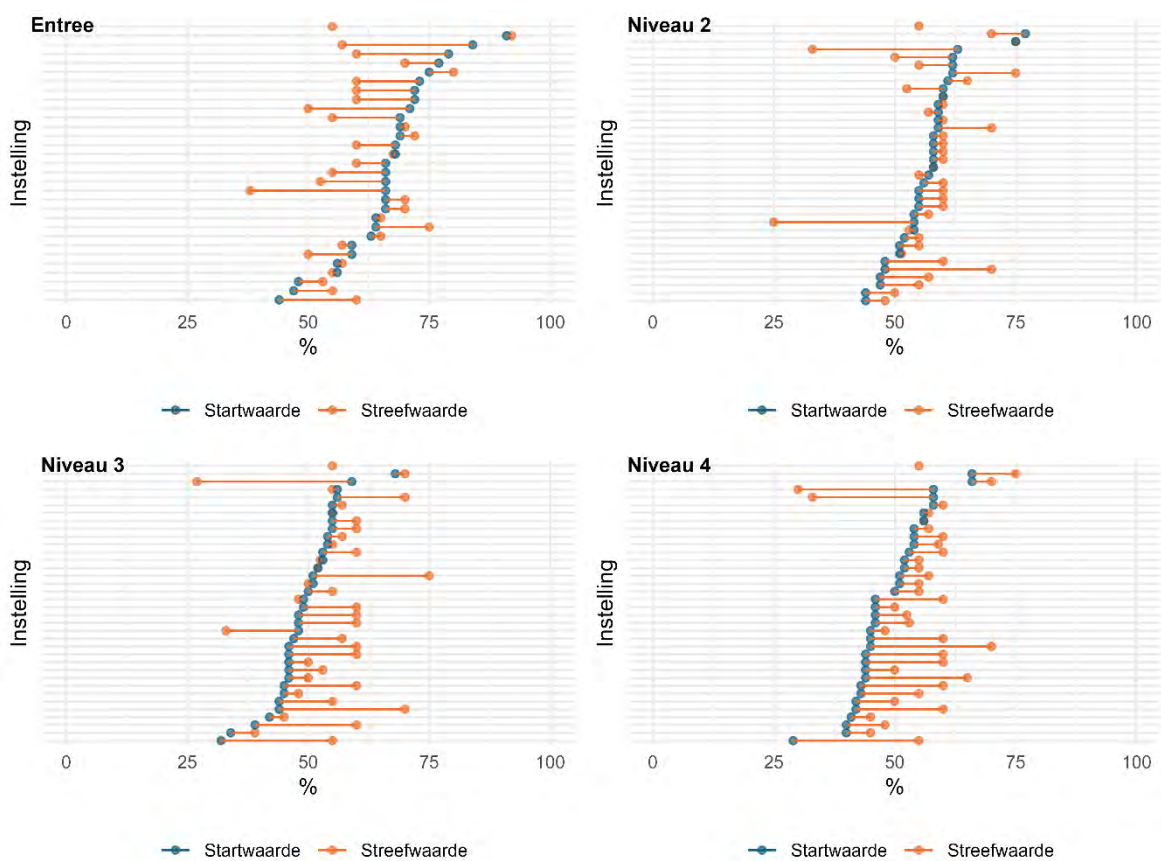
Circa twee derde van alle mbo-instellingen heeft in hun kwaliteitsagenda streefcijfers opgenomen over de tevredenheid van studenten over de begeleiding. Ruim een vijfde van de instellingen heeft dat niet. Voor de overige instellingen geldt dat zij een gemiddelde waardeschaal hebben opgenomen (dit houdt in dat ze bv. nastreven dat alle studenten ten minste een drie scoren op een vijfpuntsschaal die vraagt naar tevredenheid over begeleiding) (4x), dat zij een landelijk gemiddelde volgen (1x), dat ze in algemene zin aangeven dat de tevredenheid stabiel moet blijven of moet verbeteren (2x), of dat ze het betreffende niveau niet aanbieden (met name bij entree).

Op basis van het gewogen gemiddelde van de instellingen die streefcijfers hebben geformuleerd, zou in 2027 ruim 62 procent van de Entree-studenten tevreden moeten zijn over de begeleiding, ruim 57 procent van de niveau 2 studenten, en 54 procent van de niveau 3- en niveau 4- studenten. Sectorbreed wordt voor niveau 2, 3 en 4 ingezet op het vergroten van de tevredenheid over de begeleiding. De ambitie richt zich

met name op niveau 3 en niveau 4. Binnen de Entreeopleidingen ligt de ambitie onder de startwaarde, en wordt gemiddeld genomen dus geen (verdere) toename in de tevredenheid beoogd.

Voor de entreeopleiding geldt dat bij de meeste instellingen de streefwaarde onder het niveau van de startwaarde ligt. Tussen de instellingen zijn grote verschillen in de absolute hoogte van het streefpercentage. Dit loopt uiteen van 33 procent tot 92 procent. Voor niveau 2 geldt dat de huidige tevredenheid van studenten binnen veel instellingen redelijk vergelijkbaar is. 27 van de 37 instellingen streven naar een tevredenheidspercentage van 50-60 procent van de niveau 2 studenten. Instellingen met nu relatief lage tevredenheidscijfers lijken hun ambities over het algemeen wel wat hoger te hebben gesteld²⁴, maar van een één-op-één verband is geen sprake. Op niveau 3 en niveau 4 zijn op dit moment relatief minder studenten tevreden dan op de mbo-niveaus 1 en 2. Mbo-instellingen hebben op deze niveaus vaak relatief hogere streefcijfers geformuleerd (ten opzichte van de startwaarde). Toch zien we op individueel instellingsniveau soms grote verschillen in de geformuleerde ambities. Zo lopen de streefpercentages voor niveau 3 uiteen van 27 tot 75 procent en op niveau 4 van 30 tot 75 procent. Net als voor niveau 2 is zichtbaar dat instellingen waar de tevredenheidscijfers nu nog relatief laag zijn wat vaker een grotere stijging in hun tevredenheidscijfers nastreven dan instellingen waar een groot deel van de studenten nu al tevreden is over de begeleiding. Maar ook hier geldt dat dit verband niet één-op-één is.

Figuur 4.16: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor tevredenheid begeleiding

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

24 Wat ook zichtbaar is in de statistisch significante correlaties, variërend tussen de -0,39 en -0,57

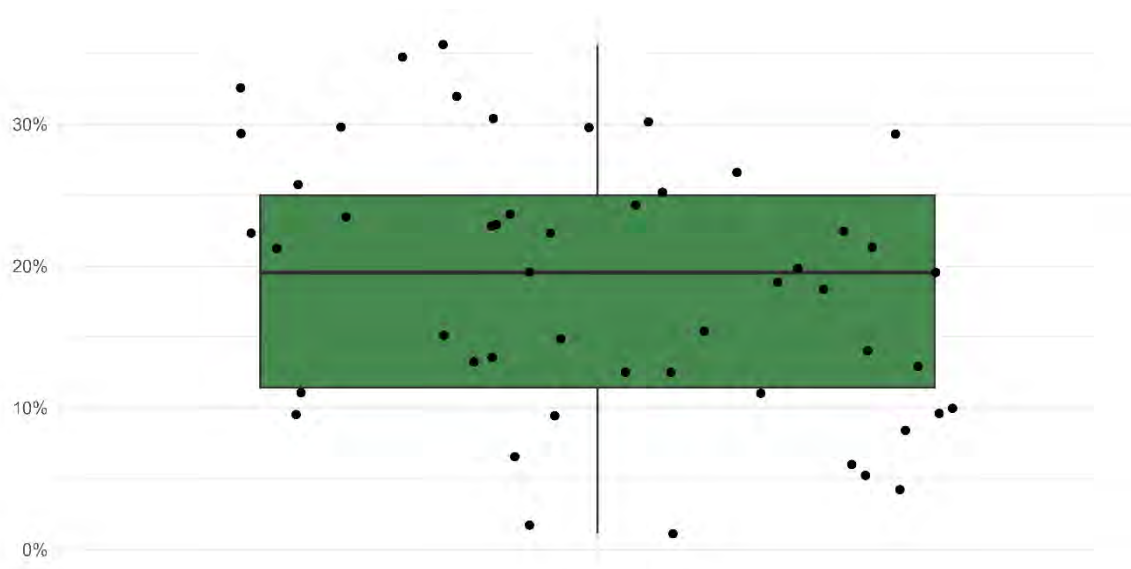
4.5 Overkoepelend doelstelling 3

In onderstaande paragraaf wordt de financiële inzet beschreven (waarbinnen het niet mogelijk is om dit uit te splitsen naar maatregelen), en wordt overkoepelend gekeken naar de maatregelen.

4.5.1 Financiële inzet

Figuur 4.17 toont de spreiding van onderwijsinstellingen op de financiële inzet van doelstelling 1.3 als proportie van het totale budget. De helft van de onderwijsinstellingen zet tussen de 11,4 en 25,0% van het totale budget in op doelstelling 1.3. Een kwart van de onderwijsinstellingen zet minder dan 11,4 procent in op doelstelling 1.3, en een kwart juist meer dan 25 procent. Binnen het budget dat instellingen inzetten op prioriteit 1, zetten bijna alle instellingen het meeste budget in voor doelstelling 1.3.

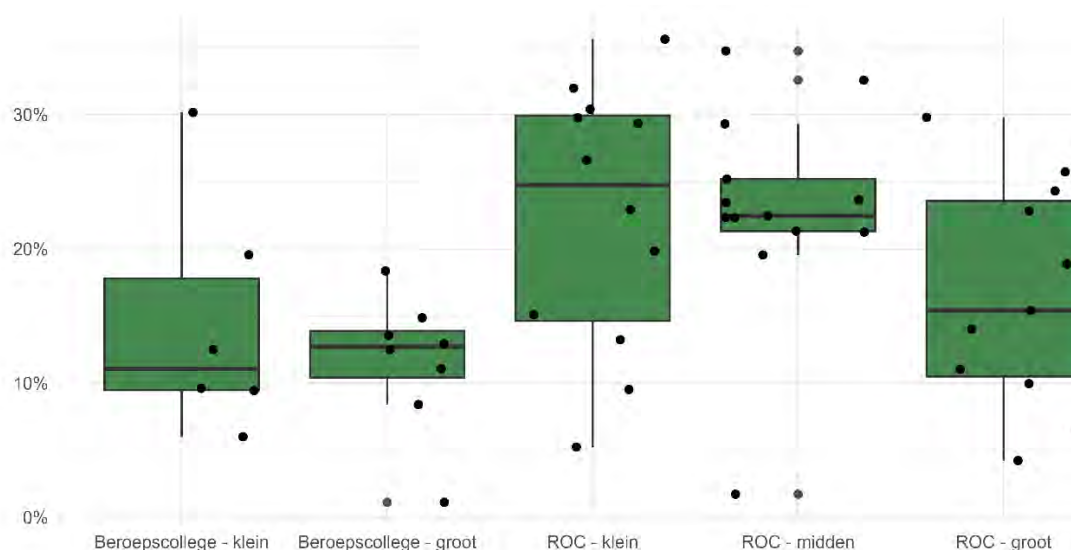
Figuur 4.17: Inzet op doelstelling 1.3 als proportie van het totale budget; spreiding van 50 instellingen.

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

De financiële inzet van instellingen op doelstelling 1.3 ten opzichte van het totale budget is gemiddeld groter bij ROC's dan bij beroepscolleges. Binnen de ROC's zien we ook verschillen afhankelijk van de grootte van het ROC, waarbij kleine en middelgrote ROC's gemiddeld een groter deel van het budget besteden aan doelstelling 1.3 (gemiddeld ca. 22%), dan grote ROC's (17%). De diversiteit tussen instellingen blijft echter groot.

Figuur 4.18: Inzet op doelstelling 1.3 als proportie van het totale budget; spreiding naar soort instelling

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Financiële inzet in relatie tot start- en streefwaarden

Er is gekeken in hoeverre de financiële inzet van mbo-instellingen op de indicatoren verband houdt met de door de instellingen geformuleerde startwaarden en streefwaarden. Met andere woorden: zetten instellingen met lagere startwaarden of met hogere streefwaarden (t.o.v. hun startwaarde) op een bepaalde indicator verhoudingsgewijs ook meer budget in voor deze indicatoren? Over het algemeen is deze samenhang er niet. Wel zien we dat er een significante correlatie is tussen het budget voor doelstelling 1.3, en de startwaarde van vsv bol-4: hoe hoger de huidige vsv is voor bol-4, hoe hoger het budget is voor 1.3. Dit geldt niet voor de *ambitie*, dus in hoeverre instellingen vsv wensen terug te dringen. Ook is er een significante correlatie tussen de huidige tevredenheid over begeleiding voor niveau 3 en niveau-4-studenten; hoe lager de tevredenheid is van deze groep studenten, hoe hoger het budget voor doelstelling 1.3. Ook hier geldt dat de ambitie echter niet uitmaakt voor de grootte van het budget voor doelstelling 1.3.

4.5.2 Welke maatregelen nemen instellingen?

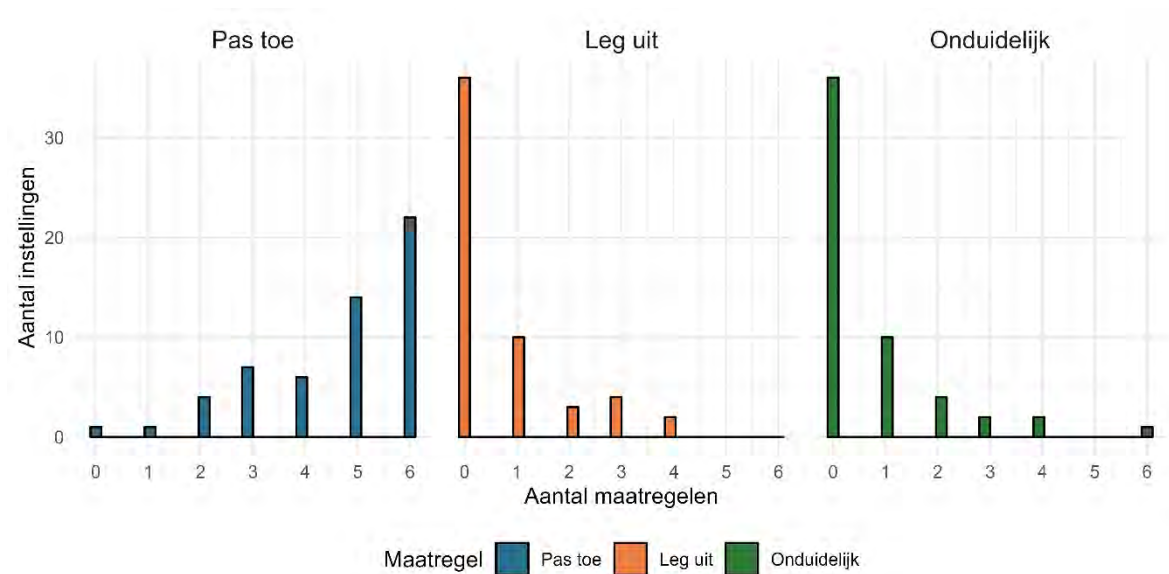
In onderstaande tabel is samenvattend weergegeven in hoeverre mbo-instellingen in hun kwaliteitsagenda's aangeven in te zetten op bovenstaande maatregelen.

Tabel 4.4: Inzet maatregelen doelstelling 1.3

Maatregelen doelstelling 1.3	Pas toe	Leg uit	Onduidelijk
M 1.3.1: Extra inzet van docenten ten behoeve van kleinere klassen	62%	22%	16%
M 1.3.2: Extra begeleiding in het onderwijs/bpv	78%	9%	13%
M 1.3.3: Inzet op goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt	76%	9%	15%
M 1.3.4: Faciliteren en begeleiden van de terugkeer naar school	73%	7%	20%
M 1.3.5: Nazorg bieden aan studenten die dat nodig hebben	69%	16%	15%
M 1.3.6: Voortzetten en uitbreiden van de bestaande vsv-aanpak. Maken van nieuwe plannen met streefwaarden en monitoring i.s.m. gemeenten/RMC	82%	9%	9%

In onderstaande figuur is zichtbaar in welke mate deze maatregelen inzetten; van deze 6 mogelijke maatregelen, geven 22 instellingen aan deze allemaal 'toe te passen'. 36 instellingen geven geen enkele keer aan dat ze een maatregel uitleggen (en dus niet toepassen). 19 instellingen doen dat 1 tot 4 keer. Er worden dus bij de meeste instellingen breed ingezet op deze maatregelen.

Figuur 4.19: Aantal ingezette maatregelen per instelling, voor doelstelling 1.3

5 Doelstelling 4: Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom

5.1 Inleiding

Met doelstelling 4 wordt ingezet op het versterken van de beroepsgerichte route. Vmbo, mbo en hbo worden gefaciliteerd bij het zorgen voor een naadloze aansluiting wanneer studenten verwant doorstromen van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo. Daarnaast wordt in- en doorstroom in de beroepskolom gestimuleerd zodat leerlingen en studenten de kans hebben om hun leerpotentieel optimaal te benutten. De inzet voor deze doelstelling is gericht op een maatschappelijke herwaardering voor het beroepsonderwijs.

Deze inzet is vertaald naar de volgende maatregelen:

- Mbo-scholen maken een opleidingenanalyse met hun partners in het vo en ho.
- Het organiseren van gezamenlijke activiteiten, waarmee leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kennismaken met het beroepsonderwijs en de mogelijke verdere loopbaan. Binnen dit programma wordt het beroepsonderwijs aangeduid als een positieve keuze zowel voor jongeren als hun ouders.
- Stimuleren van het afstemmen van onderwijsprogramma's op vo-scholen, mbo- en hbo-instellingen zodat drempels worden weggenomen voor doorstromende studenten. Voor het wegnemen van de drempels stemmen de onderwijsinstellingen hun onderwijs inhoudelijk qua inrichting op elkaar af (op basis van een opleidingsanalyse).
- Financiering van de MBO Raad om samen met de Vereniging van Hogescholen (VH) en Landelijk Overleg Lerarenopleiding (LOBO) om de succesvolle doorstroom van mbo-studenten naar de pabo te stimuleren, studenten binnen het educatief domein te behouden en de diversiteit onder docenten te vergroten.

Bij de te volgen ontwikkelingen wordt bij deze doelstelling expliciet de 'gelijke kansengroep' genoemd, "... de groep studenten met minder sociaal, economische en/of cultureel kapitaal, diversiteitskenmerken en mensen met een zichtbare of onzichtbare beperking", bij het volgen van de prestaties in de doorstroom mbo-hbo.

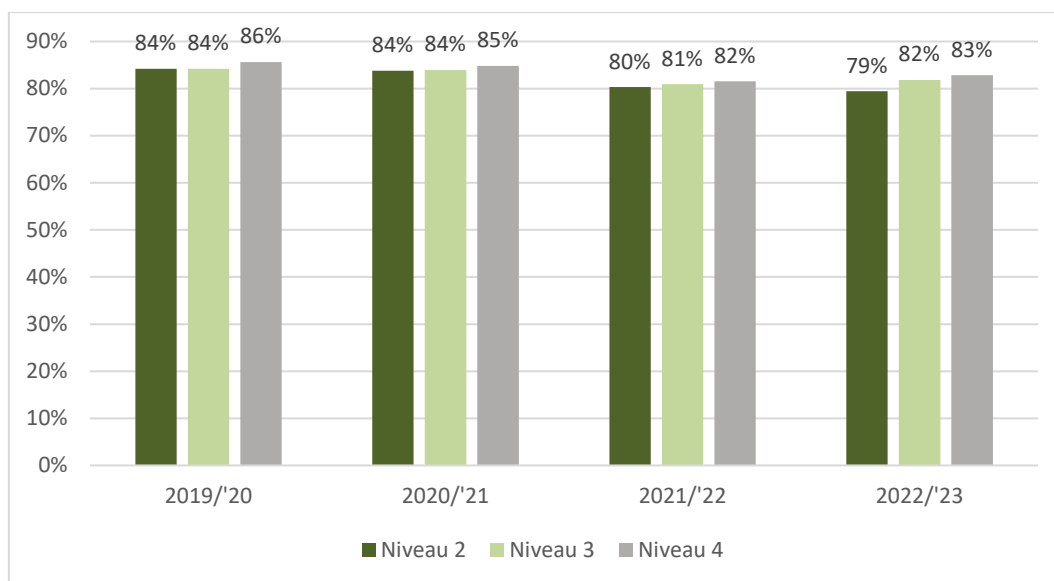
Voor de monitoring van deze doelstelling worden drie indicatoren gebruikt. Bij de eerste twee indicatoren gaat het om het *succesvol* doorstromen: zetten starters de opleiding na één jaar voort of vallen ze uit. Bij de derde indicator gaat het om de *waardering* van studenten van de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). De drie indicatoren zijn:

- (Ontwikkeling van) het eerstejaarssucces in het mbo (startersresultaat mbo, verplichte indicator);
- (Ontwikkeling van) het eerstejaarssucces van doorstromers vanuit het mbo in het hbo (startersresultaat hbo, verplichte indicator);
- (Ontwikkeling van) het percentage mbo-studenten dat de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) goed beoordeelt.

5.2 Succesvolle doorstroom in het mbo

Het startersresultaat geeft het aandeel studenten aan dat een jaar na instromen bij dezelfde instelling studeert, of de instelling met een diploma heeft verlaten. Voor instromers in 2022/2023 bedroeg dit voor niveau 2 studenten 79 procent; een daling ten opzichte van eerdere jaren. Voor niveau 3 en 4-studenten ging het om respectievelijk 82 en 83 procent; dit is ook ten opzichte van de jaren 2019/'20 en 2020/'21 een daling, hoewel dat ook 'corona-jaren' waren.

Figuur 5.1: Startersresultaat per instroomcohort, naar niveau (ongewogen gemiddelde per instelling)

Bron: DUO Open data; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

5.2.1 Streven van instellingen

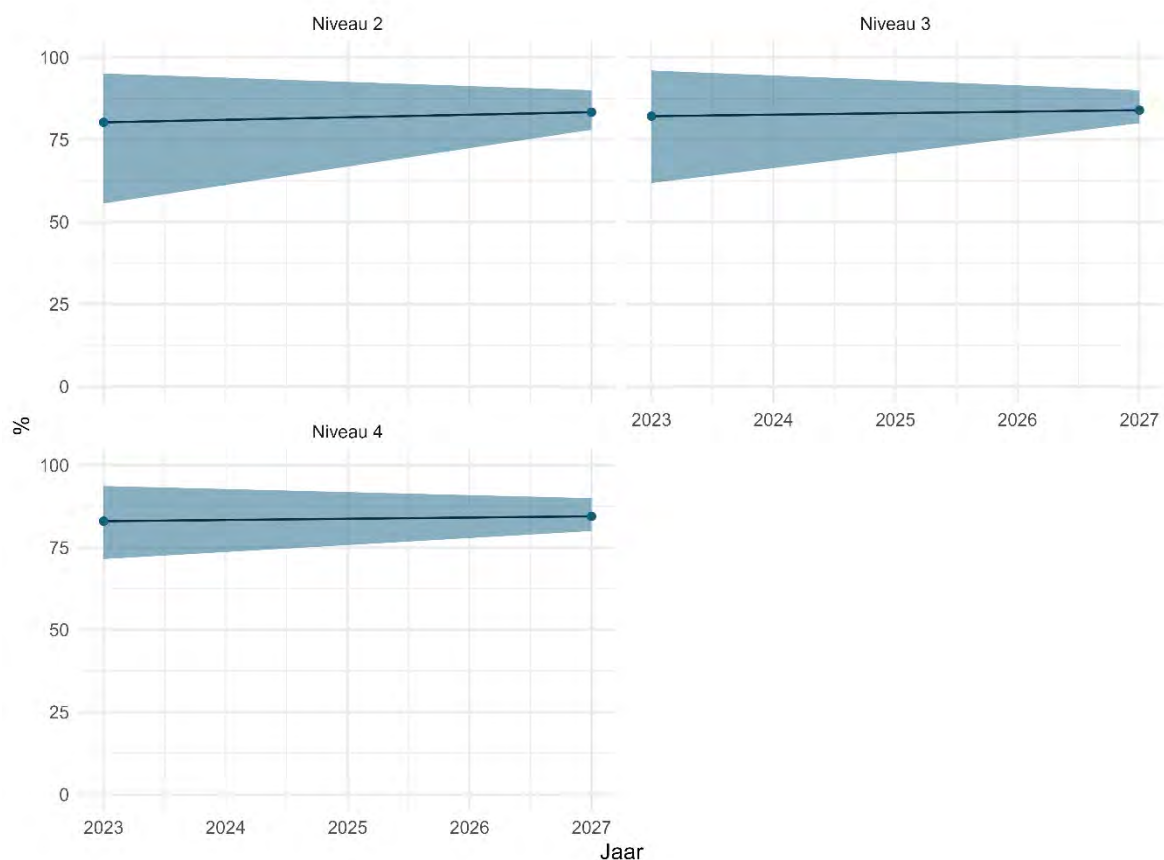
Mbo-instellingen moeten in hun kwaliteitsplannen streefwaarden voor het startersresultaat mbo formuleren naar mbo-niveau. In de volgende figuur worden de gemiddelde streefwaarden die de mbo-instellingen hebben geformuleerd weergegeven, afgezet tegen de gemiddelde startwaarden²⁵. Daarna volgen figuren waarin de start- en streefwaarden van de afzonderlijke instellingen worden getoond. Hoewel de mbo-instellingen verplicht waren om hun analyse gebruik te maken van de indicatoren startersresultaat mbo en hbo, zijn deze niet in alle kwaliteitsplannen opgenomen, en konden deze dus niet voor alle mbo-instellingen meegenomen worden in de berekeningen.

Voor de mbo-niveaus 2, 3 en 4 ligt de gemiddelde streefwaarde van het startersresultaat mbo hoger dan de gemiddelde startwaarde. De ambitie van de mbo-instellingen is gemiddeld het grootst voor niveau 2, waar de nagestreefde stijging van het startersresultaat gemiddeld 3,4% bedraagt. Bij de andere twee niveaus is de gemiddeld ambitie iets kleiner (2,1% voor niveau 3, 1,6% voor niveau 4). Hier speelt een rol dat sommige mbo-instellingen een streefwaarde hebben geformuleerd die lager ligt dan hun startwaarde.²⁶ Het is niet duidelijk waarom instellingen dit zo hebben opgegeven in hun kwaliteitsagenda, maar het leidt tot vertekening van de ambitie. Dit komt bovendien bij het startersresultaat mbo vaker voor bij de streefwaarden voor niveau 3 en niveau 4 dan niveau 2 (zie Figuur 5.3 t/m Figuur 5.5). Het verschil tussen de startwaarde en streefwaarde (84,5%) bij de Entree-opleidingen kan niet berekend worden omdat er op dit moment geen gegevens beschikbaar zijn waarmee de gemiddelde startwaarde bepaald kan worden.

25 Entree wordt in deze figuur niet getoond omdat hiervoor op dit moment geen gegevens beschikbaar voor de berekening van de gemiddelde startwaarde voor het startersresultaat mbo.

26 Ook komt het voor dat mbo-instellingen een instellingsgemiddelde opgeven terwijl gevraagd is naar een gemiddelde naar mbo-niveau. Hierdoor kan het voorkomen dat de streefwaarde voor sommige mbo-niveaus op een instelling lager ligt dan de (over alle niveaus gemiddelde) startwaarde.

Figuur 5.2: Start- en streefwaarden startersresultaat mbo, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen (N=29/32/33)

Tabel 5.1: Start- en streefwaarden startersresultaat mbo, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

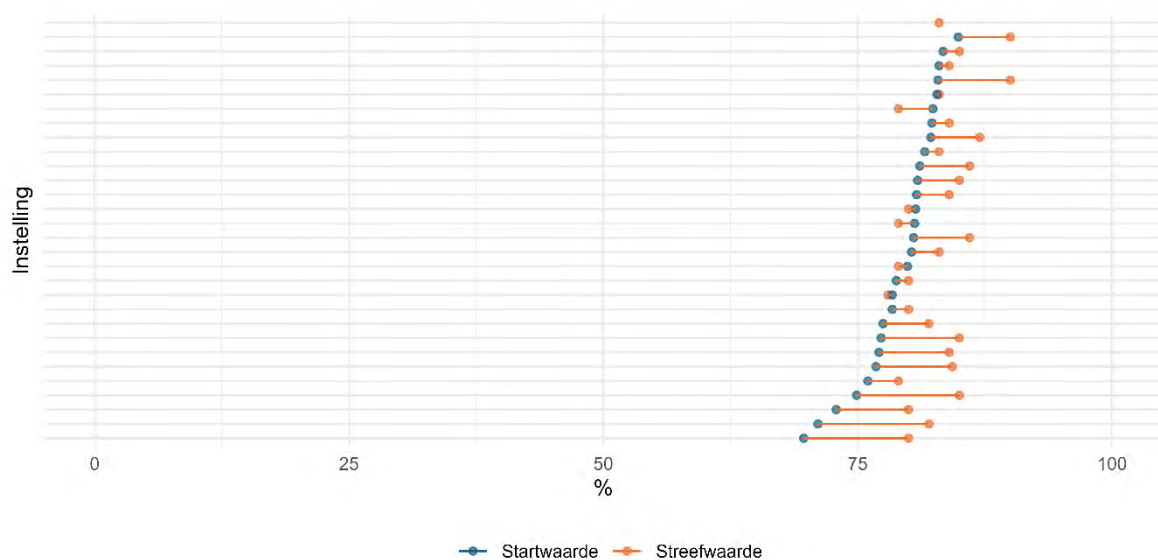
	Startwaarde*	Streefwaarde*	N
Entree		84,5	19
Niveau 2	80,0	83,4	29
Niveau 3	81,9	84	32
Niveau 4	83,0	84,6	33

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

De volgende figuren met de start- en streefwaarden per mbo-instelling laten zien dat wat betreft niveau 2 de meeste instellingen een streefwaarde hanteren die hoger ligt dan de startwaarde. Bij niveau 3 en 4 zijn er met name bij de instellingen met een hogere startwaarde een aantal die een streefwaarde hanteren die onder de startwaarde ligt. Voor alle niveaus gelden negatieve correlaties: instellingen met een lagere startwaarde, geven een hogere stijging ten opzichte van hun startwaarde aan: zij hebben dus grotere ambities²⁷.

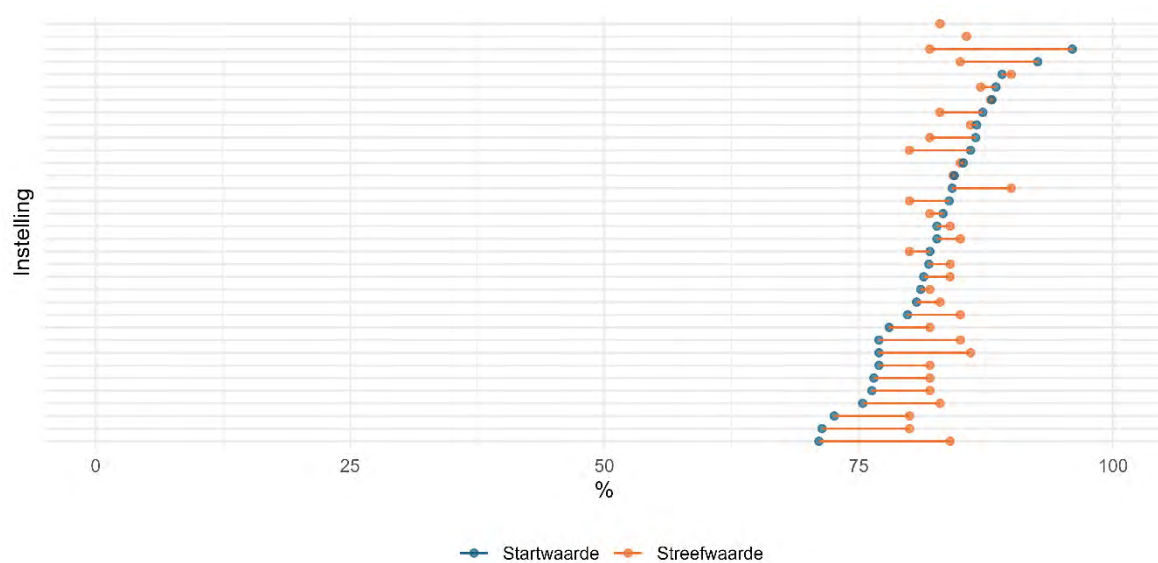
27 Voor niveau 2, 3 en 4 resp. -0,63, -0,89 en -0,8.

Figuur 5.3: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor startersresultaat niveau 2

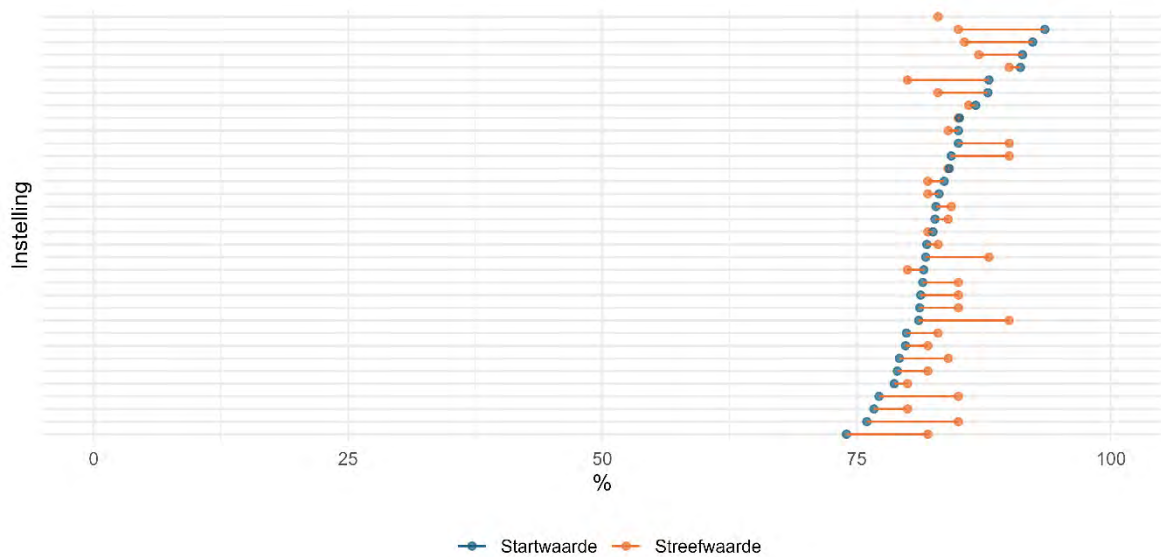
Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Figuur 5.4: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor startersresultaat niveau 3

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

Figuur 5.5: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor startersresultaat niveau 4

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

5.2.2 Maatregelen van de instellingen

Om de doorstroom in en binnen het mbo te verbeteren nemen mbo-instellingen bepaalde maatregelen. Uit de analyse op de kwaliteitsplannen blijkt het onderstaande.

Maken van een opleidingsanalyse met partners in het vo en ho (M.1.4.1)

Om de aansluiting tussen beroepsopleiding te verbeteren kunnen mbo-instellingen inzetten op het maken van een opleidingsanalyse, met partners in het vo en ho.

De meeste instellingen geven in hun kwaliteitsagenda aan dat ze een dergelijke opleidingsanalyse gaan uitvoeren. Bij een deel van de instellingen worden er (deels) nieuwe acties ondernomen: *'We voeren opleidingsanalyses uit in samenwerking met partners in de beroepskolom, waarbij we ons focussen op de geselecteerde kansrijke beroepen.'* Ook zijn er instellingen die de opleidingsanalyse met partners in het vo en ho continueren of uitbreiden. Bij sommige instellingen is het onduidelijk in hoeverre de opleidingsanalyse nieuw is, scholen benoemen dan alleen dat zij een opleidingsanalyse maken. De mbo-instellingen die kiezen voor de 'leg uit' mogelijkheid onderbouwen dit met toelichting over de initiatieven die er al zijn en die zij zullen continueren, waardoor ze geen nieuwe ambities op het punt van opleidingsanalyse met partners formuleren.

Met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs (M1.4.2)

Mbo-instellingen kunnen (onder meer samen met partners in het vo en ho) inzetten op de maatregel om scholieren en studenten in verschillende fases van hun opleiding kennis te laten maken met het beroepsonderwijs en mogelijk vervolgstappen in hun school-/studieloopbaan. Dit zou zich moeten uiten in een positiever oordeel over LOB op het mbo.

Deze maatregel en activiteiten worden door de meeste instellingen toegepast, blijkt uit de kwaliteitsplannen. Bij ongeveer een kwart van de mbo-instellingen is de maatregel (gedeeltelijk) nieuw voor de school: *'Met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs.'* Mbo-instellingen beschrijven vele uiteenlopende acties op onder meer het gebied van voorlichting, LOB en doorlopende leerlijnen gericht op doorstroom van vmbo (soms ook havo) naar mbo. Ze benoemen minder vaak ook activiteiten zoals het keuzedeel voorbereiding hbo en kennismakingsactiviteiten gericht op doorstroom van het mbo naar het hbo.

Vijf mbo-instellingen (9%) kiezen ervoor deze maatregel niet toe te passen, waarvan drie ook de maatregel met betrekking tot de opleidingsanalyse niet toepassen. Vier hebben al beleid en activiteiten op het gebied van kennismaking en daarom geen nieuwe plannen geformuleerd. Eén mbo-instelling heeft geen centrale actie hierop vanwege de grote geografische spreiding van de onderwijslocaties en laat het aan de locaties om dit in de regio op te pakken.

Aansluiting tussen onderwijsinstellingen (vo-mbo-ho) versterken door afstemming inhoud en inrichting onderwijsprogramma (M.1.4.3)

De opleidingsanalyse (M.1.4.1) kunnen de mbo-instellingen gebruiken om vervolgens de aansluiting vo-mbo en mbo-ho te verbeteren door de inhoud en de inrichting van onderwijsprogramma's beter op elkaar af te stemmen. Bij inzet op deze maatregel is vaak sprake van continuering/uitbreiding/versterking van de activiteiten. Zo geven instellingen aan dat ze doorgaan met een actie die zij zelf al ingezet hadden. De focus kan liggen op de doorstroom tussen het vmbo en het mbo, op de doorstroom tussen het mbo en het hbo of beide. Bij de mbo-instellingen die nieuwe acties opzetten, wordt in de plannen vaak gesproken over de eerst uit te voeren, onderzoek, analyses of inventarisaties.

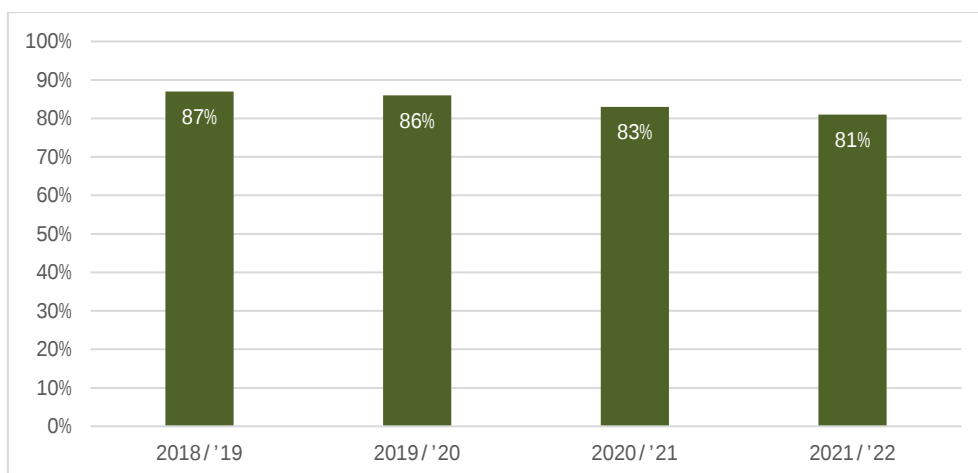
De vier mbo-instellingen (7%) die ervoor kiezen om de maatregel niet toe te passen hebben al initiatieven en gaan daarmee door.

5.3 Succesvolle doorstroom naar het hbo

Voor een succesvolle doorstroom naar het hbo wordt gekeken naar het startersresultaat hbo: dit is het aandeel mbo 4-doorstromers, die een jaar na instromen, nog ingeschreven staan in het hoger onderwijs, of hun hbo bachelor-diploma hebben behaald.

Van de mbo-studenten die in 2021-2022 hun diploma behaalden en in 2022-2023 aan een hbo-opleiding begonnen, is in 2023-2024 81% nog steeds hbo-student (of al afgestudeerd). Het eerstejaarssucces van mbo-hbo-doorstromers laat daarmee een *dalende trend* zien ten opzichte van de vorige drie studie jaren. Zo was in 2018 87% van de mbo-hbo-doorstromers een jaar na aanvang van de hbo-opleiding nog ingeschreven in het hbo (of al afgestudeerd). Inzet op maatregelen die de kennis en beeldvorming over het mbo onder scholieren verbeteren en maatregelen die de overstap van het vo naar het mbo versoepelen, zouden moeten leiden tot een hoger eerstejaarssucces (en dus minder uitval) in het eerste jaar mbo.

Figuur 5.6: Eerstejaarssucces van doorstromers vanuit het mbo in het hbo (startersresultaat hbo)

Bron: Startwaarden DUO ROD; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

De mbo-instellingen kunnen vanuit de mbo-zijde inzetten op het verbeteren van de doorstroom naar het hbo aan de hand van de maatregelen die al in paragraaf 5.2.2 zijn genoemd: het maken van een opleidingsanalyse, het verbeteren van de aansluiting van de inhoud en inrichting van onderwijsprogramma's vo, mbo en ho en het verbeteren van de mogelijkheden om kennis te maken met het beroepsonderwijs.

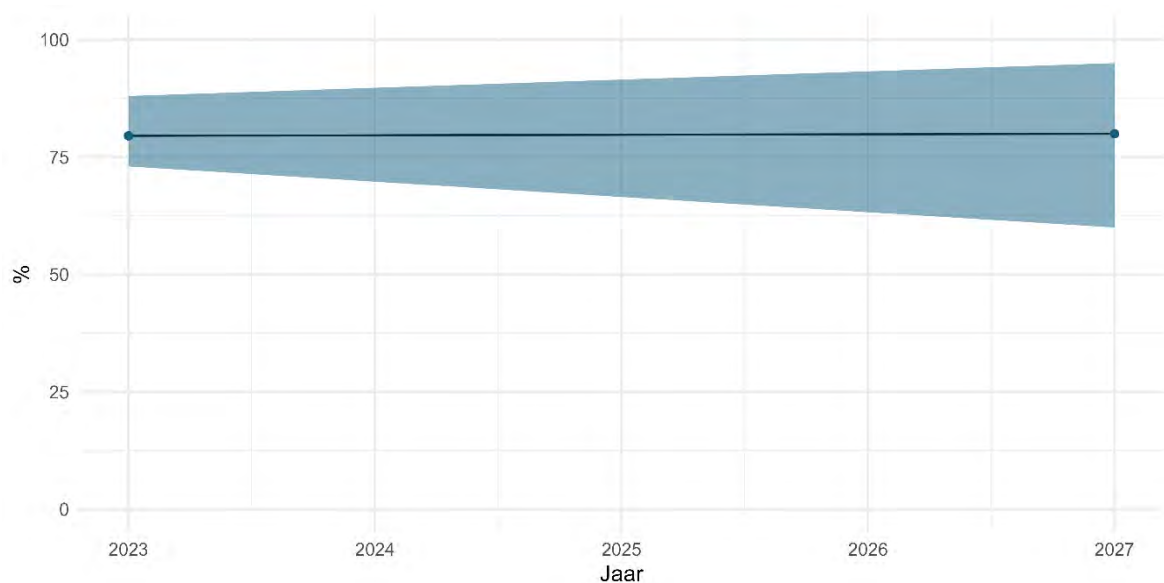
5.3.1 Streven van instellingen

37 mbo-instellingen hebben een streefwaarde opgegeven over het starterresultaat hbo. De streefwaarden die zij in hun plannen hebben geformuleerd variëren van 60% tot 95% succesvolle starters in het hbo vanuit het mbo (gemiddeld 80%). Elf mbo-instellingen hebben een streefwaarde geformuleerd die lager ligt dan hun huidige resultaat. Bij de overige 26 mbo-instellingen ligt de streefwaarde hoger dan het huidige resultaat. De maximale ambitie bedraagt een stijging van 11 procentpunt, bij één mbo-instelling. Bij de andere mbo-instellingen is de nagestreefde stijging lager.

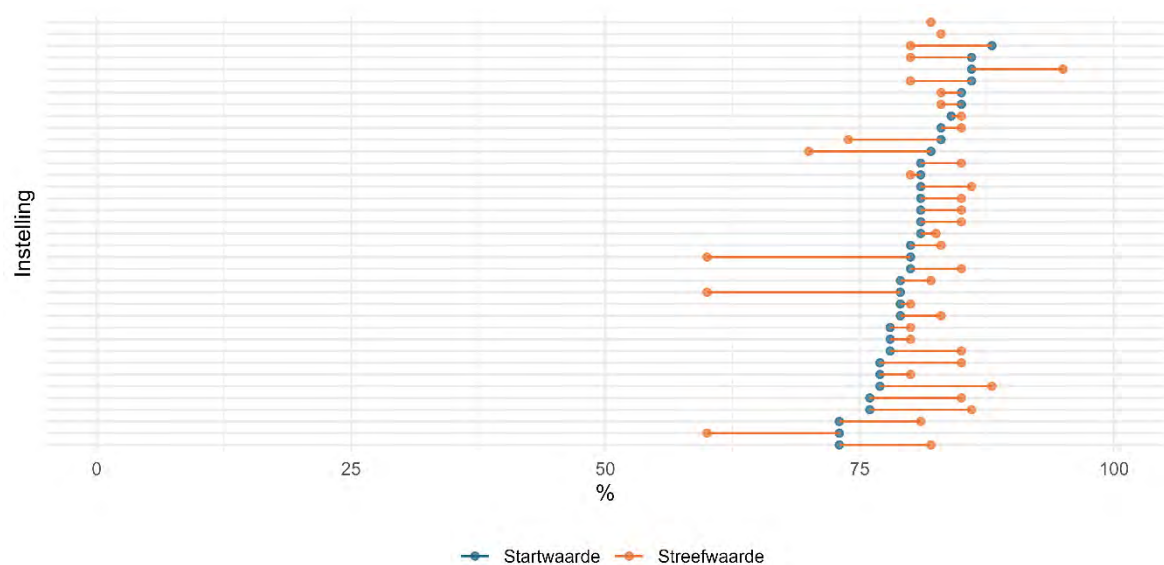
Voor de instellingen die een streefwaarde hebben opgegeven (en een bekende startwaarde; N=35) kunnen we berekenen wat dit in 2027 zou betekenen; voor deze instellingen geldt dat het gemiddelde percentage studenten dat succesvol start op het hbo dan 80% zou zijn. Dit ligt dicht bij het gemiddelde startersresultaat van deze instellingen op dit moment; 79,5%. De gemiddelde streefwaarde is echter vertekend door de elf mbo-instellingen die een streefwaarde lager dan de startwaarde hebben geformuleerd. Zo hebben drie gefuseerde mbo-instellingen een 'generieke' streefwaarde van minimaal 60% geformuleerd die voor alle drie ruim onder hun startwaarde ligt. Bij de andere instellingen is dit lastiger te verklaren. Enkelen hebben een landelijk gemiddelde gekozen (dat onder hun startwaarde ligt) of ze hebben een streefwaarde als een minimum geformuleerd dat ze minstens willen handhaven, of verhogen, maar dat net iets onder hun huidige startwaarde blijkt te liggen. Mogelijk is hier gebruik gemaakt van verouderde gegevens en/of andere gegevens dan de DUO-data die voor deze rapportage worden gebruikt. Door deze vertekening is er mogelijk ook geen relatie zichtbaar tussen het ambitieniveau en de startsituatie: daar is sprake van een zwakke, niet significante, correlatie²⁸

28 Van -0,3

Figuur 5.7: Start- en streefwaarden doorstroomsucces mbo-hbo, per mbo-niveau (gewogen gemiddelde)

Figuur 5.8: Start- en streefwaardes per onderwijsinstelling voor doorstroomsucces mbo-hbo

Bron: Startwaarden DUO ROD, Streefwaarden: Kwaliteitsagenda's mbo-instellingen

5.3.2 Maatregelen van de instellingen

Om vooruitgang te boeken op het gebied van doorstroomsucces nemen instellingen bepaalde maatregelen. Deze maatregelen relateren aan het doorstroomsucces *binnen* het mbo en zijn in paragraaf 5.2.2 beschreven.

5.4 Overkoepelend doelstelling 4

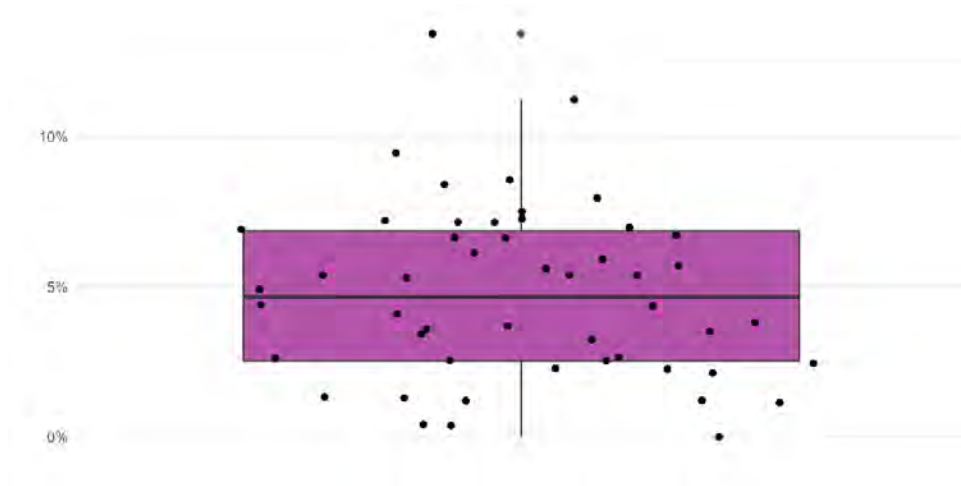
In onderstaande paragraaf worden de financiële inzet beschreven (waarbinnen het niet mogelijk is om dit uit te splitsen naar maatregelen), en wordt overkoepelend gekeken naar de maatregelen.

5.4.1 Financiële inzet

Figuur 5.9 toont de spreiding van onderwijsinstellingen op de financiële inzet van doelstelling 1.4 als proportie van het totale budget. Een kwart van de onderwijsinstellingen zet minder dan drie procent in op doelstelling 1.4 en een kwart zet juist meer dan zeven procent in; de overige helft van de instellingen valt tussen deze twee percentages. Van de mbo-instellingen die het meeste budget reserveren voor 1.4, zetten drie instellingen meer dan tien procent van het totale budget in op deze doelstelling.

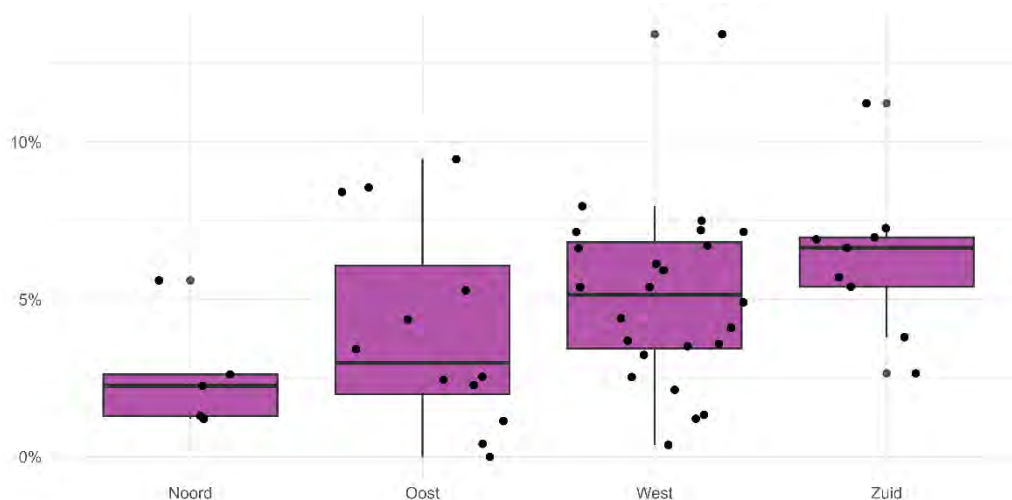
Er zijn geen duidelijke verschillen naar het type instelling. Wel valt op dat het ingezette budget voor regio Zuid hoger is dan bij regio Noord.

Figuur 5.9: Inzet op doelstelling 1.4 als proportie van het totale budget

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Figuur 5.10: Inzet op doelstelling 1.4 als proportie van het totale budget, naar regio

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Financiële inzet in relatie tot start- en streefwaarden instellingen

Er is geen statistisch verband tussen de inzet op doelstelling 1.4 enerzijds, en anderzijds de startsituatie op de doorstroom-indicatoren, of de ambitie ten aanzien van de doorstroom-indicatoren: instellingen die het dus relatief slechter doen op mbo-hbo doorstroom, of op het mbo-startersresultaat, besteden daar dus niet meer middelen aan vanuit de Werkagenda. Hetzelfde geldt voor instellingen die aangeven meer te willen bereiken op dit vlak (gemeten als het verschil tussen hun start- en streefwaarde).

5.4.2 Welke maatregelen nemen instellingen?

In de Regeling Kwaliteitsafspraken zijn voor doelstelling 1.4 drie maatregelen opgenomen waar de mbo-instellingen op moeten ingaan in hun kwaliteitsplannen (pas toe of leg uit, ook al benoemd in paragraaf 5.2.2 en 5.3.2):

- Maken van een opleidingsanalyse met partners in vo en ho
- Met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs
- Aansluiting tussen onderwijsinstellingen (vo-mbo-ho) versterken door afstemming inhoud en inrichting onderwijsprogramma, met focus op opleidingen die nodig zijn voor maatschappelijke opgaven en waar studenten drempels ervaren

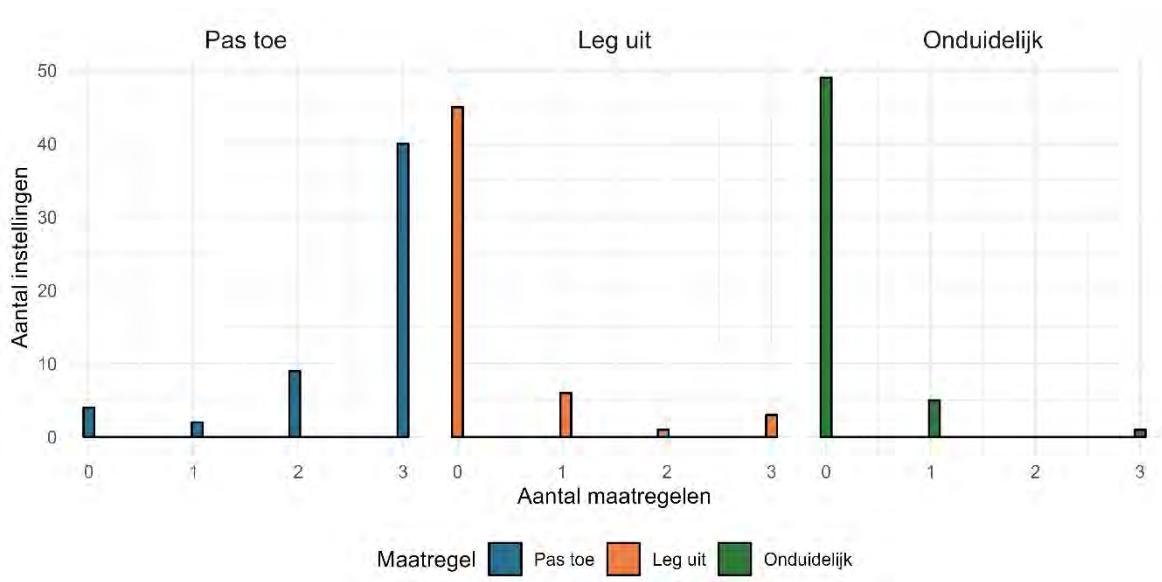
Uit de 53 geanalyseerde instellingsplannen blijkt dat ingezet wordt op het volgende:

Tabel 5.2: Inzet maatregelen doelstelling 1.4

Maatregelen doelstelling 1.4: Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom	Pas toe	Leg uit	Onduidelijk
M1.4.1 Maken van een opleidingsanalyse met partners in het vo en ho	80%	15%	5%
M1.4.2 Met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs	85%	9%	5%
M1.4.3 Aansluiting tussen onderwijsinstellingen (vo-mbo-ho) versterken door afstemming inhoud en inrichting onderwijsprogramma	89%	7%	4%

In de onderstaande figuur is per instelling bekeken naar hoe vaak zij een maatregel als 'pas toe' of 'leg uit' hebben aangegeven, of dat het onduidelijk was. De figuur laat zien dat de meeste mbo-instellingen (40 van 55) inzetten op deze drie maatregelen gericht op verbetering van de doorstroom in de beroepskolom. Er worden dus

Figuur 5.11: Aantal ingezette maatregelen per instelling, voor doelstelling 1.4

Overige maatregelen

Naast de eerder genoemde maatregelen, besteedt 42% van de instellingen bij het versterken van de beroepsgerichte route speciale aandacht aan opleidingen die nodig zijn voor maatschappelijke opgaven en waar studenten drempels ervaren. Dat kan in een enkel geval ook een mbo-instelling zijn die bij een van de drie maatregelen ervoor heeft gekozen om deze niet toe te passen. De aandacht voor de opleidingen in de tekortsectoren maakt dan deel uit van al lopend beleid en acties.

6 Doelstelling 5: Verminderen laaggeletterdheid

6.1 Inleiding

Doelstelling 5 van de prioriteit Kansengelijkheid is het verminderen van laaggeletterdheid door te investeren in scholingsprogramma's voor laaggeletterden. Gemeenten, werkgevers en mbo-scholen nemen deel of werken mee aan het Nationaal Groeifonds project LLO Collectief, gericht op scholingsprogramma's voor laaggeletterden, waarin verbetering van taal-, reken- en digitale vaardigheden en beroepsvaardigheden met elkaar worden gecombineerd. Zo kan de doelgroep makkelijker doorstromen naar het beroepsonderwijs en hun positie op de arbeidsmarkt verbeteren. Rijksoverheid en gemeenten werken toe naar bestuurlijke afspraken voor nauwere samenwerking op het thema laaggeletterdheid.

In de Regeling Kwaliteitsafspraken wordt de volgende (niet-verplichte) maatregelen voor mbo-instellingen benoemd:

- deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO Collectief.

Daarnaast bekijken we of instellingen bestuurlijke afspraken met de Rijksoverheid of gemeenten, over nauwere samenwerking op het thema laaggeletterdheid noemen in hun Kwaliteitsagenda's.

6.2 Laaggeletterdheid

Er zijn (nog) geen indicatoren binnen de Werkagenda om laaggeletterdheid te volgen. Instellingen hebben dan ook geen streefwaarden opgenomen in hun kwaliteitsagenda's, op een enkele instelling na. Zij noemen in hun plannen eigen indicatoren, met voor een deel bijbehorende streefwaardes. Deze geven bijvoorbeeld aan wat het beoogde maximale percentage laaggeletterdheid in de gemeente of provincie is in 2027, of het beoogde aantal deelnemers voor NT2 ondersteuning. Wanneer uit lopende onderzoeken (PIAAC, Tel mee met Taal of het CBS onderzoek naar volwasseneducatie) nieuwe uitkomsten komen worden die in de volgende meting van dit onderzoek opgenomen.

6.2.1 Maatregelen

In onderstaande tabel is te zien hoe instellingen inzetten op laaggeletterdheid. Dit wordt hieronder in meer detail beschreven.

Tabel 6.1: Inzet maatregelen doelstelling 1.5

Maatregelen doelstelling 1.5: Verminderen laaggeletterdheid	Pas toe	Leg uit	Onduidelijk
M 1.5.1 Deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO collectief	49%	43%	6%
Zijn er bestuurlijke afspraken met de Rijksoverheid of gemeenten voor nauwere samenwerking op het thema laaggeletterdheid?	34%	49%	17%

M 1.5.1 Deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO collectief

De meeste instellingen geven aan dat ze op de hoogte zijn van het groeifondsproject en de ontwikkelingen hierin actief volgen, met de intentie om aan te sluiten op het moment dat dit voor de instelling relevant is. Dit voornemen om mee te doen kan zowel geïnterpreteerd worden als toepassing van de maatregel als (nog)

geen toepassing. Instellingen die uitleggen waarom ze deze maatregel nu niet inzetten, geven aan dat er nog niet genoeg duidelijk is over het groeifondsproject om nu al definitief te beslissen of ze zullen gaan deelnemen.

Andere acties/maatregelen

Veel van de instellingen zetten naast deelname aan het Nationaal Groeifondsproject LLO collectief ook andere acties in om laaggeletterdheid te verminderen. Deze acties zijn veelal gericht op specifieke doelgroepen zoals anderstaligen. Ook wordt er met deze maatregel specifiek gewerkt aan het wegwerken van corona-achterstanden. Om laaggeletterdheid bij studenten te verminderen is ook aandacht voor professionalisering bij onderwijspersoneel. Zo geeft een instelling het volgende aan:

"[instelling] traint zowel mbo als vo-docenten in onderwijsvaardigheden voor anderstalige leerlingen/studenten. [instelling] traint werkgevers `hoe om te gaan met laaggeletterde NT1'- en NT2'-ers. Doorontwikkeling taal en zomerschool. Twee initiatieven die enerzijds laaggeletterde NT1'- en NT2'-ers voorbereidt op mbo onderwijs (zomerschool) en anderzijds gedurende het jaar ondersteuning geeft op taal en rekenen aan laaggeletterde NT1'- en NT2'-ers."

Zijn er bestuurlijke afspraken met de Rijksoverheid of gemeenten voor nauwere samenwerking op het thema laaggeletterdheid?

De meerderheid van de instellingen benoemt niet in hun kwaliteitsplannen of er bestuurlijke afspraken zijn/worden gemaakt met de Rijksoverheid of gemeenten voor nauwere samenwerking op het thema laaggeletterdheid. Wanneer dit wel expliciet beschreven wordt, komen verschillende voorbeelden naar voren, zoals het aanbieden van extra onderwijsroutes voor inburgeringsplichtige statushouders, met betrokken partners.

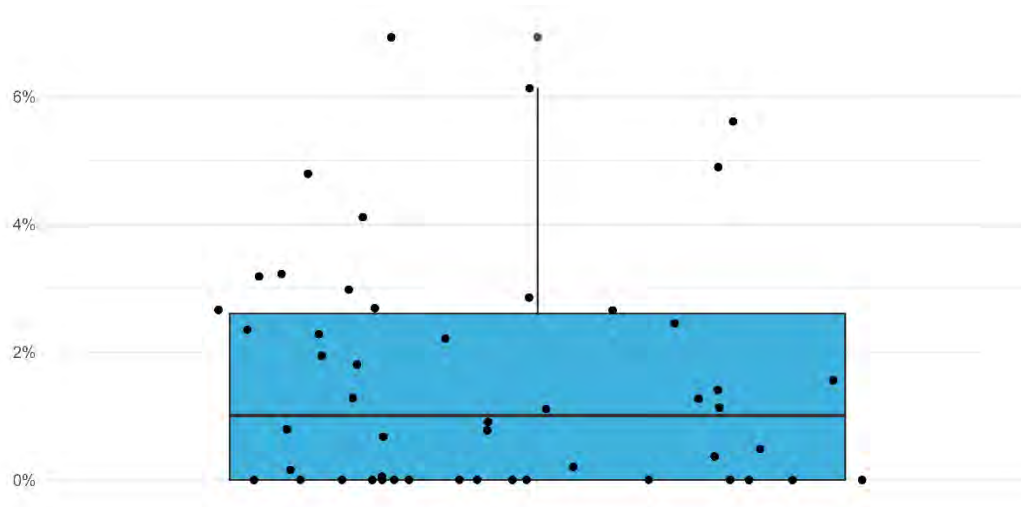
6.3 Overkoepelend doelstelling 5

In onderstaande paragraaf wordt de financiële inzet beschreven op doelstelling 1.5.

6.3.1 Financiële inzet

Figuur 6.1 toont de spreiding van onderwijsinstellingen op de financiële inzet op doelstelling 1.5 als proportie van het totale budget. De meeste (N=37) instellingen zetten tussen 0 en 2,6 procent van het totale budget in op doelstelling 1.5, waarvan vijftien instellingen helemaal geen budget besteden aan deze doelstelling. Zeven instellingen zetten meer dan vier procent van hun totale budget in op doelstelling 1.5, waarbij zeven procent het maximum is. De gemiddelde financiële inzet op doelstelling 1.5 komt daarmee uit op ongeveer 1,6 procent.

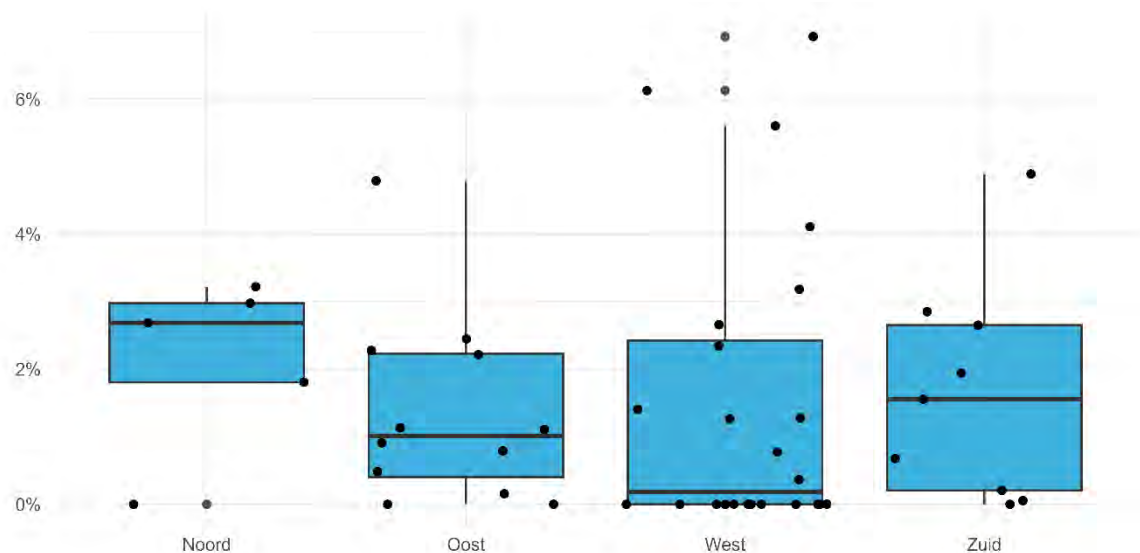
Figuur 6.1: Inzet op doelstelling 1.5 als proportie van het totale budget; spreiding van 50 instellingen.

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

In figuur 6.2 is de spreiding van de inzet op doelstelling 1.5 weergegeven, uitgesplitst naar regio. Gemiddeld zetten instellingen in regio Noord het meeste in op deze doelstelling (2,1% van het totale budget), gevolgd door Zuid (1,6%), West (1,5%) en ten slotte Oost (1,4%).

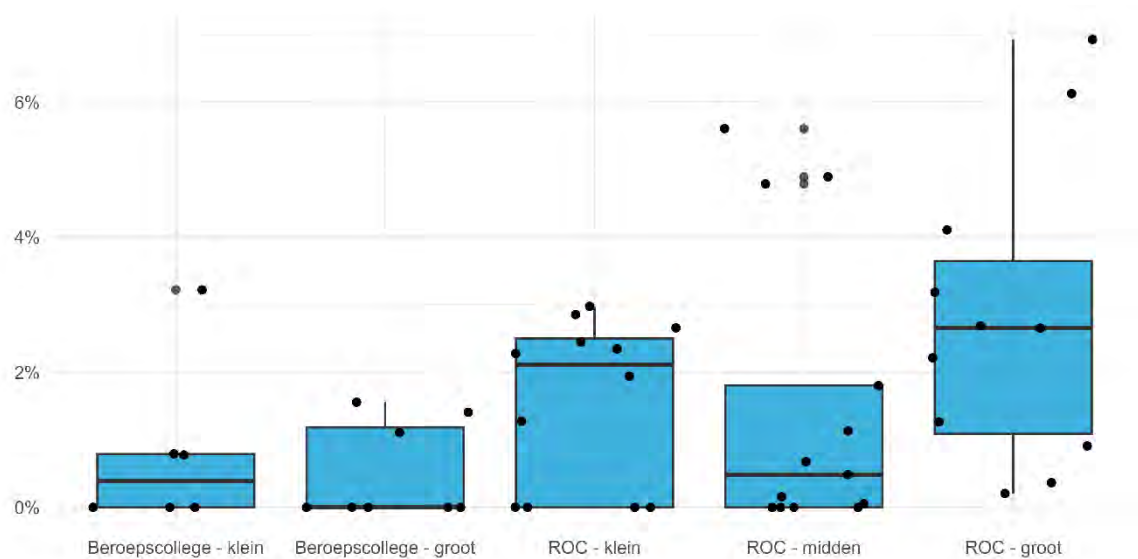
Figuur 6.2: Inzet op doelstelling 1.5 als proportie van het totale budget; naar regio.

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Figuur 6.3 toont de spreiding van de budgettaire inzet op doelstelling 1.5 uitgesplitst naar type instelling. Gemiddeld zetten grote ROC's het meest in op de doelstelling (2,8%) en grote beroepscolleges het minst (0,5%). Mogelijk komt dit doordat ROC's veelal actiever zijn op het gebied van volwasseneneducatie.

Figuur 6.3: Inzet op doelstelling 1.5 als proportie van het totale budget; naar type instelling.

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

7 Overkoepelend beeld prioriteit 1: kansengelijkheid

In dit hoofdstuk bekijken we over de verschillende doelstellingen heen de inzet van instellingen, waarbij we kijken naar de (al dan niet bestaande) samenhang tussen de financiële inzet, de startsituatie, genomen maatregelen en het ambitieniveau.

7.1 Financiële inzet

De financiële inzet is in Figuur 7.1 in één overzicht weergegeven; de totale besteding aan Prioriteit 1 vanuit de Werkagenda-middelen is daarmee ook te zien²⁹; dit loopt uiteen van 15,3% tot 54,4%, met een (ongewogen) gemiddelde van 36,4%. Voor twee instellingen geldt dat het budget nog niet volledig was ingedeeld naar doelstellingen.

De gemiddelde inzet en bijbehorende totale bedragen per doelstelling is zichtbaar in onderstaande tabel. Te zien is dat de meeste middelen naar doelstelling 1.3 gaan; voor alle instellingen geldt dat gemiddeld 19% van hun budget naar doelstelling 1.3 gaat.

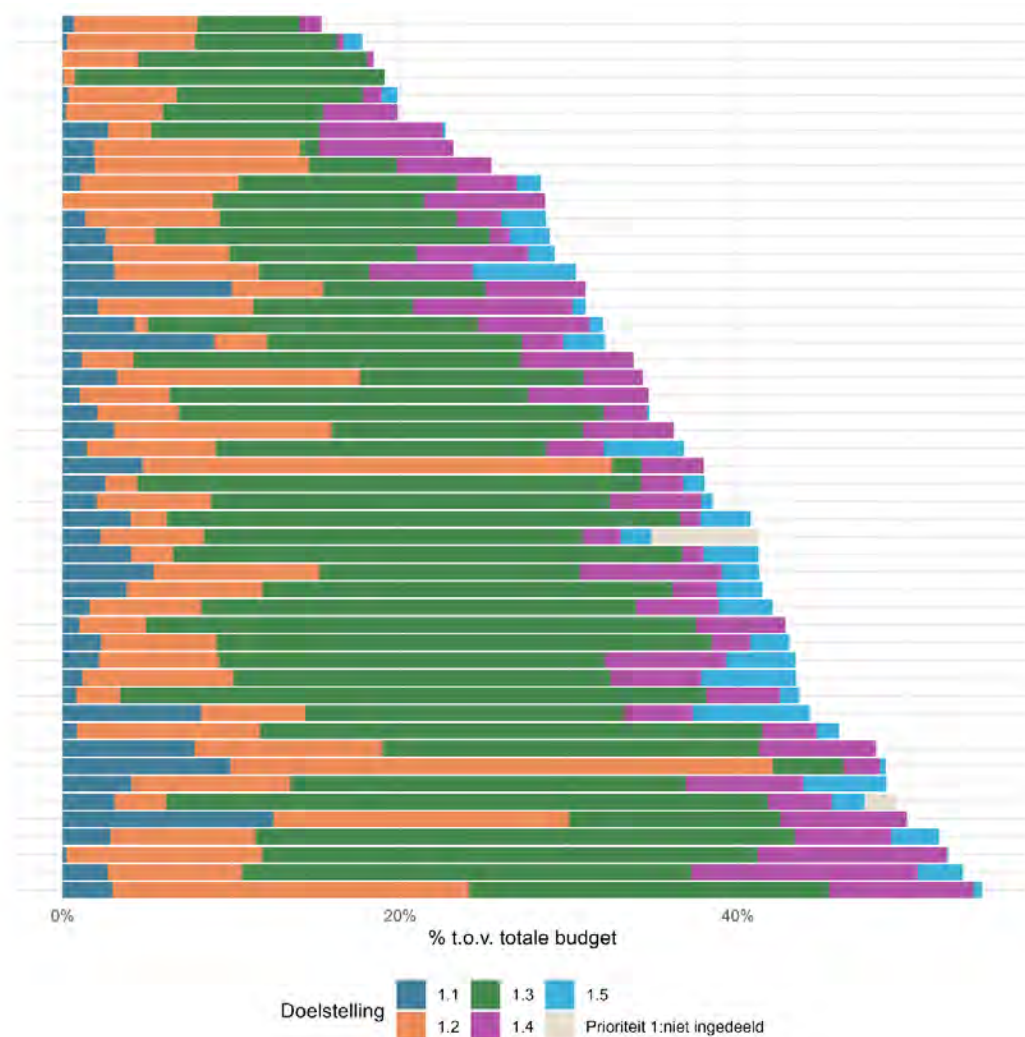
Tabel 7.1: Overzicht gemiddeld budget (ongewogen) en totaal budget per doelstelling

Doelstelling	Gemiddeld %	Totaal (in milj.)
Doelstelling 1.1	3%	90,7
Doelstelling 1.2	8%	254,7
Doelstelling 1.3	19%	607,6
Doelstelling 1.4	5%	142,7
Doelstelling 1.5	2%	64,0
Prioriteit 1: niet ingedeeld	0%	6,0
Prioriteit 1 totaal	36%	1.189,8*

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed *

²⁹ Dit is dus exclusief lumpsum-middelen, die voor dezelfde doelen kunnen worden ingezet.

Figuur 7.1: Besteding budget per doelstelling t.o.v. totale budget

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

Er zijn enkele patronen te zien in de keuze voor doelstellingen die instellingen maken. Door de correlaties te bestuderen tussen de budgetten per doelstelling zien we dat instellingen die meer middelen inzetten op doelstelling 1.1, ook meer middelen inzetten op doelstelling 1.2 (en omgekeerd). Voor doelstelling 1.2 en 1.3 geldt juist dat hier een negatieve correlatie zichtbaar is: hoe hoger de inzet op 1.2, hoe lager voor 1.3, en omgekeerd. Inhoudelijk zijn deze doelstellingen ook het meest verwant (beide richten zich sterk op meer begeleiding). Mogelijk zetten instellingen dan ook vergelijkbare maatregelen in, maar onder een andere doelstelling.

Tabel 7.2: Correlaties budget per doelstelling

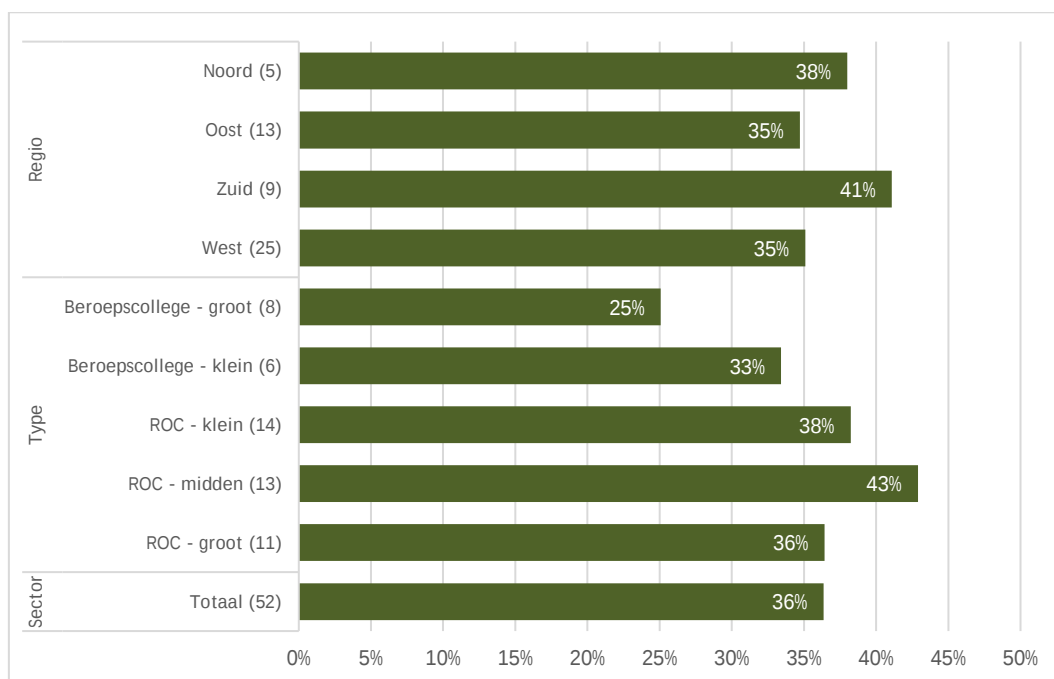
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5
Doelstelling 1.1	-				
Doelstelling 1.2	0,35*	-			
Doelstelling 1.3	-0,17	-0,44*	-		
Doelstelling 1.4	0,10	0,19	0,02	-	
Doelstelling 1.5	0,09	-0,18	0,25	-0,03	-

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed(pearson correlaties;
* = significant verband ($p < 0,05$))

Er is ook gekeken naar samenhang van budgetten met het aandeel studenten in entree en niveau 2-opleidingen (t.o.v. het totaal aantal studenten). Instellingen met meer studenten in entree/niveau 2-opleidingen reserveren relatief meer budget voor doelstelling 1.3 en 1.5, en minder voor doelstelling 1.2 en 1.4 (correlaties rond de 0.21 / -0.2 tot -0.24). Dit hangt samen met het type instelling; op ROC's zitten meer entree en niveau 2-studenten, en waar meer vsv plaatsvindt. Eerder zagen we dat méér vsv samenhangt met meer financiële inzet op doelstelling 1.3. Voor de besteding voor doelstelling 1.1, of het totale budget voor prioriteit 1, zijn er geen verschillen t.a.v. meer of minder entree/niveau 2-studenten (correlatie rond de 0).

Voor het totale budget voor prioriteit 1 zien we enige verschillen naar instellingskenmerken (Figuur 7.2). Het totale budget voor prioriteit 1 is relatief kleiner voor beroepscolleges (met name voor grote beroepscolleges). Ook is het gemiddelde budget voor prioriteit 1 in regio Zuid 6 procentpunt hoger dan het gemiddelde in regio West en Oost. De samenstelling per regio kan hier ook een rol in spelen, zo is er in regio zuid maar één beroepscollege, waar het budget juist lager ligt.

Figuur 7.2: Besteding budget prioriteit 1 naar type en regio (ongewogen)

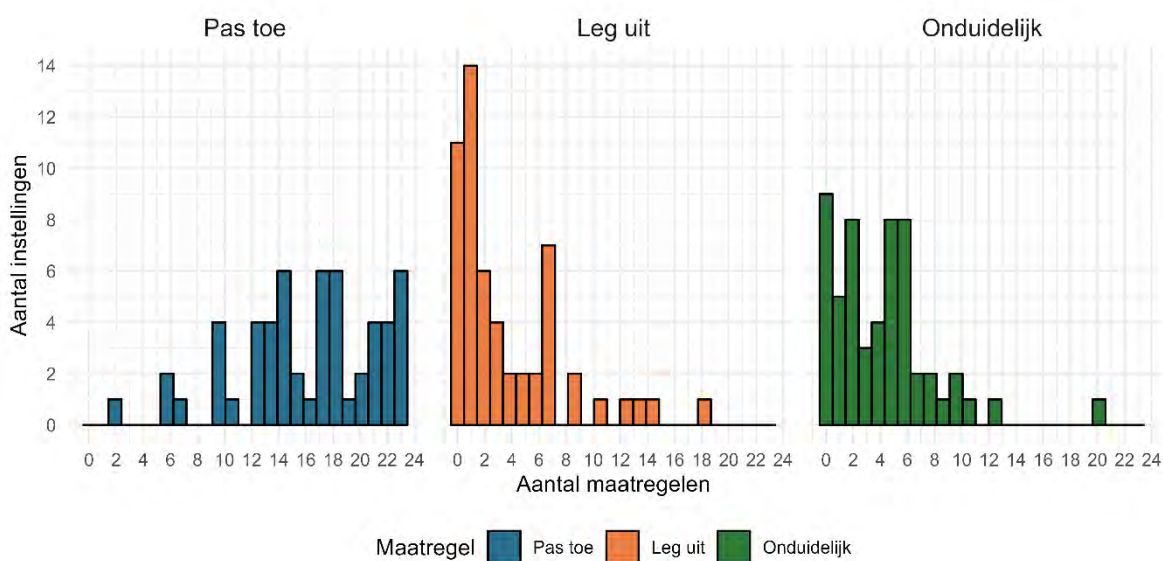

Bron: Financiële informatie kwaliteitsagenda's; bewerkingen KBA Nijmegen/ResearchNed

7.2 Toepassing van maatregelen

Het overkoepelende beeld is dat instellingen aangeven het merendeel van de maatregelen toe te passen. Dit blijkt ook uit onderstaande figuur, waarin per instelling is gekeken naar het aantal keer dat ze aangeven een maatregel toe te passen, 'uit te leggen', of waarvan het onduidelijk is. Voor een groot deel van de instellingen geldt dat zij de meerderheid van de maatregelen toepassen. Als zij dat niet doen is dat in de meeste gevallen omdat het niet duidelijk is of ze de maatregel toepassen of niet. Er zijn vijf instellingen die 10 keer of vaker een maatregel niet toepassen, maar uit leggen waarom zij dat niet doen.

Figuur 7.3: Aantal ingezette maatregelen per instelling, voor prioriteit 1: kansengelijkheid

7.3 Startsituatie en ambities van instellingen

Om inzicht te krijgen in eventuele patronen over doelstellingen heen, bekijken we wat de samenhang is tussen de startsituatie voor de verschillende indicatoren uit de prioriteit Kansengelijkheid. Hetzelfde doen we met de ambities: zijn er instellingen die consequent hoge of juist lage ambities hebben opgegeven. Vervolgens bekijken we ook naar de onderlinge samenhang hiertussen: zijn instellingen die gemiddeld genomen een gunstigere of ongunstigere startsituatie hebben, ook meer of minder ambitieus. Dit relateren we ook aan de financiële inzet.

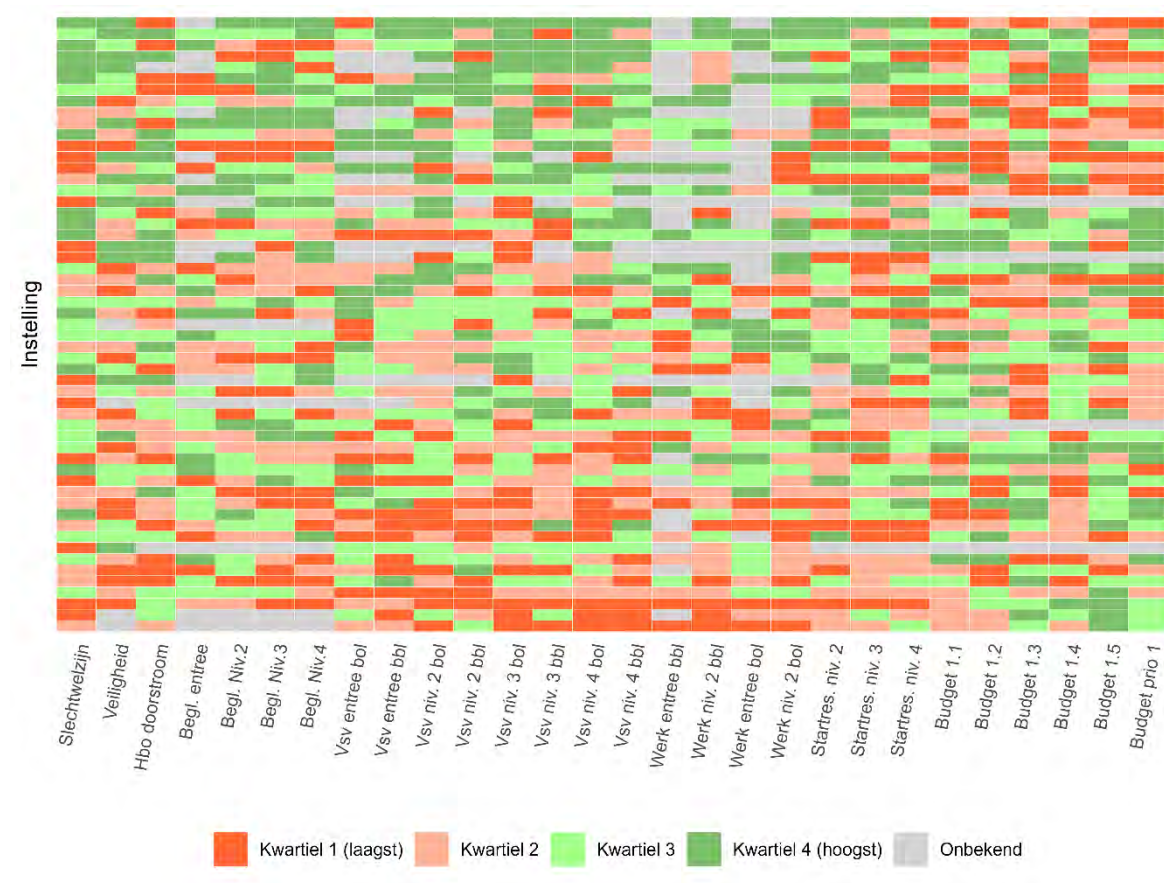
Hiervoor zijn instellingen ingedeeld in kwartiel-groepen³⁰, waarbij de richting over indicatoren heen dezelfde kant op wijst: in kwartiel 4 voor 'slecht welzijn' behoren dus de 25% instellingen met het beste welzijn.

In onderstaande figuur is dit visueel weergegeven, waarbij elke rij een instelling is. In de laatste 6 kolommen is ook de financiële inzet per doelstelling weergegeven. De instellingen zijn gesorteerd op basis van het aantal keer dat zij tot het hoogste kwartiel behoren, wat betreft hun startsituatie. De instellingen

³⁰ Gerangschikt, waarna ze zijn ingedeeld in vier groepen; instellingen in kwartiel 4 behoren dus tot bijvoorbeeld de 25% veiligste scholen.

bovenin de figuur hebben dus de meest gunstige Ausgangssituatie; de instellingen onderin de minst gunstige. Hierbij valt op dat de instellingen bovenin veelal vaker een lager budget hebben voor prioriteit 1. Om dit verder te verkennen zijn in Figuur 7.5 de onderlinge correlaties weergegeven.

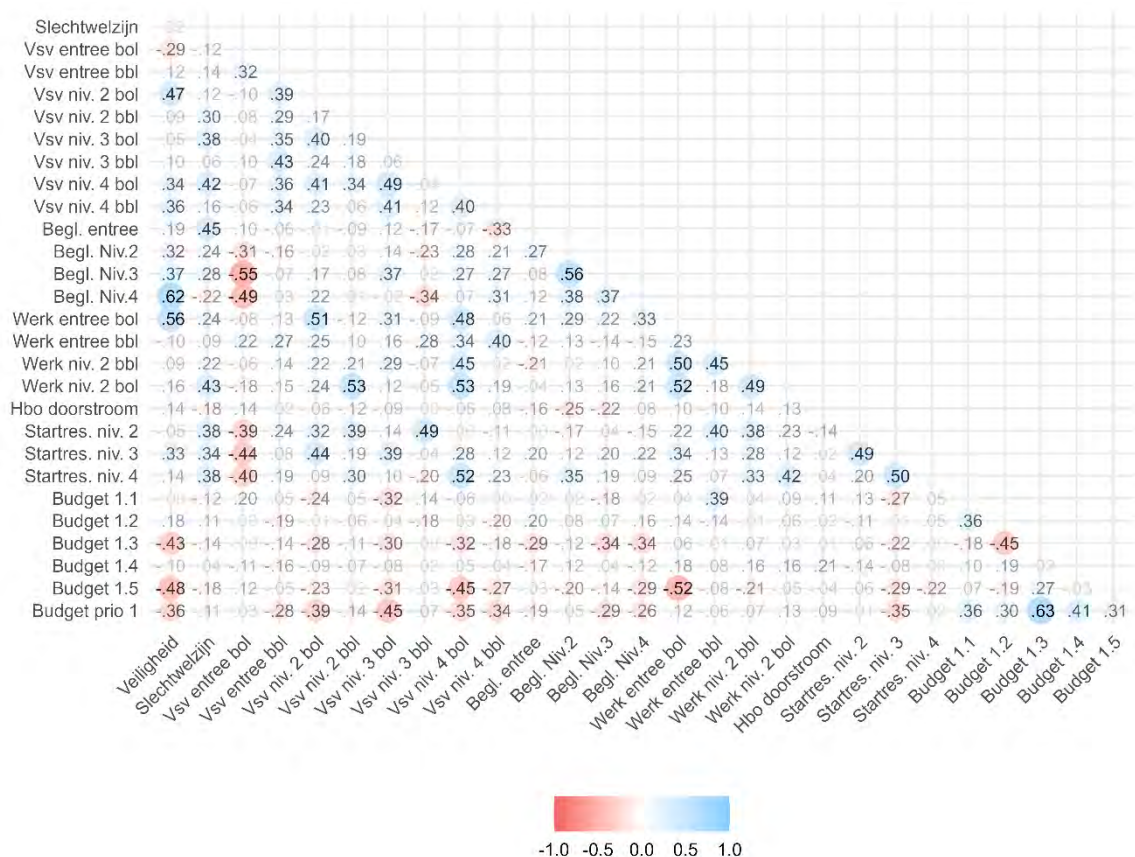
Figuur 7.4: Verdeling kwartiel-groepen voor startsituatie per instelling

In onderstaande correlatiematrix is de onderlinge samenhang weergegeven voor de startwaarden³¹ en de middelen voor prioriteit 1. Een waarde tot 1 betekent hierin een positieve relatie, een waarde tot -1 een negatieve. De meeste relaties zijn enigszins zoals verwacht. Zo geldt er een positieve samenhang is tussen vsv en het aandeel studenten op niveau 1 en 2 dat succesvol naar werk doorstroomt: instellingen met minder vsv hebben ook vaker studenten die succesvol doorstromen. Ook hebben instellingen met meer tevreden studenten over de begeleiding, vaak ook meer studenten die zich veilig voelen. Instellingen met een gunstiger startresultaat hebben ook meer studenten met een beter welzijn.

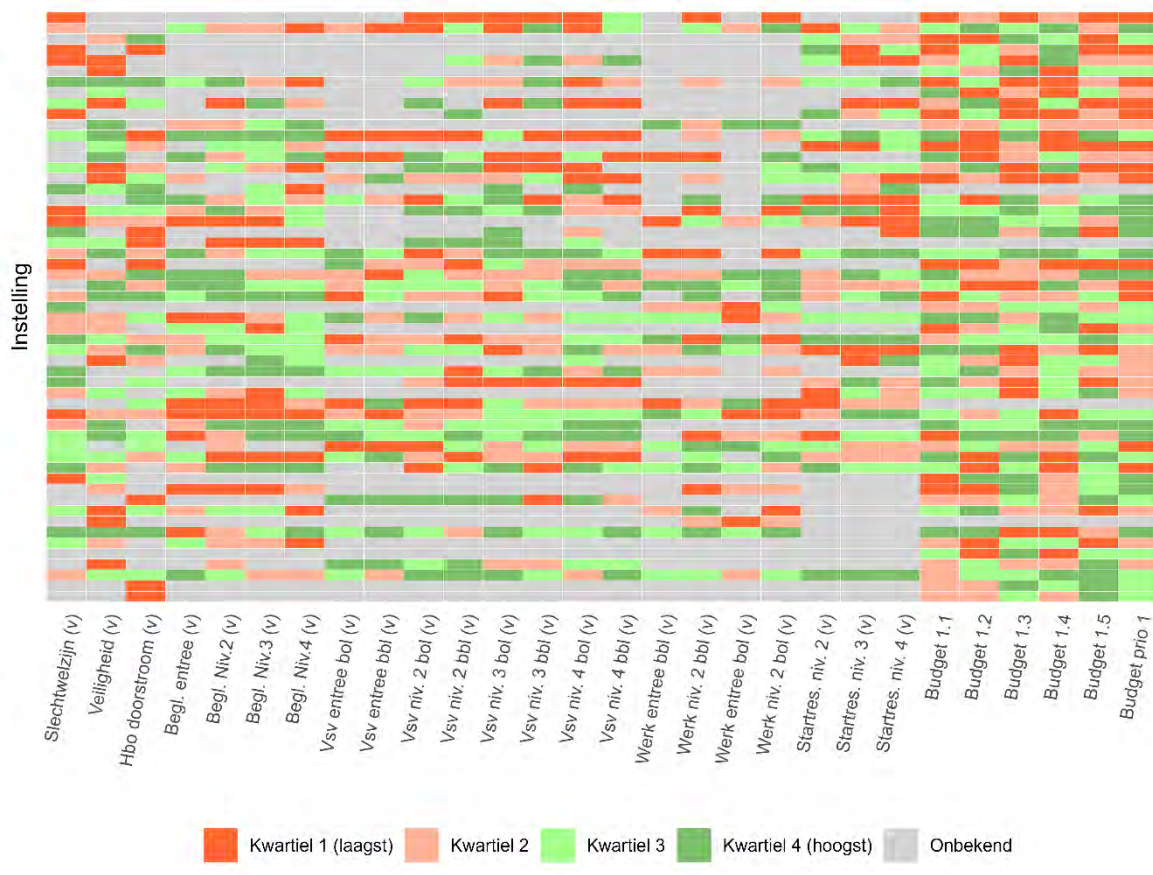
31 Ook hiervoor geldt dat vsv en welzijn omgecodeerd zijn, zodat een hogere score hier, een gunstigere situatie betekent, zoals minder vsv; een hogere score voor de ambitie betekent meer daling.

Figuur 7.5: Correlatiematrix startniveau totaal prioriteit 1 en financiële inzet

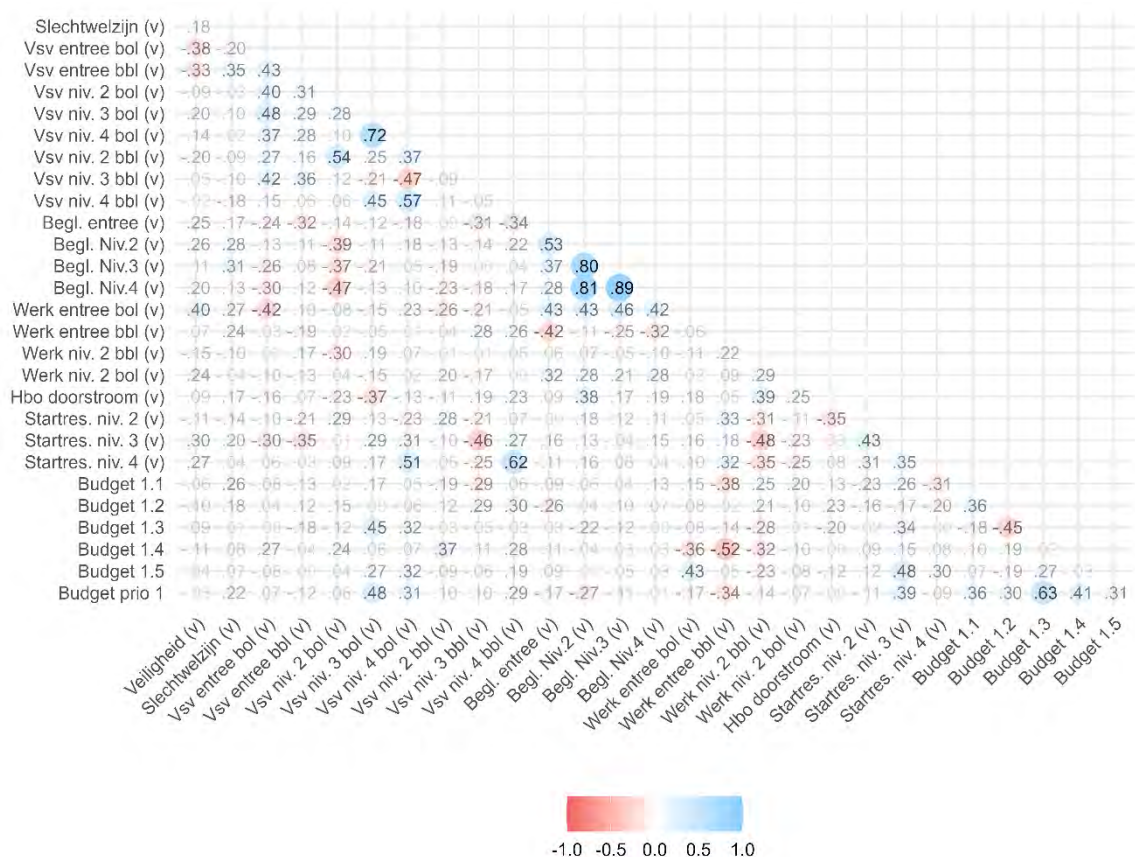
Een zelfde analyse is uitgevoerd voor het ambitieniveau, voor de onderliggende vraag: zijn instellingen ambitieus over de hele linie (of juist niet), of zit er verschil in. Het overgrote merendeel van de instellingen is hierin meer gemengd, en vallen zowel onder de meest als minst ambitieuze instellingen, afhankelijk van de indicatoren.

Figuur 7.6: Verdeling kwartiel-groepen voor ambitieniveau per instelling

Ook hierbij is voor alle instellingen gekeken wat de samenhang is tussen de ambitie-waarden en de financiële inzet. Naast dat er samenhang is binnen type indicatoren (zoals ambitie op vsv op niveau 2 en niveau 3), is er een samenhang te zien tussen de ambitie om vsv op niveau 2 bol te verminderen, en de ambitie om de tevredenheid over de begeleiding te verbeteren. Instellingen die aangeven vsv verder omlaag te brengen voor deze studenten, zijn minder ambitieus voor het verbeteren van de begeleiding. Dit verschil is echter niet of minder zichtbaar voor andere typen vsv.

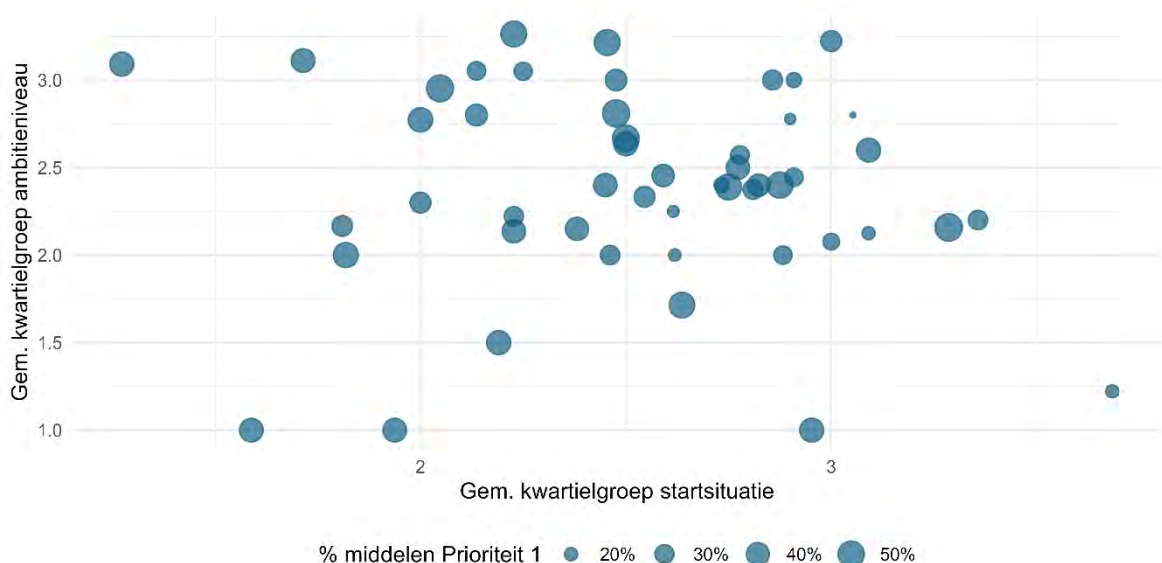
Figuur 7.7: Correlatiematrix ambitieniveau totaal prioriteit 1 en financiële inzet

In onderstaande figuur is de samenhang tussen het startsituatie en ambitieniveau weergegeven. Op de x-as is de gemiddelde kwartielgroep voor de startsituatie weergegeven: een instelling met een gemiddelde score 4 zou dus voor alle instellingen tot de 25% 'beste' instellingen behoren. Op de y-as is de gemiddelde kwartielgroep wat betreft de ambitie weergegeven; hier zou een instelling dus met een gemiddelde score van 4, voor alle indicatoren tot de 25% meest ambitieuze instellingen behoren. De grootte van de bol weergeeft de besteding aan prioriteit 1. Uit de figuur is geen duidelijk patroon te halen tussen de ambitie en het startniveau. Dit zien we ook terug in de zeer zwakke correlatie³². Er zijn instellingen zichtbaar die overal boven gemiddeld presteren, en boven gemiddelde ambitie hebben, maar ook combinaties van weinig ambitie en een goede startsituatie en omgekeerd. Voor deze combinaties zien we ook nog verschillen tussen de budgetten: de groep met een relatief lagere inzet is in elk denkbaar kwadrant te vinden.

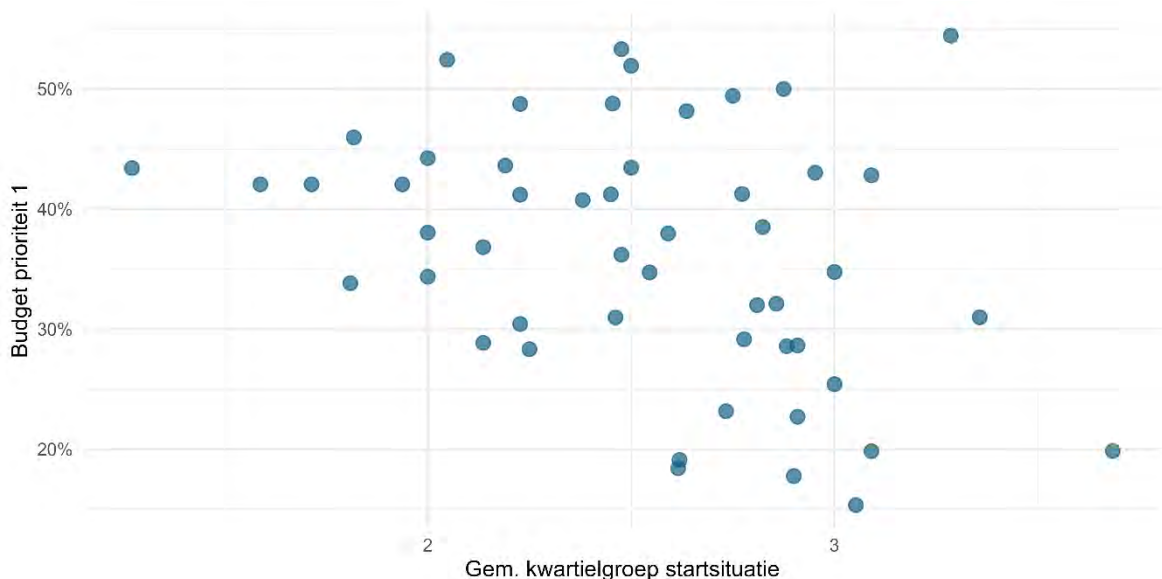
32 Van -0,07

Figuur 7.8: Samenhang startsituatie, ambitieniveau en financiële middelen

Om in te zoomen op de relatie tussen de totale financiële inzet op prioriteit 1, en de gemiddelde startsituatie is dit apart weergegeven; ook voor de onderstaande figuur geldt dat instellingen die op de x-as verder naar rechts staan, gemiddeld genomen een betere startsituatie hebben (vaker tot het hoogste kwartiel op indicatoren behoren). Op de y-as is nu de financiële inzet op prioriteit 1 weergegeven. Hiervoor geldt wel dat er een statistisch significante, negatieve, relatie³³ is: instellingen met een gunstigere startsituatie, kiezen voor een relatief lagere investering op prioriteit 1 vanuit de Werkagenda-middelen.

Figuur 7.9: Samenhang middelen voor prioriteit 1 en gemiddelde startsituatie indicatoren

³³ Van -0,36, $p < 0,05$

De financiële inzet op prioriteit 1 is daarnaast vergeleken met het ambitieniveau. Hiertussen is echter geen relatie zichtbaar (een zeer zwakke correlatie van 0,04); instellingen die dus vaker tot de meer ambitieuze instellingen behoren, kiezen niet voor de inzet van meer financiële middelen.

Figuur 7.10: Samenhang middelen voor prioriteit 1 en gemiddelde ambitie

